

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
REGULATORNI URED ZA ENERGIJU
ENERGY REGULATORY OFFICE

GODIŠNJI IZVEŠTAJ 2016

Priština, mart 2017

Sadržaj

1	REGULATORNI URED ZA ENERGIJU	8
1.1	Opis Regulatornog ureda za energiju	8
1.2	Institucionalna organizacija.....	8
1.3	Organizacione strukture i ljudski resursi	8
1.4	Odbor RUE.....	10
1.5	Odeljenja RUE.....	11
1.6	Finansiranje RUE.....	12
2	AKTIVNOSTI REGULATORNOG UREDA ZA ENERGIJU.....	13
2.1	Aktivnosti u izradi sekundarnog zakonodavstva i liberalizacije energetskog tržišta.....	13
2.2	Ključna pitanja oko sprovođenja energetskog sporazuma	14
2.3	Izgradnja novih proizvodnih kapaciteta	15
2.4	Licenciranje energetskih aktivnosti.....	20
2.5	Godišnji i dugoročni bilans električne i toplotne energije	21
2.6	Aktivnosti RUE u oblasti regulisanja cena	22
2.7	Određivanje podsticajnih tarifa za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora (OIE)	29
2.8	Praćenje tržišta.....	30
2.9	Praćenje izgradnje novih proizvodnih kapaciteta	31
2.10	Delatnost RUE u oblasti zaštite potrošača	34
3	SARADNJA SA DRUGIM STRANAMA I TRANSPARENTNOST.....	40
3.1	Izveštavanje i saradnja sa Skupštinom Kosova.....	40
3.2	Saradnja sa drugim akterima i partnerske aktivnosti.....	40
3.3	Učešće RUE u međunarodnim aktivnostima	43
3.4	Transparentnost i učešće javnosti u regulatornim procesima.....	48
4	FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE	49
4.1	Budžet RUE.....	49
4.2	Budžetski troškovi	49
4.3	Preneseni prihodi	52
5	SEKTOR ELEKTRIČNE ENERGIJE	53
5.1	Karakteristike sektora električne energije	53
5.2	Proizvodnja lignita i električne energije	55
5.3	Prenosni sistem	59
5.4	Distributivni sistem električne energije	70
5.5	Snabdevanje električnom energijom	76
5.6	Uvoz i izvoz električne energije	79

5.7	Standardi kvaliteta snabdevanja i usluga električnom energijom	84
6	SEKTOR TOPLOTNE ENERGIJE	96
6.1	Glavna dešavanja u sektoru toplotne energije	96
6.2	Tehničke karakteristike sistema toplotne energije	97
6.3	Učinak preduzeća za toplotno grejanje.....	98
6.4	Proizvodnja, snabdevanje i ukupni gubici toplotne energije	102
6.5	Fakturisanje, naplata i grejna površina	103
7	SEKTOR PRIRODNOG GASA	105
7.1	Perspektiva e razvoja sektora prirodnog gasa na Kosovu	105

Spisak skraćenica

UCA	Uprava za civilnu avijaciju
AERS	Agencija za energetiku Republike Srbije
OIE	Obnovljivi izvori energije
CCP	Customer Care Programme (Program za brigu o potrošačima)
CEER	Savet evropskih energetske regulatora (Council of European Energy Regulators)
OTEG	Odeljenje za toplotnu energiju i gas;
OPPL	Odeljenje za pravne poslove i licenciranje
OZP	Odeljenje za zaštitu potrošača
OTC	Odeljenje za tarife i cene
OET	Odeljenje za energetske tržište
EBOR	Evropska banka za obnovu i razvoj
EC	European Commission (Evropska komisija)
EMS	Operator prenosnog sistema Srbije (Elektromreža Srbije)
SEZ	Energy Community Secretariat (Sekretarijat Energetske zajednice)
ECRB (REEZ)	Energy Community Regulatory Board (Regulatorni odbor Energetske zajednice)
JIE	Jugoistočna Evropa
ENS	Energy Not Supplied (Neisporučena energija)
ENTSO-E	European Network of Transmission System Operators for Electricity (Evropska mreža operatora prenosnog sistema za električnu energiju)
RGG	Radna grupa za gas
SGVN	Stalna grupa na visokom nivou (Permanent High Level Group - PHLG)
GWh	Gigavatčas
HE	Hidroelektrana
IAP	Ion-Adriatic-Pipeline – Gasovod preko Jadrana
ITC	Inter TSO Compensation (Kompenzacija između OPS-a)
EZ	Energetska zajednica
EZ JIE	Energetska zajednica Jugoistočne Evrope
KEK	Kosovska energetska korporacija
AEK	Albanska energetska korporacija
KEDS	Kosovska kompanija za distribuciju električnom energijom/Kosovo Electricity Distribution and Services
KESCO	Kosovska kompanija za snabdevanje električnom energijom (Kosovo Electricity Supply Company)
KfW	Nemačka razvojna banka
MS	Ministarski savet
km	Kilometar
KOSTT	Operator prenosnog sistema i tržišta
RKJU	Regulatorna komisija za javne usluge
kV	Kilovolt
kW	Kilovat
DV	Dalekovod

MDP (MAR)	Maksimalno dozvoljeni prihodi (MDP)
MJU	Ministarstvo za javnu upravu
SOE	Sporazum o otkupu energije
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MVA	Megavoltamper
MW	Megavat
MW_t	Termički megavat
MWh	Megavatčas
MZHE	Ministarstvo za ekonomski razvoj
NARUC	National Association of Regulatory Utility Commissioners (Nacionalna asocijacija regulatornih komunalnih komisija)
CG	Centralno grejanje
PS	Podstanica
ODS	Operator distributivnog sistema
OPS	Operator prenosnog sistema
OT	Operator tržišta
PECI	Projects of Energy Community Interest (Projekti od interesa za Energetsku zajednicu)
RG TSO KOSTT	Radna grupa za uključivanje KOSTT u ENTSO-E
RG KE	Regionalna grupa Kontinentalne Evrope
RoR	Rate of Return (Stopa povraćaja)
RAB	Regulated Asset Base (Regulatorna imovinska osnovica)
SCADA	Supervisory Control and Data Acquisition (Nadzorna kontrola i prijem podataka)
SAIDI	Indeks prosečnog trajanja prekida u sistemu
SAIFI	Indeks prosečne frekvencije prekida u sistemu
TAP	Trans-Adriatik-Pipeline – Trans-Jadranski gasovod
TE	Termoelektrana
TF	Task Forca
UEZ	Ugovor o Energetskoj zajednici
TR	Transformator
SN	Srednji napon
NN	Niski napon
PDV	Porez na dodatu vrednost
AU	Administrativno uputstvo
USAID	Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj
WACC	Prosečna ponderisana cena kapitala (weighted average cost of capital)
WBIF	Western Balkans Investment Framework (Okvir za investicije na Zapadnom Balkanu)
RUE	Regulatorni ured za energiju

IZVRŠNI REZIME

Ovaj izveštaj sadrži detaljne informacije u vezi aktivnosti RUE za regulisanje energetskeg sektora i pruža opšti prikaz stanja u energetskeg sektoru, nivo pruženih usluga i energetska preduzeća na energetskeg tržištu. Izveštaj sadrži podatke koji su prikupljeni od strane energetskeg preduzeća na redovnim osnovama, ali i na osnovu monitoringa koji je imao licencij izvršen na terenu. Nakon stupanja na snagu Zakona o energetskeg sektoru RUE radi u pravcu izrede regulatornog okvira unutar predviđenih rokova. U tu svrhu se u postupku revizije nalazi izvestan broj pravila za koje je započeo postupak harmonizacije sa važećim zakonima, a takođe se očekuju i komentari od zainteresovanih strana i od Sekretarijata Energetske zajednice u Beču. Regulativni okvir u energetskeg sektoru kao i respektivni energetskeg zakoni, odražavaju zahteve trećeg paketa Evropske unije iz oblasti energije.

Liberalizacija tržišta električne energije se odražava u Smernici za liberalizaciji tržišta koja je usvojena u 2016. godini od strane Odbora RUE i od posebnog je značaja. Na osnovu ove smernice, svi potrošači koji su povezani na napon od 220 kV i 110 kV, nakon marta 2017. godine, biće snabdevani po neregulisanim tarifama. RUE, je osim licence za postojećeg snabdevača, izdao i dve licence za snabdevanje električnom energijom za druga preduzeća, na osnovu kriterijuma i procedura koje obezbeđuju jednak i transparentan tretman u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Na osnovu zakonskih obaveza koje ima RUE u razvoju i izgradnji novih proizvodnih kapaciteta iz obnovljivih izvora energije (OIE), tokom 2016. godine je donet značajan broj odluka na osnovu kojih su data preliminarne i konačne odobrenja za izgradnju kapaciteta iz OIE.

Jedna od najvažnijih aktivnosti je utvrđivanje cena i tarifa električne energije za energetskeg sektor, što je i za 2016. godinu usvojeno od strane Odbora RUE. Odbor je odlučio da za 2016. godinu ostanu iste tarife za potrošače iz kategorije domaćinstva, dok su za industrijske i komercijalne potrošače tarife smanjene od 7.17% do 8%, na osnovu troškova snabdevanja za ovu kategoriju potrošača. Ovo sniženje se primenjuje na potrošače koji su priključeni na napon od 220 kV, 110 kV, 35 kV, 10 kV i za potrošače koji su priključeni na nivo napona od 0.4kV a koji pripadaju tarifnoj grupi komercijalnih potrošača, kao potreba eliminisanja unakrsnih subvencija između kategorija potrošača.

RUE je u skladu sa zakonskim ovlašćenjima tokom ove godine sproveo monitoring licenciranih preduzeća. Monitoring je imao za cilj procenu nivoa ispunjenosti obaveza koje proizilaze na osnovu relevantnih licenci i regulatornih okvira licenciranih, kao i identifikovanje nedostataka i pitanja koja treba rešiti u smislu ispunjavanja obaveza.

Tokom 2016. godine je došlo do sveobuhvatnog povećanja električne energije od 6.04% u odnosu na 2015. godinu. U poređenju sa planiranim elektroenergetskim bilansom za 2016. godinu, proizvodnja električne energije iz proizvodnih jedinica je ostvarena u iznosu od 99.05%.

Tokom poslednjih godina je fakturisana energija bila u stalnom porastu, a naročito je naplata imala značajan rast. Nivo naplate u odnosu na fakturisanje u distribuciji je za 2016. godinu iznosio 96.85%, dok je u totalu kada se uzmu u obzir i potrošači koji su priključeni na prenosnu mrežu a kod kojih je nivo naplate 100%, tada ukupna naplata dostiže 97%.

Tehnički gubici u distribuciji na osnovu podataka dobijenih od strane ODS-a dostižu iznos od 13.04%, dok u zemljama koje imaju modernu mrežu ovi gubici dostižu nivo od 5 do 7%. I dalje zabrinjavaju komercijalni gubici koji su veoma visoki i čine 16.65% u distribuciji od ukupne potrošnje. Komercijalni gubici su izazov koji se ne može prevazići samo poboljšanjem načina upravljanja KEDS-om, već se mora shvatiti kao izazov svih institucija društva u celini.

Investicije su u prenosnoj mreži bile usmerene na povećanja prenosnih kapaciteta, na povećanja bezbednosti i pouzdanosti prenosne mreže, povećanja sigurnosti u snabdevanju potrošača električnom energijom, odnosno u podršci opterećenja. Ukupan iznos investicija tokom 2016. godine uključujući i investicije koje su preostale iz prethodnih godina, iznosi 28,000,000 €

Tokom 2016. godine, investicije koje su napravljene u distributivnu mrežu su uglavnom bile hitne investicije orjentisane na niskonaponsku mrežu, uključujući i preopterećene transformatore, ne zanemarujući i ostale neophodne investicije. Ukupna vrednost ostvarenih investicija u distribuciju tokom 2016. godine, uključujući i investicije koje su preostale iz prethodnih godina, iznosi 23,645,000 €

Treba naglasiti da KEK nije uspeo da ostvari kapitalne investicije koje su bile projektovane na nivou koji je dozvoljen od strane RUE za 2016. godinu. Ukupna vrednost investicija ostvarenih od strane KEK-a iznosi 11,000,000 €.

Za izvršenje ovih dužnosti i odgovornosti koje su utvrđene zakonom, Regulatornom uredu za energiju su i ove godine konstantno pomogle međunarodne institucije, a posebno USAID, Svetska banka i Sekretarijat Energetske zajednice.

1 REGULATORNI URED ZA ENERGIJU

1.1 Opis Regulatornog ureda za energiju

Regulatorni ured za energiju (RUE) je nezavisna agencije koja je u pravnom i funkcionalnom smislu odvojena od svakog drugog fizičkog ili pravnog lica. Dužnosti i nadležnosti RUE su definisani Zakonom o energetsom regulatoru br. 05/L-084, koje uključuju: Stvaranje i efikasno funkcionisanje, transparentnog i nediskriminatorskog energetskeg tržišta; utvrđivanje kriterijuma i uslova za izdavanje licenci za obavljanje aktivnosti u oblasti energije; utvrđivanje kriterijuma i uslova za izdavanje odobrenja za izgradnju novih kapaciteta; praćenje tržišta i briga za poboljšanje sigurnosti u snabdevanju energijom, uspostavljanje tarifa za Energetske aktivnosti na razuman način i na osnovu metodologije tarifa; praćenje i sprečavanje stvaranja dominantnih pozicija i nekonkurentnih praksi od strane energetske preduzeća, kao i rešavanje žalbi i sporova u energetskeg sektoru.

RUE je odgovoran za izradu i sprovođenje regulatornog okvira za energetske sektor na Kosovu, u cilju postizanja usaglašenosti sa obavezama koje proizilaze iz Sporazuma EK JIE-u i usklađenosti sa *“acquis communautaire”* za energiju, kako bi se osigurao nediskriminatorski pristup svim korisnicima Energetske mreže po cenama koje odražavaju realne ekonomske troškove.

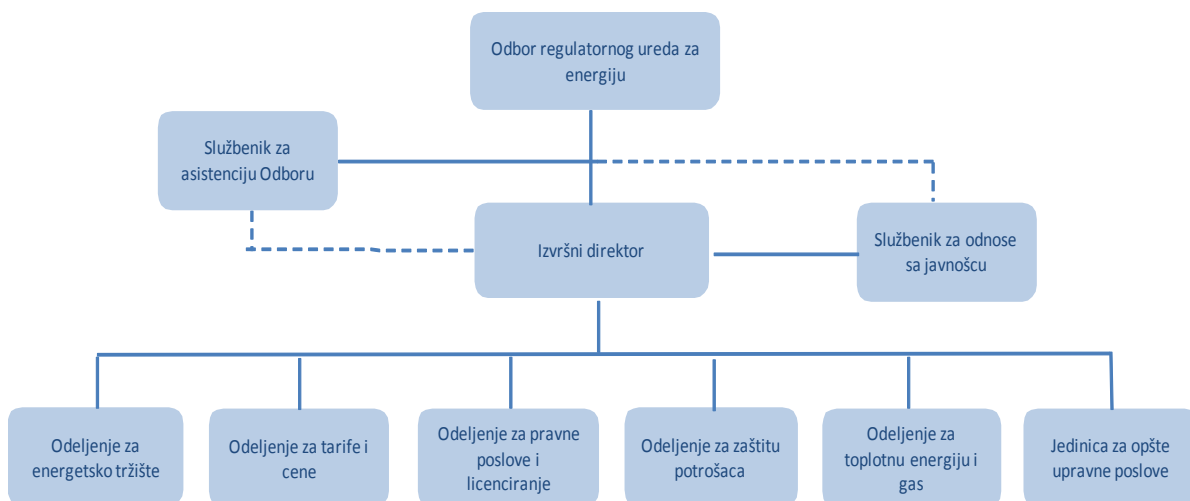
1.2 Institucionalna organizacija

Sedište RUE je u Prištini, ul. “Dërvish Rozhaja” br 12. Kancelarije RUE su dovoljno prostrane za obezbeđivanje zaposlenima dobrih uslova za rad. Kancelarije RUE su smeštene u privatnom objektu za koji se plaća zakup, stoga je RUE u kontinuitetu tražilo od Ministarstva za javnu upravu da se iznađe rešenje za smeštaj RUE u odgovarajući državni objekat. Ove napore je RUE nastavio kroz komunikacije sa MJU i tokom 2016. godine.

1.3 Organizaciona struktura i ljudski resursi

Odbor Regulatornog ureda za energiju je ocenio da je za ispunjavanje zakonskih obaveza koje su mu utvrđene Zakonom o energetskeg regulatoru, potrebno prilagoditi organizacionu strukturu RUE, kako bi mogle da funkcionišu i obavljale pravne i profesionalne odgovornosti. Iz tih razloga je organizaciona struktura RUE prilagođena prema potrebi za efikasno funkcionisanje, i za ispunjavanje odgovornosti koje su mu utvrđene Zakonom o energetskeg regulatoru.

Tokom 2016. godine, RUE je primio u radni odnos osoblje i time popunio sva slobodna radna mesta. Na kraju 2016. godine RUE je imao 31 člana a 2 pozicije u Odboru su ostale nepopunjene.

Sl. 1.1 Organizaciona šema RUE

Kratak opis organizacione strukture sa radnim mestima u 2016. godini je u tabelarnom obliku dat u nastavku.

Tab. 1.1 Organizaciona struktura sa radnim mestima

Organizacione pozicije	Pozicije	Zaposleni	Upraznjena mesta
Odbor RUE	5	3	2
Izvršni direktor	1	1	0
Službenik za odnose sa javnošću	1	1	0
Službenik za asistenciju Odboru	1	1	0
Šef administrativne službe	9	9	0
Glavni finansijski službenik			
Menadžer nabavke			
Administrativni službenik			
Službenik za upravljanje podacima			
Prevodilac za engleski jezik			
Ekspert za razvoj baze podataka			
Repcionist			
Vozač/Domar			
Šef odeljenja za pravne poslove i licenciranje (OPPL)	3	3	0
Ekspert za pravne poslove i nadzor			
Analitičar za praćenje licenci			
Šef odeljenja za cene i tarife (OCT)	4	4	0
Ekspert za regulatorne poslove i tarife			
Analitičar za tarife i cene			
Analitičar za tarifnu strukturu			
Šef odeljenja za energetska tržišta (OET)	4	4	0
Analitičar za energetske sisteme			
Analitičar za nadzor nad tržištem			
Analitičar za snabdevanje energijom i strukturu tržišta			
Šef odeljenja za gas i toplotnu energiju (OGTE)	2	2	0
Analitičar za toplotnu energiju			
Šef odeljenja za zaštitu potrošača (OZP)	3	3	0
Analitičar za ispunjenje standarda			
Službenik za zaštitu potrošača			
Ukupno	33	31	2

U skladu sa zakonskim obavezama, RUE ima potrebu da poveća broj zaposlenih u cilju rešavanja dodatnih obaveza sektora, kao i zahtevi iz Trećeg paketa o energiji i očekivanog razvoja u energetsom sektoru na Kosovu.

1.4 Odbor RUE

Odbor RUE se sastoji od 5 članova, uključujući i predsednika kojeg na tu dužnost imenuje Skupština Kosova na mandat od 5 godina. Odbor RUE je zakonodavni organ po svim pitanja koja spadaju pod jurisdikciju i nadležnost RUE. Odbor donosi odluke većinom glasova i ima potreban kvorum za donošenje odluka ako su najmanje tri člana odbora prisutna. Odbor se o svim problematikama koje razmatra izjašnjava putem odluka koje se donose na otvorenim sastancima a koji su još ranije najavljeni na zvaničnom sajtu RUE.

U septembru 2016. godine je predsedniku odbora istekao mandat, dok je jedan drugi član u oktobru 2016. godine dao ostavku na položaj člana odbora. Funkciju predsedavajućeg odbora u skladu sa članom 5. stav 2 i 3 Zakona o energetsom regulatoru, obavlja jedan član sa najdužim iskustvom kao član odbora, sve do imenovanja novog predsednika, dok su dve pozicije za člana odbora upražnjene. Na dan 31. decembar 2016. godine Odbor Regulatornog ureda za energiju se sastojao od sledećih članova:

Krenar Bujupi, vršilac dužnosti predsednika odbora

Arsim Janova, član odbora

Besim Sejfić, član odbora

Plan rada je i za ovu godinu zasnovan na strateškom planu RUE za godine 2013-2017. Aktivnosti RUE su usmerene na uspešno ostvarivanje ovlašćenja i dužnosti koja su utvrđena Zakonom o energetsom regulatoru i ciljeva koji su uvršteni u plan rada.

Odbor je dužan da održi najmanje deset formalnih sednica godišnje, međutim, on se sastaje i za rešavanje specifičnih problema kao i radi informativnih i konsultativnih sastanaka.

Za potrebe odlučivanja i u skladu sa ovlašćenjima koja su mu data prema važećem zakonodavstvu, Odbor RUE je održavao redovne sastanke na kojima je obaveštavan i na kojima se diskutovalo o opštim trendovima energetsog sistema na Kosovu. Odeljenja RUE stavljaju na raspolaganje sav materijal članovima Odbora, zajedno sa zatraženim informacijama i objašnjenjima u vezi sa pitanjima koja će se razmatrati u cilju donošenja odluka na sednicama Odbora.

Odbor RUE je tokom 2016. godine održao sedam (7) procesa javnih rasprava i ukupno 14 javnih skupova, na kojima je doneto 126 odluka koje se odnose na:

- Praćenje tržišta i aktivnosti energetsog sektora;
- Liberalizacija energetsog tržišta;
- Regulisanje cena;
- Licenciranje energetske aktivnosti na Kosovu;
- Odobrenje za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora;

- Zaštitu potrošača;
- Usvajanje pravila, metodologija i drugih dokumenata u energetsom sektoru;
- Ostala pitanja u okviru svojih nadležnosti.

Sva dokumenta koja su razmatrana i odobrena, prvo su stavljena na javnu raspravu kako bi se uključile sve strane koje su involvirane u procesima donošenja odluka.

Sve odluke koje su donete u 2016. godini su objavljene na zvaničnom elektronskom sajtu RUE.

Za sve svoje aktivnosti Odbor je imao podršku od strane: Upravnog direktora, administracije i tehničkog osoblja u 5 sledećih odeljenja:

- Odeljenje za pravna pitanja i licenciranje (OPPL)
- Odeljenje za energetska tržišta (OET)
- Odeljenje za tarife i cene (OTC)
- Odeljenje za zaštitu potrošača (OZP)
- Odeljenje za toplotnu energiju i prirodni gas (OTEG)

U pogledu profesionalne kvalifikacije, Odbor RUE je i ove godine imao za cilj usavršavanje zaposlenih u relevantnim profilima u okviru njihovih nadležnosti i to putem različitih obuka koje su organizovane unutar i van zemlje.

1.5 Odeljenja RUE

Odeljenje za pravna pitanja i licenciranje (OPPL)

Odeljenje za pravna pitanja i licenciranje je odgovorno za izradu sekundarnog zakonodavstva, procenu prijave za licenciranje energetskih preduzeća, procenu prijave za dobijanje odobrenja za izgradnju novih kapaciteta. Ovo odeljenje takođe nadgleda i aktivnosti imao licenci.

Odeljenje za energetska tržišta (OET)

Odeljenje za energetska tržišta je odgovorno za tržišnu strukturu, nadgledanje učinka učesnika na tržištu, procenu i analizu podataka u energetsom sektoru. Pored toga, odeljenje objektivno, transparentno i nediskriminatorski nadgleda konkurenciju i ponašanje učesnika na tržištu.

Odeljenje za tarife i cene (OTC)

Odeljenje za tarife i cene je odgovorno za procenu tarifnih aplikacija licenciranih preduzeća, koje predlaže Odboru na usvajanje; nadgleda izvršenje operativnih i kapitalnih troškova kroz tarifne revizije; preduzima sve mere da tarife odražavaju troškove, da budu opravdane, nediskriminatorne, zasnovane na objektivnim kriterijumima i utvrđene na transparentan način, uzimajući u obzir zaštitu potrošača.

Odeljenje za zaštitu potrošača (OZP)

Odeljenje za zaštitu potrošača je odgovorno za razmatranje i rešavanje žalbi i sporova između potrošača i energetskih preduzeća, operatora sistema i energetskih preduzeća, operatora sistema i energetskih preduzeća, kao i između dva energetska preduzeća. U obavljanju svojih dužnosti i

odgovornosti, ovo odeljenje saraduje sa svim institucijama i organizacijama koje na legitiman način zastupaju potrošače.

Odeljenje za toplotnu energiju i prirodni gas (OTEG)

Odeljenje za toplotnu energiju i prirodni gas je odgovorno za razmatranje i sprovođenje strategija, standarda učinka i drugih operativnih praksi koje se odnose na ove sektore. Ovo odeljenje vrši praćenje licenciranih preduzeća kroz prikupljanje, analizu i procenu relevantnih podataka i informacija, a takođe doprinosi i razvoju sistema izveštavanja preduzeća za centralno grejanje, fokusirajući se na tehničko-tehnološke elemente i integraciju podsticajnih mera i ciljeva za efikasnost. Pored toga, saraduje sa drugim odeljenjima RUE pružajući tehničku podršku i ekspertizu po pitanjima koja se tiču toplotne energije i prirodnog gasa.

Administrativna služba (AS)

Administrativna služba podržava funkcionisanje RUE, organizuje efikasno regrutovanje osoblja RUE, koordinira obuke osoblja RUE, nabavku i održavanje kancelarijske opreme i pomaže u uređenju kancelarije čineći je pogodnom za rad za celokupno osoblje RUE.

1.6 Finansiranje RUE

RUE se finansira iz namenskih sredstava koja se prikupljaju od naplaćenih naknada licenciranih na osnovu člana 24. Zakona o energetskom regulatoru.

RUE prikuplja takse za:

- Početne i godišnje naknade za licenciranje;
- Aplikacija za izdavanje i modifikovanje licenci;
- Izdavanje uverenja o poreklu;
- Revizije/razmatranja aplikacija za odobrenje i licenciranje.

2 AKTIVNOSTI REGULATORNOG UREDA ZA ENERGIJU

2.1 Aktivnosti u izradi sekundarnog zakonodavstva i liberalizacije energetskeg tržišta

Skupština Kosova je u julu 2016. godine usvojila nove zakone o energetskeg sektoru, u skladu sa trećim paketom energetskeg zakonodavstva Evropske unije. Usvajanje ovih zakona ima za cilj usklađivanje zakonskeg okvira sa trećim paketom, u cilju uspostavljanja i funkcionisanja efikasne i konkurentne energetskeg tržišta.

RUE smatra važnim dopunu ovih zakona drugim podzakonskim aktima jedne značajne dela za koji je RUE nadležan i koji moraju biti usvojeni u rokovima koji su utvrđeni zakonom, omogućavajući time stvaranje konkurentne i efikasne tržišta koje povećava sigurnost i kvalitet u snabdevanju električne energije u zemlji, kao i integraciju elektroenergetskeg sistema na regionalno tržište.

U postupku razmatranja od strane RUE, ali i u iščekivanju komentara od svih zainteresovanih strana i od Sekretarijata Energetske zajednice u Beču, nalazi se 14 pravila za koje je pokrenut postupak za usklađivanje sa važećim zakonodavstvom tokom 2016. godine, a to su:

- Pravilo o opštim uslovima za snabdevanje energijom;
- Pravilo za rešavanje žalbi i sporova u energetskeg sektoru;
- Pravilo o postupku odobrenja za izgradnju novih kapaciteta;
- Pravilo o određivanju maksimalno dozvoljenih prihoda operatera prenosne sistema i tržišta;
- Pravilo za određivanje maksimalno dozvoljenih prihoda operatera distributivne sistema;
- Pravilo za određivanje prihoda dobavljaču sa univerzalnim uslugama;
- Pravilo o prihodima rezervnih snabdevača;
- Pravilo o šemi podrške za obnovljive izvore energije;
- Pravilo za uspostavljanje sistema sertifikata o poreklu za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora;
- Pravilo o isključenju ponovnom priključenju potrošača u energetskeg sektoru;
- Pravilo o taksama;
- Pravilo o licenciranju energetskeg aktivnosti na Kosovu;
- Pravilo o administrativnim merama i kaznama;
- Pravilo o poverljivim informacijama;
- Principi o utvrđivanju tarifa za upotrebu prenosne sistema i naknada za priključenje;
- Principi o utvrđivanju tarifa za upotrebu distributivne sistema i naknada za priključenje;

Aktivnosti koje je RUE preduzeo tokom 2016. godine za liberalizaciju tržišta su sledeće:

- Usvajanje pravila za promenu dobavljača, koje definiše odgovarajuće uloge na tržištu i način komuniciranja između strana u procesu promene dobavljača;
- Izdavanje licenci za snabdevanje električnom energijom preduzećima “HEP-KS” D.O.O i “GSA” D.O.O;
- Usvajanje metodologije za obračun neujednačenih cena i cena za kompenzaciju. Ova metodologija utvrđuje način za obračun neujednačenih cena energije stranaka na energetsom tržištu na Kosovu u uslovima nedostatka konkurentnog tržišta;
- Usvajanje regulatornih uputstava za računovodstvo;
- Izrada i usvajanje uputstava za snabdevanje regulisanim tarifama. Putem ovog uputstva se definišu uloge strana na tržištu u cilju omogućavanja snabdevanja električnom energijom neregulisanim tarifama za potrošače koji su priključeni na napon od 220 kV;
- Priprema uputstva za liberalizaciju tržišta. Ovo uputstvo utvrđuje način, uslove i vreme liberalizacije tržišta električne energije na Kosovu na nivou proizvodnje i snabdevanja električnom energijom.

Osim gore navedenih dokumenata, RUE je u procesu uspostavljanja mera za povećanje sigurnosti u snabdevanju i zaštitu potrošača na konkurentnom tržištu. Ovo će uključivati izbor rezervnog snabdevača putem otvorenog, transparentnog i konkurentnog procesa. Stoga je RUE u prvoj polovini 2017. godine planirao da donese neophodna proceduralna pravila za izbor rezervnog snabdevača.

2.2 Ključna pitanja oko sprovođenja energetske sporazuma

Sporazum o energiji koje je potpisan između predsednika vlade Kosova i predsednika vlade Srbije, obavezuje KOSTT i EMS (Srpski OPS) da u roku od tri meseca potpišu bilateralni sporazum o poslovanju na osnovu kojeg će se KOSTT priznati kao Operator prenosnog sistema Kosova. To bi omogućilo integraciju KOSTT-a regionalne mehanizme (ITC, upravljanje kongestijom/zagušenjem itd), i da će EMS podržati KOSTT u procesu pridruživanja u ENTSO-E.

U februaru 2014. godine, nakon nekoliko sastanaka tehničke grupe stručnjaka KOSTT i EMS kojem je posredovao SEZ, potpisan je okvir sporazuma o saradnji u poslovanju prenosnih sistema KOSTT i EMS na osnovu kojeg su se strane saglasile za stalno poboljšanje međusobne saradnje u svim oblastima poslovanja sistema u cilju uspostavljanja regulacione oblasti kojom će rukovoditi KOSTT u skladu sa priručnikom o radu ENTSO-E, kao i da srpski OPS podrži KOSTT u procesu pridruživanja u ENTSO-E.

U septembru 2014. godine, nakon nekoliko sastanaka tehničke grupe stručnjaka KOSTT i OPS Srbije, kojem je posredovao SEZ, potpisan je sporazum između OPS Kosova i OPS Srbije. Ovaj sporazum utvrđuje pravila i režime koje treba da sprovedu EMS i KOSTT, kako bi se obezbedilo sigurno funkcionisanje interkonektivne prenosne mreže. Prema ovom sporazumu od 1. januara 2015. godine, KOSTT i OPS Srbije su trebali da operišu svojim prenosnim sistemima na osnovu svojih nadležnosti kao dve nezavisne regulatorne oblasti. Po ovom principu KOSTT će poslovati u skladu sa važećim standardima Priručnika za rad ENSTO-E i na osnovu drugih uslova koje ENSTO-E može da odredi.

Dana, 25. avgusta 2015. godine, predsednici vlade Kosova i Srbije su postigli detaljan sporazum o energiji sa rokovima do kada je trebalo da bude licencirana trgovačka strana i snabdevač električnom energijom (Elektrosever) na severu Kosova, u skladu sa sporazumom iz Brisela i u skladu sa zakonima na Kosovu.

Dana, 16. septembra 2015. godine, na plenarnoj sednici RG CE prihvaćen je predlog EMS da se sporazum o pridruživanju u ENTSO-E uslovi sa licenciranjem kompanije iz Srbije za snabdevanje „Elektrosever“ na severu Mitrovice.

Dana, 1. oktobra 2015. godine, je potpisan sporazum o pridruživanju između KOSTT i 30 OPS iz Kontinentalne Evrope, pod uslovom koji je nametnut od strane EMS-a, verujući da će kompanija za snabdevanje biti registrovana i licencirana u predviđenom roku, implementacija sporazuma o priključenju je predviđena za 30. novembar 2015. godine.

Radi sprovođenja ovog sporazuma, održano je nekoliko sastanka na različitim nivoima na kojima su utvrđeni koraci koje stranke trebaju preduzeti, glavni uslov za sprovođenje ovog sporazuma je bio taj da srpska strana registruje kompaniju za snabdevanje severnog dela Mitrovice na osnovu kosovskih zakona.

Pošto srpska strana nije ispunila ovaj uslov kako je bilo dogovoreno, registracija i licenciranje agencije je propala, tako da je i datum početka poslovanja KOSTT kao regulisane oblasti pomeren. U cilju početka sprovođenja sporazuma, određeni su novi rokovi za priključenje KOSTT u ENTSO-E (8. februar. 2016. godine).

Nakon propadanja i ovih rokova, SEZ je uputio dopis ENTSO-E da preispita uslove sporazuma o pridruživanju, kako bi se omogućilo KOSTT-u sprovođenja sporazuma o pridruživanju.

Imajući u vidu sve napred navedeno KOSTT je 22. februara 2016. godine, još jednom zatražio od ENTSO-E da razmotri mogućnost da ukine iz sporazuma kao uslov za pridruživanje, licenciranje jedne kompanije za snabdevanje.

Dana 25. novembra 2016. godine, u ENTSO-E je održan sastanak između predstavnika ENTSO, EK, SEZ, KOSTT i EMS sa ciljem da se iznađe neko tehničko rešenje za deblokiranje situacije i omogućavanje početka sprovođenja sporazuma za pridruživanje KOSTT-ENTSO-E u skladu sa okvirnim sporazumom koji je postignut između KOSTT i EMS 2014. godine.

Očekuje se da će početkom 2017. godine, RG CE formulirati preporuku u vezi sporazuma o pridruživanju KOSTT- ENTSO-E.

2.3 Izgradnja novih proizvodnih kapaciteta

Jedna od nadležnosti koju RUE ima na osnovu važećeg zakonodavstva je i izdavanje odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta za proizvodnju energije. Tokom 2016. godine, smo imali povećan broj aplikacija za dobijanje odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta koje su dostavljene u RUE od strane raznih pravnih subjekata. Primljeno je 19 prijava za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta i 12 zahteva za preinačenje preliminarnog odobrenja u konačno odobrenje.

Svaka aplikacija za dobijanje odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta je podvrgnuta analizi o regularnosti i korektnom ispunjavanju pravne, administrativne, tehničke i finansijske

dokumentacije, kao i kompletiranje aplikacije drugim relevantnim dokazima koje izdaju nadležne institucije a koje se odnose na pravo korišćenja zemljišta, životnu sredinu, korišćenja vode, priključenja na električnu mrežu itd.

2.3.1 Izdavanje preliminarnog odobrenja

RUE je tokom ovog izveštajnog perioda primio nekoliko novih aplikacija za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta iz OEI. Aplikacije su razmotrene i ocenjene od strane RUE i izdata im je preliminarno odobrenje za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta.

U narednoj tabeli je prikazan broj preliminarnih odobrenja koji je izdat od strane Odbora RUE tokom 2016. godine.

Tab. 2.1 Preliminarna odobrenja za OIE

Preliminarna odobrenja za OIE	Br. preliminarnih odobrenja
Hidroelektrane	15
Vetar	3
Solarni	5
Ukupno	23

Instalirani kapaciteti 23 generatora kojima je izdato preliminarno odobrenje iznosi 162 MW, od kojih je:

- 15 preliminarnih odobrenja za hidroelektrane sa kapacitetom 42.7 MW
- 3 preliminarna odobrenja za vetrogeneratore kapaciteta 105 MW
- 5 preliminarnih odobrenja za proizvodnju energije putem solarnih panela kapaciteta 15 MW

U narednoj tabeli su prikazana preduzeća kojima je izdato preliminarno odobrenje.

Tab. 2.2 Preduzeća kojima je izdato obaveštenje o preliminarom odobrenju

Br.	Naziv preduzeća	Vrsta elektrane	Sedište	Instalirani kapacitet	Datum izdavanja odluke
1	2 Korriku D.o.o.	Hidroelektrane	HE Soponica opština Kačanik	1.3 MW	28 januar 2016
2	Eurokos JH D.o.o.	Hidroelektrane	HE Broi I & HE Broi III opština Dragaš	5.76 MW	28 januar 2016
3	Eurokos JH D.o.o.	Hidroelektrane	HE Restelica III. opština Dragaš	1.49 MW	28 januar 2016
4	AFA Energy D.o.o.	Hidroelektrane	HE Kotlina 1 opština Kačanik	2.4 MW	28 januar 2016
5	AFA Energy D.o.o.	Hidroelektrane	HE Kotlina 2 opština Kačanik	2.7 MW	28 januar 2016
6	Triangle General Contractors INC	Hidroelektrane	HE Ma-Erenik opština Junik	7.5 MW	28 januar 2016
7	Triangle General Contractors INC	Hidroelektrane	HE Jasiq - Erenik opština Junik	5 MW	28 januar 2016
8	Četa –General Invest grup D.o.o.	Hidroelektrane	HE Lubinje-Rečane opština Prizren	3.5 MW	28 januar 2016
9	N.T.N. Renelual Tahiri D.o.o.	Hidroelektrane	HE Orqusha opština Dragaš	4 MW	23 februar 2016
10	N.T.N. Renelual Tahiri D.o.o.	Hidroelektrane	HE Dragash opština Dragaš	3.45 MW	23 februar 2016
11	Fidani –Water Energy D.o.o.	Hidroelektrane	HE Radoniqi opština Đakovica	0.43 MW	19 maj 2016
12	gEnCi D.o.o.	Hidroelektrane	HE Prizreni 9 opština Prizren	1.938 MW	11 novembar 2016
13	gEnCi D.o.o.	Hidroelektrane	HE Prizreni 8 opština Prizren	2.1 MW	11 novembar 2016
14	gEnCi D.o.o.	Hidroelektrane	HE Prizreni 4 opština Prizren	2.83 MW	11 novembar 2016
15	Hidro Forca D.o.o.	Hidroelektrane	HE Soponica 2 opština Kačanik	3 MW	11 novembar 2016
16	Sowi Kosovo D.o.o.	Turbine na vetar	Wind Park Selac 1 opština Mitrovica	35 MW	25 novembar 2016
17	Sowi Kosovo D.o.o.	Turbine na vetar	Wind Park Selac 2 opština Mitrovica	35 MW	25 novembar 2016
18	Sowi Kosovo D.o.o.	Turbine na vetar	Wind Park Selac 3 opština Mitrovica	35 MW	25 novembar 2016
19	VBS D.o.o.	Solarni paneli	Madanaj – Rrypaj opština Đakovica	3 MW	11 februar 2016
20	Vita – Energy D.o.o.	Solarni paneli	Madanaj – Rrypaj opština Đakovica	3 MW	11 februar 2016
21	Devolli Group D.o.o.	Solarni paneli	Madanaj – Rrypaj opština Đakovica	3 MW	21 april 2016
22	Energy Development grup D.o.o.	Solarni paneli	Madanaj – Rrypaj opština Đakovica	3 MW	17 maj 2016
23	Solar Gate D.o.o.	Solarni paneli	Lapaštica opština Podujevo	3 MW	11 novembar 2016

U odnosu na 2015. godinu kada je RUE izdao samo šest (6) preliminarnih odobrenja, tokom 2016. godine imamo porast podnetih aplikacija/zahteva za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta iz OIE, RUE je izdao dvadeset i tri (23) preliminarna odobrenja sa ukupnim instaliranim kapacitetom od 162.7 MW. Ove aplikacije moraju biti kompletirana u propisanom zakonskom roku kako bi RUE mogao da izda konačno odobrenje i kako bi mogla da započne njihova izgradnja.

Odluke o obaveštenju o preliminarom odobrenju utvrđuju da je podnosilac zahteva dokazao svoju podobnost za izgradnju novih proizvodnih postrojenja, ali još uvek nije ispunio ostale relevante zahteve kako bi započeo izgradnju proizvodnih postrojenja. Ove odluke obavezuju podnosioca zahteva da se u roku od jedne (1) godine od izdavanja preliminarog odobrenja, ispuni ostali zakonski uslovi i da se podnese pismeni zahtev za izdavanje konačnog odobrenja za izgradnju.

Preliminarna odobrenja koja su izdata za solarne/fotonaponske panele, a koja su izvan granica OIE, utvrđenih Administrativnim uputstvom MER-a, ali su uključeni u šemu podrške kao aplikacije na „čekanju“ ukoliko neko od konačnih odobrenja eventualno propadne.

Vredi napomenuti da se u slučaju izdavanje preliminarog odobrenja, svi projekti koji su u okviru ciljeva OIE, kao što je utvrđeno AU 01/2013, primaju u šemu podrške i da im se garantuje kupoprodaja električne energije po podsticajnim tarifama za period koji je utvrđen važećim zakonodavstvom.

2.3.2 Aplikacije koje su u postupku razmatranja od strane RUE

RUE je razmotrio aplikacije za dobijanje odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta, koje su u fazi kompletiranja dokumentacije. U nastavku je prikazana lista aplikacija koje su u postupku razmatranja (vidi tabelu 2.3).

Tab. 2.3 Preduzeća koja su u postupku razmatranja, za dobijanje odluke o preliminarnom odobrenju

Br.	Pravni subjekat	Objekat	Lokacija	Inalirani kapacitet	Datum podnošenja zahteva
1	Hidro Line D.o.o.	Hidroelektrana	HE Kaçandoll opština Podujevo / Vuçitrn	1.64 MW	8 februar 2016
2	Edelweiss Energy D.o.o.	Hidroelektrana	HE Ura e Shenjtë opština Orahovac	6.4 MW	15 februar 2016
3	Drini i Bardhë A.D..	Hidroelektrana	HE Dobrusha opština Prizren	9.9 MW	15 februar 2016
4	EcoDri D.o.o.	Hidroelektrana	HE Radesha 1& 2 opština Dragaš	3.3 MW	11 novembar 2016
5	Hidro Forca D.o.o.	Hidroelektrana	HE Strazha opština Kaçanik	1.08 MW	23 decembar 2016
6	PSHP Vërmica D.o.o.	Hidroelektrana	HE Vërmica opština Prizren	480 MW	25 novembar 2016
7	Rimed D.o.o.	Hidroelektrana	HE Kuçisht opština Peç	3.1 MW	23 jun 2016
8	Benesa D.o.o.	Hidroelektrana	HE Lloçan opština Deçani	2.075 MW	28 januar 2016
9	Lumbardhi i Prizrenit D.o.o.	Hidroelektrana	HE Manastirica	2.340 MW	23 septembar 2014
10	Upwind International I, Ogran. na Kos.	Vetrogenerator	Wind Park Zatriç opština Orahovac	35 MW	27 oktobar 2016
11	Prishtina Energy D.o.o.	Vetrogenerator	Wind Park Koznice opština Novo Brdo	34.5 MW	5 decembar 2016
12	Upwind International AG, Ogran. na Kos.	Vetrogenerator	Wind Park Čičavica opština Glogovac	51 MW	27 avgust 2013
13	Hig Energy A.D..	Biomasa	Priština 1 opština Priština	13 MW	21 oktobar 2016

2.3.3 Izdavanje konačnog odobrenja

RUE je tokom 2016. godine razmotrio zahteve za izdavanje konačnog odobrenja, zajedno sa neophodnom dokumentacijom za preinačenje preliminarnog odobrenja u konačno odobrenje za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta.

U narednoj tabeli je prikazan broj konačnih odobrenja koje je izdao Odbor RUE tokom 2016. godine.

Tab. 2.4 Konačna odobrenja RUE

Konačna odobrenja za OIE	Broj donetih odluka
Hidroelektrane	8
Vetroenergija	1
Energija solarnih/fotonaponskih panela	3
Ukupno	12

Instalirani kapaciteti proizvodnih kapaciteta koji su dobili odobrenje za izgradnju iznose 82 MW, prema vrsti OIE, od kojih je:

- 8 Odobrenja za hidroelektrane 40.6 MW
- 1 Odobrenje za vetrogenerator 32.4 MW
- 3 Odobrenja za solarne panele 9.0 MW

U narednoj tabeli su prikazana preduzeća kojima je izdata konačna dozvola za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta.

Tab. 2.5 Preduzeća kojima je izdato konačno odobrenje za izgradnju

Br.	Pravni subjekat	Objekat	Lokacija	Instalirani kapacitet	Datum izdavanja konačnog odobrenja
1	Matkos Group D.o.o.	Hidroelektrana	HE Sharri opština Štrpce	6.45 MW	28 januar 2016
2	Matkos Group D.o.o.	Hidroelektrana	HE Brezovica opština Štrpce	2.1 MW	28 januar 2016
3	Matkos Group D.o.o.	Hidroelektrana	HE Štrpce opština Štrpce	5.032 MW	28 januar 2016
4	Hidro Line D.o.o.	Hidroelektrana	HE Albaniku 2 opština Mitrovica	3.55 MW	28 januar 2016
5	Hidroenergji D.o.o.	Hidroelektrana	HE Lepenci 1 opština Elez Han	9.98 MW	28 januar 2016
6	Hidroenergji D.o.o.	Hidroelektrana	HE Lepenci 3 opština Kačanik	8.5 MW	28 januar 2016
7	Eurokos JH D.o.o.	Hidroelektrana	HE Broi III opština Dragaš	4.7 MW	28 januar 2016
8	N.N. Dilli - Com	Hidroelektrana	HE Bresana opština Dragaš	0.31 MW	28 januar 2016
9	Air – Energy D.o.o.	Vetrogenerator	Wind Park Kitka opština Kamenica	32.4 MW	23 jun 2016
10	Birra e Pejës A.D.	Solarni paneli	Madanaj, Kusar opština Đakovica	3 MW	03 oktobar 2016
11	Solar Green Energy D.o.o.	Solarni paneli	Novo selo opština Kamenica	3 MW	03 oktobar 2016
12	Frijo Food Kosovë D.o.o.	Solarni paneli	Madanaj, Kusar opština Đakovica	3 MW	03 oktobar 2016

U poređenju sa 2015. godinom, kada je RUE izdao samo jedno konačno odobrenje za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta sa instaliranim kapacitetom od 0.6 MW, tokom ove godine je izdato 12 konačnih odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta iz OIE, sa ukupno instaliranim kapacitetom od 82 MW, za koje se očekuje da budu izgrađeni u periodu od dve (2) godine, na osnovu uslova iz odobrenja.

2.3.4 Modifikacija konačnog odobrenja

RUE je tokom ove godine primio zahteve za modifikaciju konačnog odobrenja za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta iz OIE. Takvi zahtevi su nakon kompletiranja relevantnih dokaza izdatih od strane nadležnih institucija Republike Kosovo, ocenjeni i razmotreni od strane RUE u skladu sa zakonskim odredbama Pravila o postupku odobrenja.

U narednoj tabeli su prikazana preduzeća kojima je odobrena modifikacija konačnog odobrenja za instalirane kapacitete za proizvodnju električne energije iz OIE.

Tab. 2.6 Preduzeća kojima je modifikovano konačno odobrenje

Br.	Pravni subjekat	Objekat	Lokacija	Instalirani kapacitet	Datum modifikacije konačnog odobrenja
1	Eurokos JH D.o.o.	Hidroelektrana	HE Broi II. opština Dragaš	4.8 MW	31 mart 2016
2	Kelkos Energy D.o.o.	Hidroelektrana	HE Dečane opština Dečani	9.8 MW	19 maj 2016
3	Kelkos Energy D.o.o.	Hidroelektrana	HE Bellaja opština Dečani	8 MW	19 maj 2016

Preduzeće “Eurokos JH” D.O.O., je zatražilo modifikaciju konačnog odobrenja za hidroelektranu HE “Brodi II” (Mlike) sa instaliranim kapacitetom od 3.89 MW, odobreno odlukom br. V-573-2013 od 24. oktobra 2013. godine, i modifikovano odlukom V-805-2016 od 31.03.2016. godine, na instalirani kapacitet od 4.8 MW na reci Brod, opština Dragaš, u skladu sa izmenjenom odluke za vodnu dozvolu br. 1782-2/11 –ZSP-621, od 23.08.2012, izdate od strane MŽSPP, dana 29.01.2016. godine. Takođe je izvršena i modifikacija konačnog odobrenja V-402-2012 od 15. juna 2012. godine, izdatog preduzeću “KelKos Energy” D.O.O. za HE “Bellaja” sa početnim instaliranim kapacitetom od 9.2 MW na instalirani kapacitet od 8.06 MW u skladu sa građevinskom dozvolom i odlukom br. 1287/16 – ZSP -355 DU/16 za izmenu odluke o vodnoj dozvoli br. 1839/11 –ZSP-69/12, od 09.02.2012. godine,

izdate od strane MŽSPP dana 24.03.2016. godine, i za HE "Dečani" sa početnim instaliranim kapacitetom od 8.4 MW na instalirani kapacitet od 9.8 MW na osnovu građevinske dozvole i odluke br. 1287/16 –ZSP -355 DU/16 za izmenu odluke o vodnoj dozvoli br. 1839/11 –ZSP-69/12, od 09.02.2012. godine, izdate od strane MŽSPP, dana 24.03.2016. godine, na reci Bistrica, opština Dečani. Ove modifikacije su izvršene u skladu sa zakonskim kriterijumi i zahtevima važećeg zakonodavstva.

2.3.5 Stupanje u rad proizvodnih kapaciteta iz OIE

Tokom ove godine su ostvarena 6 projekta iz OIE, od kojih su izgrađene 5 hidroelektrane i 1 proizvodni kapacitet na solarne/fotonaposne panele, sa ukupnom instaliranom snagom od 29.65 MW. Svi proizvodni kapaciteti su završeni i sada su u funkciji.

- 5 Hidroelektrane 29.15 MW
- 1 Solarni park 0.5 MW.

U narednoj tabeli su prikazana preduzeća koja posluju i proizvode električnu energiju iz OIE

Tab. 2.7 Preduzeća koja su započela proizvodnju

Br.	Pravni subjekat	Objekat	Lokacija	Instalirani kapacitet	Datum puštanja u rad
1	Kelkos Energy D.o.o.	Hidroelektrana	HE Belaja opština Dečani	8 MW	01. april 2016
2	Kelkos Energy D.o.o.	Hidroelektrana	HE Dečane opština Dečani	9.8 MW	01 april 2016
3	Eurokos JH D.o.o.	Hidroelektrana	HE Brod II. opština Dragaš	4.8 MW	01 januar 2016
4	Hidro Line D.o.o.	Hidroelektrana	HE Albaniku 3, Selac opština Mitrovica	4.267 MW	28 januar 2016
5	Eurokos JH D.o.o.	Hidroelektrana	HE Restelica 1&2 opština Dragaš	2.28 MW	1 decembar 2016
6	Onix SPA LLC.	Solarni paneli	Pečka Banja opština Istok	0.5 MW	1 jul 2016

2.4 Licenciranje energetske aktivnosti

RUE je tokom 2016. godine, primio aplikacije za licenciranje aktivnosti za snabdevanje električnom energijom kao iz za aktivnosti uvoza, izvoza i tranzita električne energije. Svaka aplikacija za licenciranje je podvrgnuta analizi o regularnosti i korektnom ispunjavanju pravne, administrativne, finansijske i tehničke dokumentacije, i dobijanja relevantnih dozvola od strane drugih institucija.

2.4.1 Licenciranje aktivnosti za snabdevanje električnom energijom

RUE je na osnovu zakonskih odredbi i nakon razmatranje potrebne dokumentacije, dana 14. oktobra 2016. godine, izdao licencu preduzeću „HEP - KS D.O.O." a 11. novembra 2016. godine je izdao licencu preduzeću "GSA ENERGI" D.O.O. za aktivnost u snabdevanju električnom energijom za period od pet (5) godine. Tokom 2016. godine su takođe interesovanje za dobijanje licence za ove aktivnosti iskazali predstavnici preduzeća "FUTURE ENERGY TRADING" D.O.O koji su dana 24. juna 2016. godine, predali aplikaciju u RUE sa nekim priloženim dokazima, ali još uvek nisu dostavili još neke dokaze koji se smatraju neophodnim za obavljanje ove delatnosti na Kosovu. Nakon dostavljanja ovih dokaza, RUE će doneti odluku o licenciranju i za ovu kompaniju.

2.4.2 Licenciranje aktivnosti za uvoz, izvoz i tranzit električne energije

Tokom 2016. godine u RUE je podnelo zahtev jedanaest (11) preduzeća za licenciranje aktivnosti uvoza, izvoza i tranzita električne energije, tačnije snabdevanje na veliko (trgovina) električnom energijom. RUE je ocenio sve aplikacije ovih preduzeća od kojih je njih devet (9) dobilo licence, dok su dve aplikacije u postupku licenciranja.

Preduzeća kojima je RUE izdao licencu u ovoj godini su prikazana u narednoj tabeli 2.8:

Tab. 2.8 Preduzeća licencirana za uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom

Br.	Naziv preduzeća	Opis aktivnosti imaoca licence	Broj licence	Adresa i sedište imaoca licence	Važenje licence
1	"ENERGY FINANCING TEAM" L.L.C.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_44/15	Adresa: Fehmi Agani 1/16, Priština, Republika Kosovo	28.01.2016-27.01.2021- Izdavanje
2	"AXPO KOSOVO" L.L.C.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_46/15	Adresa: Pashko Vasa Br.18, Priština, Republika Kosovo	28.01.2016-27.01.2021- Izdavanje
3	"EDS International KS" L.L.C.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_47/15	Adresa: Pejton Mujo Ulqinaku Br.5 ap 4, Priština, Republika Kosovo	31.03.2016-30.03.2021- Izdavanje
4	"GSA ENERGI" D.o.o.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_51/16	Adresa: Xheladin Hana, Obj.35/15, Priština, Republika Kosovo	19.05.2016-18.05.2021- Izdavanje
5	"PAN INTERTRADE" D.o.o.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_45/15	Adresa: Afrim Loxha, Naselje Đinaj, Priština, Republika Kosovo	19.05.2016-18.05.2021- Izdavanje
6	"PETROL TRADE SLOVENIJA" L.L.C.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_53/16	Gornje Dobreve, K. Polje, Republika Kosovo	23.06.2016-22.06.2021- Izdavanje
7	"FUTURE ENERGY TRADING" SH.P.K.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_52/16	Naselje Kalabria, A1, CII, Br.25, Priština, Republika Kosovo	23.06.2016-22.06.2021- Izdavanje
8	"Energosupplier" D.o.o.	Uvoz, izvoz i tranzit električnom energijom	ZRRE/Li_54/16	Rilindja, Veternik, Priština, Republika Kosovo	23.06.2016-22.06.2021- Izdavanje
9	ENERGY FINANCING GROUP AD - Branch office in Kosovo	Snabdevanje na veliko (trgovina) električnom energijom	ZRRE/Li_41/15	Dardanija SU/1/6, H-1-8, 10000 Priština, Republika Kosovo	14.10.2016-13.10.2021 - Izdavanje

2.4.3 Licenciranje aktivnosti za proizvodnju električne energije

Tokom 2016. godine RUE je produžio licencu za proizvodnju električne energije TE Kosovo A, dok su aplikacije za preduzeće "KelKos Energy" D.O.O. (HE Dečani & HC Belaje) u toku.

2.5 Godišnji i dugoročni bilans električne i toplotne energije

Na osnovu starog zakona o energiji (br. 03/L-184) MER je bio nadležan za usvajanje energetske bilansa. Nakon izmene i dopune energetske zakona u 2016. godini, odgovornost za bilanse je na osnovu člana 8. Zakona o energiji (br. 05/L-081) prešla na RUE. Ovde su uključeni godišnji i dugoročni bilansi (10 godina) električne i toplotne energije i prirodnog gasa. Takođe se u skladu sa zakonom utvrđuju i obaveze operatora sistema. Godišnji i dugoročni bilansi koje usvaja RUE, moraju biti objavljeni na elektronskoj stranici.

Na osnovu zakonskih zahteva, Odbor Regulatornog ureda za energiju je usvojio:

- Godišnji bilans električne energije;
- Godišnji bilans toplotne energije;
- Dugoročni bilans električne energije; i
- Dugoročni bilans toplotne energije.

Godišnji bilansi su usvojeni posebno a objavljeni su kao zajednički dokumenat.

Pošto Kosovo ne poseduje organizovan sistem prirodnog gasa, nisu pripremljeni odgovarajući bilansi za prirodni gas.

Ova dokumentacija je izrađena u skladu sa Zakonom br. 05/L-081 o energiji (član 8.), i metodologije za izradu bilansa električne energije i sadrže:

- a) godišnje i dugoročno planiranje proizvodnje električne i toplotne energije;
- b) predviđanje uvoza i izvoza električne energije,
- c) potrošnja i gubici u prenosnoj i distributivnoj mreži električne / toplotne energije.

Svrha ove dokumentacije je da informiše sve zainteresovane o predviđanjima potražnje za električnom energijom u 2017. godini, odnosno za period 2017-2026. Dokumentacija je objavljena na elektronskom sajtu RUE www.ero-ks.org.

2.6 Aktivnosti RUE u oblasti regulisanja cena

Na osnovu Zakona o energetsom regulatoru i pravila o određivanju cena, RUE je jedini organ koji je nadležan za utvrđivanje maksimalno dozvoljenih prihoda (MDP) i tarifa za regulisane aktivnosti koje se odvijaju u energetsom sektoru. U cilju sprovođenja ove zakonske obaveze, jedna od glavnih delatnosti RUE tokom 2016. godine je bio proces godišnjih usklađivanja MDP i razmatranje aplikacija za nove tarife od strane imaoca licenci u energetsom sektoru, uključujući delatnost proizvodnje, prenosa i distribucije i javnog snabdevanja električnom energijom tarifnih potrošača i imaoca licenci u energetsom i toplotnom sektoru. RU je tokom čitavog procesa revizije poseban naglasak stavio na javne rasprave. Ovde je uključeno i objavljivanje na elektronskom sajtu kao što sledi:

- Konsultativni izveštaj o maksimalnim prihodima proizvodnje;
- Konsultativni izveštaj za kupovinu energije na veliko;
- Konsultativni izveštaj - Obračun maksimalno dozvoljenih prihoda za KOSTT;
- Konsultativni izveštaj - Obračun maksimalno dozvoljenih prihoda za KEDS;
- Konsultativni izveštaj - Obračun maksimalno dozvoljenih prihoda za javnog snabdevača;
- Konsultativni izveštaj – Metodologija za obračun podsticajnih tarifa za energiju dobijenu putem vetra i iz malih hidroelektrana;
- Pravilo za određivanje cena toplotne energije;
- Regulatorni izveštaj za utvrđivanje maksimalno dozvoljenih prihoda za Gradsku toplanu u Prištini Termokos A.D. za grejnu sezonu 2016 – 2017.

Takođe su održani javni sastanci i direktne rasprave sa imaocima licenci i drugim zainteresovanim stranama.

2.6.1 Tarife za regulisane proizvođače (KEK A.D.)

Razmatranje redovnih prilagođavanja MDP i utvrđivanje tarifa za 2016/2017 je urađeno u skladu sa Pravilom o utvrđivanju cena za proizvodnju. Postupak prilagođavanja je započet od strane KEK-a, dostavljanjem u RUE paketa sa aplikacijom zajedno sa pratećom dokumentacijom. Putem svoje aplikacije KEK je zatražio prihod od 169.4 miliona evra za 2016. godinu.

Nakon analize aplikacije i ocene komponenti operativnih i kapitalnih troškova kao i intenzivne komunikacije sa KEK-om, RUE je pripremio konsultativni izveštaj za maksimalno dozvoljene prihode za proizvodnju i taj izveštaj je dat na javnu raspravu.

Nakon razmatranja celokupne relevantne dokumentacije, Odbor RUE je na sednici od 31. marta 2016. godine, doneo sledeće odluke:

- V_797_1_2016, o usvajanju maksimalno dozvoljenih prihoda za KEK A.D.;
- V_801_2016, o usvajanju tarifa za električnu energiju proizvedenu od strane KEK A.D.;

Odbor RUE je usvojio maksimalno dozvoljene prihode za KEK u iznosu od 147.27 miliona evra, ili 22.13 milion evra manje od zahteva KEK-a za 2016. godinu, ali u poređenju sa 2015. godinom ovaj iznos veći za 7.17 miliona evra. Prihodi od 147.27 miliona evra, od strane RUE su ocenjeni kao dovoljni za garantovanje stabilnog poslovanja i finansijske likvidnosti za KEK.

U cilju opravdanja Maksimalno dozvoljenih prihoda, RUE se zasnivao na metodologiju utvrđivanja tarifa za regulisane proizvođače kada je odobrio tarife za KEK.

Tarifna struktura KEK-a se sastoji od tarifa za energiju i tarife za kapacitet koje se primenjuju od 1. aprila 2016. godine. Tarifna struktura KEK-a je prikazana na sledećoj tabeli.

Tab. 2.9 Tarife za energiju i kapacitet KEK proizvodnja

Tarifni elementi	Jedinica	Tarifa
Tarifa za energiju	€/MWh	8.32
Tarifa za kapacitet	€/MW	19.83
Prosečna tarifa	€/MWh	28.15

Prihodi KEK-a za odgovarajuću tarifnu godinu se prikupljaju na osnovu sporazuma za kupoprodajnu energiju sa javnim snabdevačem (KESCO) kroz regulisane tarife koje je utvrdio RUE.

Treba naglasiti da je novi zakonski okvir zahteva da proizvođači ponude sve svoje kapacitete na organizovano tržište i da svi snabdevači kupuju električnu energiju na tržište po neregulisanim cenama, to podrazumeva da je nakon 31. marta 2017. godine RUE nadležno da reguliše proizvodne cene.

2.6.2 Tarife za korišćenje prenosnog sistema

Razmatranje redovnih prilagođavanja MDP i utvrđivanja tarifa za tarifnu godinu 2016/2017 je urađeno u skladu sa Pravilom o uspostavljanju cena Operatora prenosnog sistema i tržišta (OPS/OT).

RUE je od strane KOSTT dobio zahtev za prihode u iznosu od 25.7 miliona evra za tarifnu godinu 2016/2017.

Nakon analize aplikacije i procene komponenti operativnih i kapitalnih troškova, kao i intenzivne komunikacije sa KOSTT-om, RUE je pripremio konsultativni izveštaj o maksimalno dozvoljenim prihodima za OPS/OT koji je stavljen na javnu raspravu.

Nakon razmatranja celokupne relevantne dokumentacije, Odbor RUE je na sednici od 31. marta 2016. godine doneo sledeće odluke:

- V_798_2016, o odobravanju maksimalno dozvoljenih prihoda za KOSTT;
- V_802_2016, o odobravanju tarifa i naknada za OPS/OT.

Odbor RUE je odredio prihode KOSTT-a u iznosu od 22.4 miliona evra ili 3.9 miliona evra manje od zahteva KOSTT-a, u poređenju sa 2015. godinom manji su za 3.4 milion evro. Do smanjenja prihoda je došlo kao rezultat ne realizacije troškova za pomoćne usluge koji su bili odobreni u 2015. godini, što je zakonska obaveza OPS/OT za obavljanje funkcije koja mu je data na osnovu licence. Razlog ne realizovanja ovih troškova je i zbog nemogućnosti KOSTT-a da počne da radi kao regulatorna oblast.

U narednoj tabeli su prikazana tarifna struktura OPS/OT koja se primenjuje od 1. aprila 2016. godine.

Tab. 2.10 Tarifa za operatora prenosnog sistema (KOSTT)

Tarifna grupa	Tarifni element	Jedinica	Tarifa
Proizvodnja priključena na prenos	Tarifa operatora sistema	€/MWh	0.526
	Tarifa operatora tržišta	€/MWh	0.041
Proizvodnja priključena na distribuciju	Tarifa operatora sistema	€/MWh	0.234
	Tarifa operatora tržišta	€/MWh	0.041
Snabdevanje	Tarifa TNUOS 400/220 kV	€/kW	7.464
	Tarifa TNUOS110 kV	€/kW	14.589
	Tarifa operatora sistema	€/MWh	0.473
	Tarifa operatora tržišta	€/MWh	0.037

2.6.3 Tarife za korišćenje distributivnog sistema

RUE je od KEDS-a primio zahtev za prihode za relevantnu tarifnu godinu 2016/2017 u iznosu od 83.7 miliona evra. Nakon analize aplikacije i procene komponenti operativnih i kapitalnih troškova, kao i intenzivne komunikacije sa KEDS-om, RUE je pripremio konsultativni izveštaj o maksimalno dozvoljenim prihodima za operatora prenosnog sistema koji je stavljen na javnu raspravu.

Nakon razmatranja celokupne relevantne dokumentacije, Odbor RUE je na sednici od 31. marta 2016. godine odobrio maksimalno dozvoljene prihode i naknade putem sledećih odluka:

- V_799_2016, o odobravanju maksimalno dozvoljenih prihoda za ODS;
- V_803_2016, o odobravanju tarifa za korišćenje distributivne mreže.

Odbor RUE je utvrdio maksimalno dozvoljene prihode KEDS-u u iznosu od 75.6 miliona €, ili 8.1. milion evra manje od iznosa koji je zahtevao KEDS. Odobravanje prihoda u ovom iznosu od strane RUE došlo je kao rezultat:

- primene faktora efikasnosti za operativne troškove i troškove održavanja 5%;

- primene granice za smanjenje gubitaka od strane RUE;
- realizacija nereguliranih prihoda od strane KEDS-a kao što su: novi priključci, izdavanje imovine pod zakup, korišćenje mreže OPS od strane operatora IPKO i Kujtesa itd.

U cilju pokrivanja dozvoljenih prihoda, RUE se zasnivao na metodologiju utvrđivanja tarifa i korišćenja distributivne mreže kada je odobrio tarife KEDS-u. U narednoj tabeli je prikazana struktura naknada za ODS koja se primenjuje od 01. aprila 2016. godine.

Tab. 2.11 Struktura naknada za OSSH

Tarife potrošača priključenih na ODS		
Naponski nivo	Jedinica	Tarifa
35 kV	€/kWh	1.37
10 kV	€/kWh	1.64
0.4 kV	€/kWh	2.46

Tarifama za korišćenje distributivnog sistema koje su utvrđene od strane RUE, opterećuju se korisnici distributivnog sistema od ODS na osnovu nivoa napona.

2.6.4 Tarife električne energije za krajnje potrošače

Nakon procene aplikacija podnetih od strane licenciranih, Odbor RUE je na osnovu odluke V_800_2016, utvrdio prihode od 244.1 miliona evra, u koje spadaju prihodi KEK, KOSTT, KEDS i KESCO, koji će se prikupiti od reguliranih potrošača kroz tarife koje su odobrene od strane RUE.

Odbor RUE je odlučio da za 2016. godinu održi istu tarifu za potrošače u domaćinstvima i istu tarifnu strukturu, dok je odlučio da se tarife za komercijalne i industrijske potrošače sniže od 7.17% do 8% na osnovu troškova usluga za ovu kategoriju potrošača. Ovo smanjenje tarifa se primenjuje na potrošače koji su priključeni na naponski nivo 220 kV, 110 kV, 35 kV, 10 kV i za potrošače koji su prikupljeni na naponski nivo od 0.4kV, koji pripadaju tarifnoj grupi komercijalnih potrošača. Do smanjenja tarifa za komercijalne i industrijske potrošače je došlo kao potreba da se eliminišu unakrsne subvencije između kategorija potrošača.

Tarife odražavaju vreme korišćenja električne energije od stran potrošača (dnevna – noćna tarifa, sezonska tarifa leto – zima), koje podstiču efikasno korišćenje energije i predstavljaju dobar mehanizam za upravljanje potražnjom sa ciljem da se jedan deo potrošnje prebaci sa više potrošnje na nižu.

Tarifna struktura sa blokovima za potrošače iz domaćinstva, pored efekta za efikasno korišćenje električne energije, ima i ključnu ulogu u zaštiti potrošača sa nižim primanjima, kojima se obezbeđuje energija uz pristupačne cene.

U tabeli 2.12 je prikazana tarifna struktura električne energije na malo za regulisane tarifne potrošače, koja je odobrena od strane Odbora RUE na osnovu odluke V_804_2016 koja se primenjuje od 1. aprila 2016. godine.

Tab. 2.12 Tarifna struktura električne energije na malo za regulisane tarifne potrošače

Tarifna grupa	Naponski nivo snabdevanja	Tarifni element	Jedinica	Vreme u toku dana	RTE10	
					Viša sezona	Niža sezona
					1. okt. - 31. mart	1. apr. - 31. sept.
0-1	220kV	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		184.69	
		Angažovana snaga	€/kW/mesec		15.09	
		Aktivna energija (P), od koje	€/kWh		2.27	
0-2	110kV	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		92.35	
		Angažovana snaga	€/kW/mesec		6.16	6.16
		Aktivna energija (P), od koje	€/kWh	Viša tarifa	7.22	2.14
			€/kWh	Niža tarifa	3.00	1.75
		Reaktivna energija (Q)	€/kVArh		0.00	0.00
1	35kV	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		12.21	
		Angažovana snaga	€/kW/mesec		6.40	6.40
		Aktivna energija (P), od koje	€/kWh	Viša tarifa	7.48	3.24
			€/kWh	Niža tarifa	3.96	2.92
		Reaktivna energija (Q)	€/kVArh		0.73	0.73
2	10kV	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		5.05	
		Angažovana snaga	€/kW/mesec		5.51	5.51
		Aktivna energija (P), od koje	€/kWh	Viša tarifa	8.38	3.74
			€/kWh	Niža tarifa	4.52	3.40
		Reaktivna energija (Q)	€/kVArh		0.73	0.73
3	0.4 kV Kategorija I (veliki potrošači reaktivne energije)	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		2.86	
		Angažovana snaga	€/kW/mesec		3.23	3.23
		Aktivna energija (P), od koje	€/kWh	Viša tarifa	9.36	5.20
			€/kWh	Niža tarifa	5.90	4.90
		Reaktivna energija (Q)	€/kVArh		0.73	0.73
4	0.4kV Kategorija II	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		3.24	
		Aktivna energija (P)	€/kWh	Jedinstvena tar	11.53	7.46
		Aktivna energija (P), od koje	€/kWh	Viša tarifa	13.88	9.09
			€/kWh	Niža tarifa	6.94	4.54
5	0.4kV 2-tarifno brojilo (sa 2 vrednosti, domaćinstva)	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		2.50	
		Aktivna energija (P) za potrošnju:				
		<200kWh/mesec (prvi blok):	€/kWh	Viša tarifa	5.55	3.99
			€/kWh	Niža tarifa	2.79	1.99
		200-600kWh/mesec (drugi blok):	€/kWh	Viša tarifa	7.70	5.51
			€/kWh	Niža tarifa	3.86	2.76
		>600 kWh/mesec (treći blok):	€/kWh	Viša tarifa	11.17	8.00
€/kWh	Niža tarifa		5.58	4.01		
6	0.4kV 1-tarifno brojilo (sa 1 vrednošću, domaćinstva)	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		2.50	
		Aktivna energija (P) za potrošnju:				
		<200kWh/mesec (prvi blok):	€/kWh	Jedinstvena tar	4.96	3.54
		200-600kWh/mesec (drugi blok):	€/kWh	Jedinstvena tar	6.86	4.91
		>600 kWh/mesec (treći blok):	€/kWh	Jedinstvena tar	9.95	7.14
7	0.4kV (domaćinstva bez brojila)	Procenjena potrošnja:				
		<200 kWh/mesec	€/potrošač/mesec		25.75	
		200-600 kWh/mesec	€/potrošač/mesec		46.60	
		>600 kWh/mesec	€/potrošač/mesec		78.53	
8	Javna rasveta	Fiksna potrošačka tarifa	€/potrošač/mesec		3.50	
		Aktivna energija (P) za potrošnju:	€/kWh	Jedinstvena tar	10.09	10.09

Viša tarifa se primenjuje od 07:00 - 22:00 h u višoj sezoni i od 08:00 - 23:00 u nižoj sezoni.

Potrošač se zadužuje reaktivnom energijom iznad one odobrene koja odgovara $\cos(\Phi)=0.95$

2.6.5 Tarife toplotne energije

S obzirom na cilj da se razvije i dopuni regulatorni okvir kao i refleksija aktuelnih promena i onih koje se očekuju u sektoru toplotne energije, tokom 2016. godine je izrađeno Pravilo za određivanje cena toplotne energije, koje je usvojeno od stran Odbora RUE 15. jula 2016. godine.

Ovo pravilo između ostalog:

- Utvrđuje osnove i metodologiju za obračun maksimalno dozvoljenih prihoda i tarifa toplotne energije;
- Utvrđuje postupke za podnošenje aplikacija, razmatranje, prilagođavanje i usvajanje tarifa u regulisanom sektoru toplotne energije;

Za implementaciju ovog pravila odnosno metodologije za izračunavanje maksimalno dozvoljenih prihoda i tarifa toplotne energije razvijen je (pripremljen) Model za izračunavanje maksimalno dozvoljenih prihoda i tarifa toplotne energije.

U skladu sa zakonskim odredbama, RUE je utvrdilo maksimalno dozvoljene prihode i tarifa za toplotnu energiju na osnovu tarifne metodologiju.

Sa namerom da revizija tarifa bude što uspešnija, RUE je započeo proces revizije tarifa, organizovanjem informativnih sastanaka ili kroz druge oblike interakcije sa preduzećima toplotne energije i ostalim relevantnim stranama u cilju što boljeg objašnjenja i razjašnjenja Pravila za određivanje cena toplotne energije i glavnih aspekata procesa revizije tarifa.

U skladu sa Pravilom za određivanje cena toplotne energije, proces revizije tarifa je započeo 01. jula 2016. godine, sa izdavanjem obaveštenja od strane RUE o reviziji tarifa toplotne energije, nakon čega je usledilo dostavljanje paketa sa aplikacijama i regulatornih izveštaja od strane preduzeća za toplotnu energiju. Proces revizije tarifa za sezonu 2016/2017 se sastojao iz dve faze:

1. Utvrđivanje MDP je uključivalo:
 - a. Procenu i utvrđivanje dozvoljenih operativnih troškova;
 - b. Procenu i utvrđivanje amortizacije;
 - c. Utvrđivanje dozvoljenog povraćaja u RAB (dozvoljen prihod za kompaniju);
 - d. Procenu i utvrđivanje dozvoljenih troškova za gubitke u mreži.
2. Izračunavanje tarifa na osnovu MDG utvrđenih i na osnovu: Predviđanja snabdevanja toplotnom energijom, toplotnih kapaciteta i grejne površine potrošača.

RUE je izradio regulatorni izveštaj: Preliminarna procena za utvrđivanje maksimalno dozvoljenih prihoda koji je stavljen na javnu raspravu dana 20. septembra 2016. godine.

Odboru RUE je dana 4. oktobra 2016. godine održao javnu raspravu na kojoj su predstavljene glavne tačke regulatornog izveštaja, odnosno procenu RUE za utvrđivanje MDG i nivoa tarifa toplotne energije. Na ovoj raspravi su zainteresovane strane podnele pitanja i komentare u vezi ovih procena, na koje su dati relevantni odgovori i objašnjenja.

Sl. 2.1 Javna rasprava za razmatranje maksimalno dozvoljenih prihoda za gradsku toplanu Priština „Termokos“ A.D., za sezonu 2016/2017

Dana 14. oktobra 2016. godine, Odbor RUE je nakon razmatranja svih dopisa i relevantne dokumentacije, doneo sledeće odluke.

- V_847_2016, za odobravanje maksimalno dozvoljenih prihoda za GT Termokos A.D. za sezonu 2016/2017;
- V_848_2016, za odobravanje tarifa toplotne energije za krajne potrošače Gradske toplane (GT) Termokos A.D. za grejnu sezonu 2016/2017;
- V_849_2016, za odobrenje tarifa za toplotnu energiju, za krajne potrošače Gradske toplane (GT) Đakovica A.D. za grejnu sezonu 2016/2017;

Nove tarife za toplotnu energiju GT Termokos, kako je odlučeno treba da budu u proseku za 5% niže od onih iz prošle sezone; tačnije za potrošače iz domaćinstva one su smanjene za 7%, dok su za komercijalne i institucionalne potrošače smanjene za oko 3%. Odbor RUE je odlučio da tarife GT Đakovica ostanu iste kao one iz prošle sezone.

Struktura tarifa toplotne energije za GT Termokos i GT Đakovica je prikazana u nastavku.

Tab. 2.13 Tarife toplotne energije za sezonu 2016/2017

Tarife za toplotnu energiju - Sezona 2016/2017					
Komponente tarife sa merenjem	Jedinica	GT Termokos		GT Đakovica	
Mesečna tarifa za toplotni kapacitet (fiksna komponenta)	[€/kW/mesečno]	0.93		0.91	
Tarifa za snabdevanje/potr. topl. en. (varijabilna komponenta)	[€/MWh]	41.47		58.76	
Komponente tarife bez merenja	Jedinica	Potrošači u domaćinstvima	Kom.&Inst. potrošači	Potrošači u domaćinstvima	Kom.&Inst. potrošači
Mesečna tarifa za toplotni kapacitet (fiksna komponenta)	[€/m ² mesečno]	0.11	0.15	0.09	0.12
Tarifa za snabdevanje/potr. topl. en. (varijabilna komponenta)	[€/m ² mesečno]	0.67	0.82	0.88	1.27

2.7 Određivanje podsticajnih tarifa za električnu energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora (OIE)

Podsticajne tarife (Feed-in) predstavljaju mehanizam za podsticanje investicija u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, koje se primenjuju u zemljama u razvoju kao i u razvijenim zemljama (EU, SAD i šire).

Na osnovu Zakona o energetici, Ministarstvo za ekonomski razvoj (MER) je odgovorno za utvrđivanje ciljeva za proizvedenu energiju iz OIE. Na osnovu ovih odgovornosti MER je doneo Administrativno uputstvo 01/2013, kojim se utvrđuju ciljevi za OIE izneti u nastavku.

Tab. 2.14 Utvrđeni ciljevi za OIE do 2020. Godine

Utvrđeni cilj za OIE	
OIE	MW
Vetar	150.00
Fotonaponski	10.00
Male hidroelektrane	240.00
Biomasa	14.00

Radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih od strane MER, RUE određuje podsticajne tarife za energiju proizvedenu iz OIE. Na osnovu Metodologije za utvrđivanja podsticajnih tarifa, i putem javnih konsultacija u mesecu maju 2016. godine, RUE je utvrdio nivo podsticajnih tarifa energije proizveden na vetar i vodu. U okviru ove metodologije su uzeti u obzir investicioni troškovi, operativni troškovi, povraćaj kapitala i ostali relevantni podaci koji su bili neophodni za izračunavanje podsticajne tarife.

RUE je razmotrio podsticajne tarife za energiju dobijenu na vetar, polazeći od činjenice da do sada nismo imali dovoljan razvoj projekata obnovljive energije iz ovog izvora. RUE je nakon analize svih faktora došao do zaključka da dosadašnja šema podrške za energiju na vetar nije dovoljno atraktivna za privlačenje investitora i kao takva mora da pretrpi izvesne promene RUE je promenio trajanje sporazuma za kupovinu energije (SKE) na vetar sa 10 na 12 godina, dok cena ostaje ista 85 €/MWh.

S obzirom na mali broj ostvarenih projekata za proizvodnju energije putem hidroelektrana (HE), RUE je izvršilo promene u šemi podrške. Za HE je odobrena cena od 67.5 €/MWh ranije je iznosila 63.3 €/MWh, dok SKE ostaje isti 10 godina.

U narednoj tabeli su prikazane podsticajne tarife za proizvodnju električne energije iz OIE, prema vrstama, koje su odobrene od strane Odbora RUE na osnovu odluke br. V_810_2016.

Tab. 2.15 Podsticajne tarife OIE prema tehnologiji

Primenljive podsticajne tarife za OIE	
OIE	€/MWh
Vetar	85.00
Fotonaponski	136.40
Male hidroelektrane	67.50
Biomasa	71.30

2.8 Nadgledanje tržišta

Nadgledanje imaoaca licenci je obavljeno u skladu sa nadležnostima RUE datim na osnovu Zakona o energetsom regulatoru. Praćenju koje je ostvareno u 2016. godini su podvrgnute kompanije koje su licencirane za energiju: Kosovska energetska korporacija (KEK), Operator prenosnog sistema i tržišta (KOSTT), Operator distributivnog sistema (KEDS), Javni snabdevač (KESCO) i KELKOS. Nadgledanje imaoaca licenci je obavljen na osnovu preliminarnih planova i organizovan je na način da se konstantno prate rezultati učesnika na tržištu električne energije i uključene su sledeće glavne oblasti: Ispunjavanje uslova iz licenci sa posebnim osvrtom na:

- i) usklađenost sa pravilima tržišta,
- ii) periodično izveštavanje kao što je definisano u Priručniku za izveštavanje, i
- iii) poštovanje zakonskih obaveza i primena pravila i odluka RUE.

Praćenjem je postignuta:

- a) procena nivoa ispunjavanja obaveza koje su proizašle iz relevantnih licenci i regulatornog okvira, od strane imaoaca licence.
- b) identifikacija nedostataka i pitanja koja zahtevaju rešenje u smislu ispunjavanja obaveza.

Kao rezultat ovog monitoringa RUE je napravio plan aktivnosti, u smislu utvrđivanja zahteva i specifičnih uputstava za imaoce licenci kao i konkretnih mera koje treba preduzeti svaka strana kako bi se eliminisali nedostaci i rešili identifikovani problemi.

Podaci koji su prikupljeni tokom monitoringa, ali i oni koji su prijavljeni u drugim vidovima a koji su veoma složeni, obrađeni su na sveobuhvatan način iz perspektive višestranog zakonodavstva, finansijskog i tehničkog uključujući i njihovu verifikaciju, a takođe je napravljena i jedna komparativna analiza. Izveštaji monitoringa su objavljeni na elektronskoj stranici RUE www.ero-ks.org.

2.8.1 Praćenje prekida u snabdevanju električnom energijom

U vezi sa prekidima električne energije, RUE je utvrdio standarde kvaliteta u snabdevanju i uslugama koje treba ispuniti imalac licence, a posebna uloga se posvećuje obaveštavanju potrošača u slučajevima kada dođe do prekida u snabdevanju električnom energijom, bilo da je reč o planiranim ili neplaniranim isključenjima.

Planirani prekidi su posledica predviđenih radova za potrebe popravki i održavanja, rekonstrukcija ili nove izgradnje u prenosnoj ili distributivnoj mreži električne energije. Svi korisnici koji su pogođeni ovim prekidima, o tome moraju biti obavešteni najmanje 24 sata unapred, to podrazumeva vreme prekida i trajanje prekida. Ova obaveštenja se vrše putem nacionalnih novina, TV, lokalnih radija kao i putem elektronske stranice operatora.

Porast broja žalbi od strane potrošača u vezi prekida u snabdevanju električnom energijom, bili su dovoljni pokazatelj da RUE u skladu sa svojim nadležnostima i shodno članovima 55. i 56. Zakona o energetsom regulatoru, započne sa inspekcijom i istragom imaoaca licence KEDS, zbog planiranih prekida distributivne mreže za potrebe održavanja. Ova inspekcija je pokrenuta krajem meseca oktobra 2016. godine, od strane radne grupe koju je oformio Odbor RUE. Radna grupa je prvo pripremila preliminarni izveštaj za Odbor RUE u kojem su navedene nepravilnosti u vezi sa

procesom planiranih održavanja KEDS-a. Nakon što je preliminarni izveštaj razmotren, Odbor RUE je odlučio da privremeno zabrani KEDS-u planirana održavanja sve do okončanja potpune inspekcije ovog procesa.

Radna grupa RUE je tokom inspekcije konstatovala sledeće nepravilnosti.

- Pogoršanje u snabdevanju električnom energijom kao razlog planiranih isključenja pod izgovorom da se radi o redovnim održavanjima, a koja u većini slučajeva nisu realizovana.
- Neopravdan vremenski period isključenja, sa posebnim naglaskom na period od 16:00-20:00, kao i vremensko trajanje od četiri sata za svako održavanje, bez obzira na prirodu posla;
- Česti prekidi istih izlaza u toku meseca, bez ikakvog razloga tehničke prirode;
- Neadekvatan opis održavanja, gde se u većini slučajeva planirao održavanje opisuje opštim terminom – Revizija;
- Neadekvatno planiranje ekipa za održavanje (angažovanje istih ekipa i za održavanje i za kvarove);
- Neusaglašenost između planova koje je uputio RUE i planova koji su objavljeni od strane KEDS.

Odboru RUE je predstavljen konačni inspeksijski izveštaj na javnoj sednici koja je održana u decembru 2016. godine. Nakon razmatranja izveštaja Odbor RUE je odlučio da privremena mera o zabrani planiranih isključenja, osim obaveznih održavanja radi sigurnosti sistema, ostane na snazi i odlučio je da se izveštaj dostavi na komentarisanje KEDS-u.

Odbor RUE će nakon što bude izvršio analizu celokupne dokumentacije, uključujući i objašnjenje KEDS-a, doneti odluku u skladu sa zakonskim odredbama za mere tokom 2017. godine.

2.9 Praćenje izgradnje novih proizvodnih kapaciteta

RUE je tokom ove godine sproveo nadzor na terenu preduzeća kojima je izdato odobrenje za izgradnju proizvodnih kapaciteta za proizvodnju električne energije.

U maju 2016. godine, predstavnici RUE su izašli na teren i obišli 12 lokacija, kako bi izbliza videli tok i dinamiku realizaciju projekta koji su u toku realizacije, faze izgradnje, investicione vrednosti koje su do tada realizovane i ostala važna pitanja. Na napred navedenim lokacijama se gradi 11 hidrocentrala i 1 solarni park, sa instaliranim kapacitetom od 77 MW.

U okviru monitoringa su praćeni radovi na terenu koje izvodi preduzeće „Hidroenergiji“ D.O.O. koja je ovlašćena za izgradnju hidroelektrane HE „Lepenci“ 3 sa instaliranim kapacitetom od 9.98 MW na reci Lepenac, opština Elez Han i HE „Lepenci 1“ sa instaliranim kapacitetom od 8.5 MW, na reci Lepenac, opština Kačanik. Na osnovu informacija koje su dobijene sa terena, konstatovano je da će izgradnja ovih hidrocentrala biti završena u okviru zakonskih rokova utvrđenih Pravilom o postupku odobrenja.

U nastavku su date fotografije sa terena, koje su napravljene tokom praćenja izgradnje HE-a.

Sl. 2.2 Faza izgradnje HE

Takođe, RUE je pratio i radove na terenu koje izvodi preduzeće “Matkos Group” D.O.O., koje je dobilo odobrenje za izgradnju hidroelektrane HE Brezovica sa instaliranim kapacitetom od 2.01 MW, HE “Sharri” sa instaliranim kapacitetom od 6.4 MW i HC “Štrpce” sa instaliranim kapacitetom od 5.031 MW, na reci Lepenac, opština Štrpce. Prema informacijama dobijenih sa terena, konstatovano je da će ove hidroelektrane biti završene u predviđenom zakonskom roku.

U nastavku su prikazane fotografije hidrocentrale Brezovica koja je u postupku izgradnje.

Sl. 2.3 Faza izgradnje HE Brezovica

Takođe, RUE je pratio i radove na terenu koje izvodi preduzeće “Hidro Line” D.O.O. koje je dobilo odobrenje za izgradnju hidroelektrane HE “Albaniku III” sa instaliranim kapacitetom od 4.267 MW, koja je sada završena i započela je sa proizvodnjom, i HE “Albaniku II” sa instaliranim kapacitetom od 3.55 MW, u opštini Mitrovica. Na osnovu informacija dobijenih na terenu, konstatovan je i početak izgradnje hidroelektrane HC “Albaniku II” za koju se predviđa da će se okončati u predviđenom zakonskom roku.

U nastavku su prikazane fotografije HE “Albaniku III” koja je završena.

Sl. 2.4 Faza izgradnje HE Albaniku III

RUE je pratio i radove na terenu koji su realizovani od strane preduzeća “Eurokos JH” A.D. koja je dobilo odobrenje za izgradnju hidrocentrale HE “Brodi 2” sa instaliranim kapacitetom od 4.8 MW kao i HE “Restelica 1 dhe 2” sa instaliranim kapacitetom od 2.28 MW u opštini Dragaš, koje su već završene i započele su sa radom.

U nastavku su prikazane fotografije za hidrocentrale HE “Brodi 2” i HE “Restelica 1&2”.

Sl. 2.5 Foto HE Brodi 2 i Restelica 1&2.

RUE je pratio i radove na terenu koje je realizovalo preduzeće “Kelkos Energy” D.O.O. koje je dobilo odobrenje za izgradnju hidrocentrale HE “Belaje” sa instaliranim kapacitetom od 8.01 MW i HE “Dečan” sa instaliranim kapacitetom od 9.8 MW, u opštini Dragaš, a koje su već završene i započele su sa radom. HE “Lumbardhi II” sa instaliranim kapacitetom od 5.5 MW, je počela da se gradi i očekuje se da radovi budu okončani u zakonski predviđenom roku.

U nastavku su prikazane fotografije za hidrocentrale HE “Belaje” i HE “Dečani”.

Sl. 2.6 Foto HE Belaje i Dečani

RUE je takođe pratio radove na terenu koje je realizovalo preduzeće “ONIX SPA JH” D.O.O. koje je dobilo odobrenje za izgradnju solarnog parka, sa instaliranim kapacitetom od 0.5 MW, na lokaciji Pećka Banja, opština Istok, i čiji su proizvodni kapaciteti završeni i pušteni u rad.

U nastavku su prikazane fotografije za solarni/fotonaponski park

Sl. 2.7 Foto solarni park ONIX SPA JH

2.10 Delatnost RUE u oblasti zaštite potrošača

RUE je u skladu sa Zakonom o energetsom regulatoru, nadležan da rešava žalbe potrošača uložene protiv imaoaca licenci, kao i sporove između licenciranih. Glavna odgovornost RUE je razmatranje i rešavanje svih žalbi i zahteva koji se dostave u RUE od strane potrošače, licenciranih i raznih institucija.

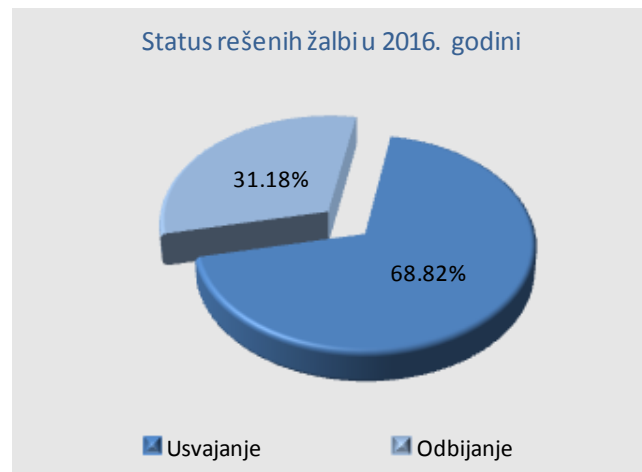
Tokom 2016. godine, broj žalbi primljenih u RUE je za oko 16% veći od broja žalbi koje su primljene u 2015. godini. U 2016. godini je primljena 281 pismena žalba, dok je u 2015. godini primljeno 235 žalbi. RUE je takođe pružilo podršku i u davanju informacija, objašnjenjima, verbalnim konsultacijama kao i putem e-mail adrese i telefonski svim potrošačima električne energije.

Broj primljenih žalbi po kategoriji potrošača je prikazan u tabeli 2.16.

Tab. 2.16 Žalbe potrošača prema kategorijama, 2016

Žalbe potrošača po kategorijama	Broj	Procentat [%]
Potrošači u domaćinstvima	235.00	83.63
Komercijalni potrošači	44.00	15.66
Industrijski potrošači	2.00	0.71
Ukupno	281.00	98.73

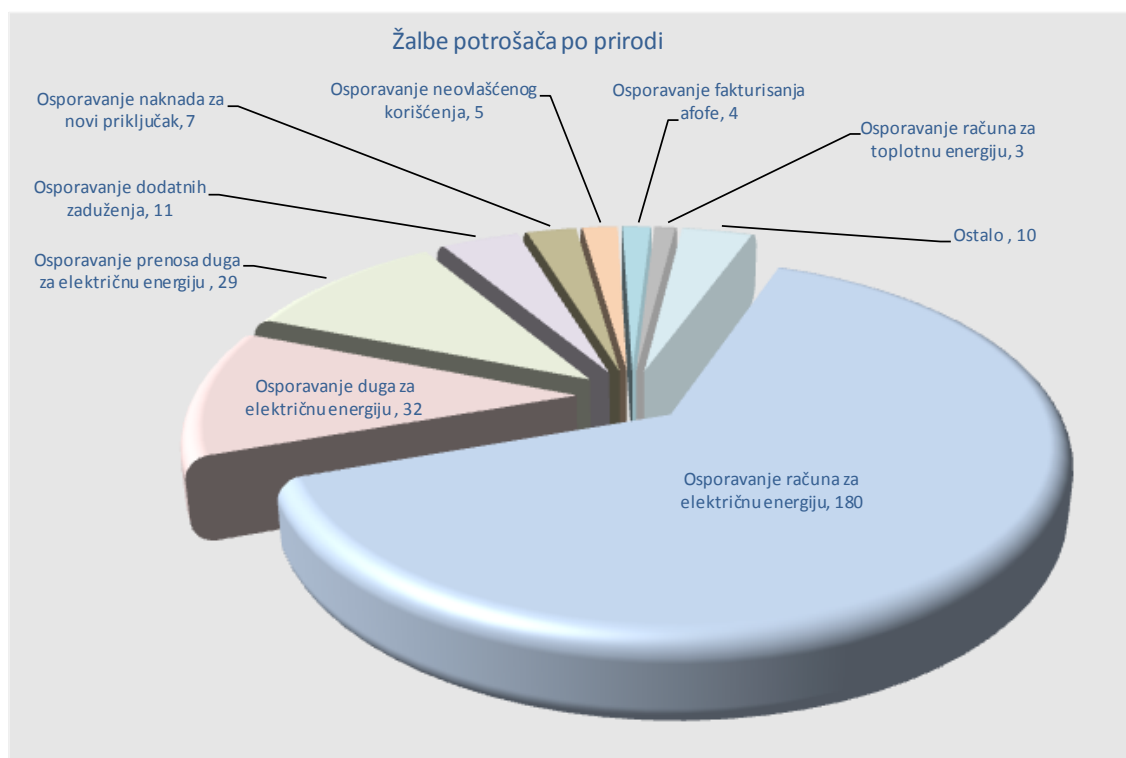
Od ukupnog broja primljenih žalbi, razmotrene su 180 žalbe ili izraženo u procentima oko 64%. Od tog broja 117 žalbi je rešeno u korist potrošača ili u procentima 68.82%, dok su 53 žalbe potrošača odbijene kao neosnovane, izraženo u procentima 31.18%.

Sl. 2.8 Status rešenih žalbi, 2016

Takođe treba naglasiti da je RUE od Osnovnog suda u Prištini primio 10 žalbi potrošača, zbog predmetne nenadležnosti suda da razmatra ove žalbe. Ove žalbe su razmotrene od strane RUE i potrošači upućeni na dalji postupak, na osnovu odredbi člana 39. Zakona o električnoj energiji i Pravila o rešavanju žalbi potrošača i sporova u energetsom sektoru.

Na narednoj slici je prikazan broj žalbi potrošača prema njihovoj prirodi.

Sl. 2.9 Broj žalbi potrošača prema njihovoj prirodi

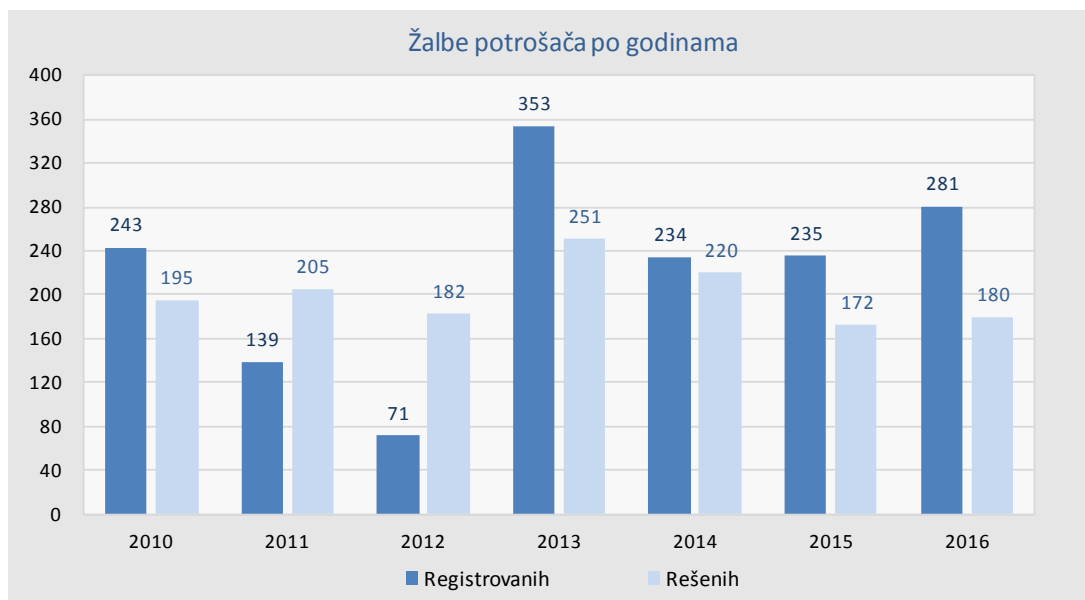
U nastavku je dato objašnjenje prirode žalbi potrošača, koje su registrovane u 2016. godini

- **Osporavanje faktura za električnu energiju**, se odnosi na žalbe potrošača koji su se obratili RUE izražavajući svoje nezadovoljstvo zbog slučajeva grešaka u očitavanju i neredovnih očitavanja, usled čega je došlo do netačnog prikaza realnog stanja potrošnje električne energije, prouzrokujući finansijski uticaj na štetu potrošača.
- **Osporavanje duga za električnu energiju**, se odnosi na žalbe potrošača u slučajevima nastajanja greški prilikom očitavanja i neredovnih očitavanja, čime se smatra da je dobijeno netačno stanje realnih troškova za potrošenu električnu energiju čime su potrošači finansijski oštećeni.
- **Osporavanje prenosa duga za električnu energiju**, odnosi se na žalbe potrošača kojima je energetska preduzeće prenelo dug za električnu energiju sa jednog na drugog potrošača, odnosno sa jedne na drugu šifru. Ovaj prenos duga je prouzrokovao veliku zabrinutost potrošača jer je u redovnim mesečnim računima prikazan i dug za električnu energiju prenet sa druge šifre.
- **Osporavanje dodatnih naknada**, odnosi se na žalbe potrošača kojima je energetska preduzeće fakturisalo dodatnu vrednost (naknadu) od redovnog fakturisanja. Ove žalbe su rezultat ne registrovanja potrošnje električne energije, za jednu ili obe faze električnog brojila. U takvim slučajevima je javni snabdevač potrošačima vršio fakturisanje dodavanjem ovih jednofaznih ili dvofaznih troškova kao dodatno fakturisanje.
- **Osporavanje novih priključaka**, se odnosi na žalbe potrošača kojima je uskraćeno pravo na novi priključak od strane energetske preduzeća. U ovakvih slučajevima pritužbi, građani su radi

ostvarivanja prava na novi priključak, obavezani od preduzeća da prvo izmire dug sa stare šifre koja je ranije postojala.

- **Osporavanje neovlašćenog korišćenja električne energije** se odnosi na žalbe potrošača, koje je energetska preduzeće zadužilo sa fakturama za neovlašćeno korišćenje električne energije (povraćaj gubitka). RUE je na osnovu Zakona o električnoj energiji i zakonskih odredaba Pravila za rešavanje žalbi i sporova u energetska sektoru, nenadležno za takve slučajeve, i uputio je potrošače da se obrate Osnovnom sudu u Prištini, Odeljenju za upravne poslove.
- **Osporavanje fakturisanja "afofe" (bez merenja)**, odnosi se na žalbe potrošača kojima je elektroenergetsko preduzeće fakturisalo električnu energiju bez izmerenih vrednosti/afofe. Ove žalbe su rezultat ne očitavanja mernih mesta iz raznoraznih razloga, uglavnom zbog nemogućnosti pristupa mernim mestima. U ovim slučajevima, javni snabdevač je fakturisao potrošače na osnovu prosečne potrošnje u prethodnim mesecima.

Na narednoj slici je prikazan broj žalbi potrošača koje su registrovane i rešene od strane RUE po godinama.

Sl. 2.10 Žalbe potrošača koje su registrovane i rešene 2010-2016

2.10.1 Odluke odbora RUE u oblasti zaštite potrošača

Na osnovu člana 14. stav 6 Pravila o rešavanju žalbi potrošača u energetska sektoru, potrošači i imaoци licence imaju pravo da podnose žalbe na prvostepene odluke RUE i to Odboru RUE kao nezavisnom drugostepenom organu.

Tokom 2016. godine, Odbor RUE je razmotrio 5 preporuka donetih od strane Odeljenja za zaštitu komercijalnih i industrijskih potrošača, tom prilikom je Odbor usvojio sve ove preporuke.

Javni snabdevač je tokom 2016. godine podneo 4 žalbe Odboru RUE protiv odluka prvog stepena, Odbor je razmotrio ove žalbe i odbio ih kao neosnovane.

Tokom 2016. godine od strane potrošača je Odboru RUE podneto 20 žalbi protiv prvostepenih odluka. Odbor je ove žalbe razmotrio i odbacio iste kao neosnovane.

Takođe treba naglasiti da je Odbor RUE tokom 2016. godine doneo odluku na osnovu koje je usvojio žalbu KEDS-a za dopunu/izmenu dodatka Postupka za identifikaciju i sprečavanje neovlašćenog korišćenja električne energije u novom obrascu zapisnika koji će se štampati ručnim uređajem.

2.10.2 Ostale aktivnosti u cilju zaštite potrošača

RUE je tokom 2016. godine, osim registrovanih žalbi, takođe obavio i 900 susreta i 550 telefonskih razgovora sa strankama, uključujući i elektronske komunikacije, koje su upućene kancelariji o raznim problemima između potrošača i imaoca licenci u vezi snabdevanja energijom. Prilikom komunikacije sa potrošačima, RUE iz je informisao i uputio na pravila, postupke kao i na njihova prava i obaveze koja se odnose na snabdevanje energijom.

RUE je tokom 2016. godine, primio i 45 žalbi potrošača putem pošte, iako su ovo žalbe trebale biti upućene imaocima licenci ili sudovima, oni su insistirali da se obrate RUE za rešavanje ovih žalbi. Priroda ovih žalbi se uglavnom odnosila na neovlašćeno korišćenje električne energije, kao i za nadoknadu štete. RUE je u svim ovim slučajevima pismeno odgovorilo potrošačima, upućujući ih na dalji postupak u vezi sa njihovim žalbama.

Uprkos zahtevu RUE da se prestane sa transferom duga sa jedne na drugu šifru, RUE se i tokom ove izveštajne godine RUE susretao sa žalbama potrošača zbog transfera duga, pa je sve ove žalbe potrošača vratio imaocima licenci na ponovno razmatranje.

U vezi sa sprovođenjem Zakona o opraštanju javnog duga (Zakon br. 05/L -043), RUE je tokom 2016. godine primio značajan broj žalbi potrošača, koji su smatrali da im je uskraćeno zakonsko pravo zbog ne uvrštavanja njihovog imena u spisak za oprostaj dugova za električnu energiju (električnu i toplotnu energiju). U vezi s tim RUE je obradio veliki broj ovih žalbi, upućujući iste na njihovo pravo koje je navedeno u napred pomenutom zakonu.

Tokom izveštajne godine, RUE je opazio da je operator distributivnog sistema izvršio neka isključenja potrošača električne energije i u slučaju kada su potrošači podneli žalbu u RUE ili sudu, međutim ovaj broj je znatno opao u odnosu na prethodne godine. Smanjenje isključenja ove kategorije je rezultat saradnje između RUE i imaoca licenci, pošto je RUE od imaoca licenci zahtevao da se stvori baza podataka za ovu kategoriju potrošača koji su se žalili, kako isti ne bi bili isključeni zbog osporenih vrednosti, sve do donošenja konačne odluke.

Tokom 2016. godine RUE je na osnovu odluka Osnovnog suda u Prištini pripremio 22 odgovora na tužbe tužioca protiv KEK-a i potrošača protiv odluka Odbora RUE. RUE je takođe tokom ove izveštajne godine bio angažovan i na 52 sudska ročišta u Osnovnom sudu u Prištini kao tužena strana. Treba napomenuti da je u poređenju sa prethodnom godinom, u ovoj godini broj sudskih procesa u kojima je RUE bio uključen znatno povećan.

Važno je napomenuti da je tokom 2016. godine, Osnovni sud u Prištini – Odeljenje za upravne poslove, odbilo tužbeni zahtev tužioca Kosovska energetska korporacije u Prištini i tom prilikom potvrdio Odluku V_519_2013 od 22.03.2013. godine, o tarifama električne energije koju je doneo Odbor RUE, a koja se odnosi na sporeni iznos od 19.8 miliona evra.

Tokom 2016. godine, na značajna broj odluka RUE nezadovoljna strana je izjavila žalbu Osnovnom sudu u Prištini – Odeljenje za upravne poslove, kako bi se ocenila zakonitost administrativnih odluka. Važno je napomenuti da do sada nijedna odluka RUE u upravnom postupku nije vraćena na ponovno razmatranje kao rezultat ne sprovođenja zakonitosti od strane administrativnog organa, već su sve ove tužbe protiv RUE odbijena kao neosnovane ostavljajući na snazi osporene odluke.

RUE je tesno sarađivalo sa Odeljenjem za zaštitu potrošača u okviru Ministarstva trgovine i industrije, gde je tokom ove izveštajne godine primio i nekoliko žalbi potrošača od stran ove institucije. Ove žalbe su primljene i razmotrene od strane RUE u skladu sa zakonskim odredbama.

3 SARADNJA SA DRUGIM STRANKAMA I TRANSPARENTNOST

3.1 Izveštavanje i saradnja sa Skupštinom Kosova

Tokom 2016. godine, kao i u protekloj godini RUE je nastavio da izveštava Skupštini Kosova putem Komisije za ekonomski razvoj i infrastrukturu o važnim događajima u energetsom sektoru kad god je to ova komisija zatražila.

U 2016. na zahtev Komisije za ekonomski razvoj i infrastrukturu, 12. februara RUE je podneo, 2016. raport u vezi informacije potrošača za isključenje struje, kao i 11. novembra 2016. izveštaj sa informacijama koje se odnose na naplatu, proizvodnju, potrošnju, uvoz i izvoz električne energije za period januar-oktobar 2015/2016.

RUE je u saradivanju sa Komisijom za ekonomski razvoj i infrastrukturu tokom izrade i finalizacije novih energetske zakona.

3.2 Saradnja sa drugim akterima i partnerske aktivnosti

RUE je tokom 2016. godine, takođe usko saradivao sa MER-om, ostalim institucijama Republike Kosovo, sa imao licencijama, Sekretarijatom Energetske zajednice i međunarodnom zajednicom koja deluje na Kosovu u vezi različitih pitanja u energetsom sektoru.

3.2.1 Saradnja sa Ministarstvom za ekonomski razvoj

RUE je aktivno učestvovao u radnim grupama koje su osnovane od strane MER-a, radi razmatranja zakona u energetsom sektoru, pripremi Energetske strategije 2017 – 2026, Nacionalnog akcionog plana za energetske efikasnost, kao i raznih administrativnih uputstava.

RUE je takođe asistirao MER-u u popunjavanju raznih upitnika koje su zahtevale međunarodne institucije. Šta više, tokom 2016. godine su održani razni sastanci o problematici sektora, perspektivi tržišta Komisije za ekonomski razvoj i infrastrukturu energije i oblicima saradnje.

3.2.2 Saradnja sa ostalim institucijama Republike Kosovo

Tokom 2016. godine, RUE je učestvovao na nekoliko sastanaka Nacionalnog saveta za ekonomski razvoj koje je organizovalo Ministarstvo za trgovinu i industriju, na kojima su razmatrana pitanja koje je pokrenula Privredna komora Kosova i druge privredne komore koje deluju na Kosovu a koja se odnose na tarife za električnu energiju, priključke na električnu mrežu i snabdevanje električnom energijom.

Saradnja sa Upravom za civilnu avijaciju (UCA)

RUE i UCA su dana 3. novembra 2016. godine, potpisali Memorandum o saradnji, na osnovu kojeg su se obavezali na saradnju u okviru njihovih zakonskih funkcija, u razmeni iskustava i ekspertiza tokom regulatornih procesa, naročito prilikom tarifskih revizija o aktivnostima koje ove institucije regulišu u cilju razvoja i unapređenja svojih iskustva u ovim procesima.

Sl. 3.1 Potpisivanje sporazuma sa UCA

RUE i UCA su se saglasili da u cilju savetovanja i u učešća u reviziji tarifa, organizuju sastanke između stručnjaka obeju strana radi diskusije o realizaciji ovog Memoranduma o razumevanju, radi razmene informacija i rešavanju specifičnih problema oko razmatranja aplikacija za tarife regulisanih aktivnosti.

3.2.3 Aktivnosti i partnerstvo sa NARUC/USAID

Još od 2008. godine, RUE i NARUC (Nacionalna asocijacija regulatornih komunalnih komisija– “National Agency of Regulatory Utilities Commissions”), uz finansijsku podršku agencije Sjedinjenih američkih država za međunarodni razvoj (USAID), imaju blisku saradnju. Ovo partnerstvo je omogućilo stručnom osoblju RUE da stekne korist od najboljih regulatornih praksi koje imaju regulatori SAD.

U cilju jačanja transparentnosti i odnosa sa javnošću, tokom 2016. godine NARUC i RUE su odlučili da razviju jednu aktivnost praćenja iz ove oblasti u SAD, Regulator države Kentaki, KPSC (Regulatorna komisija za javne usluge), koji se ponudio da bude Regulator domaćin za osoblje RUE.

Sl. 3.2 Poseta predstavnika Kentaki u RUE

Predstavnici RUE su se upoznali sa praksama i sredstvima koje koristi osoblje KPSC, tokom njihovih procesa u odnosa sa javnošću, uključujući rad i interakciju KPSC-a sa potrošačima, medijima i ostalim klijentima koji su uključeni u ovaj sektor. Kao rezultat ove razmene praksi, RUE je izradio

Plan o komunikaciji koji predviđa povećanje transparentnosti i uključivanja javnosti u regulatorne procese u energetsom sektoru.

U okviru ove saradnje predstavnici NARUC/KPSC su od 24. do 28. oktobra 2016. godine, boravili na Kosovu kako bi zajedno sa osobljem RUE stvorili elektronsku bazu podataka za potrošače.

Stvaranje baze podataka je važan korak u intenziviranju pažnje koju RUE ima prema potrošačima, stvarajući na taj način povoljnije uslove za rešavanje pritužbi potrošača u što kraćem roku, kao i za intenziviranje monitoringa operatora energetskeg sektora u njihovom pristupu prema potrošačima.

Stručnjaci NARUC/KPSC su takođe radili sa osobljem RUE u izradi okvirnog Plana za komunikaciju, koji ima za cilj uključivanje svih zainteresovanih strana u regulatorne procese nakon usvajanja trećeg zakonodavnog paketa a naročito u procesu otvaranja tržišta.

Sl. 3.3 Sastanak NARUC/KPSC - RUE

U tom smeru su stručnjaci NARUC/KPSC takođe ostvarili sastanke sa operatorima u energetsom sektoru (KEK, KOSTT, KEDS i KESCO), predstavnicima Skupštine Kosova i sa novinarima. Razgovori koji su vođeni tokom ovih sastanaka su pomogli stručnjacima NARUC/KPSC da stvore ukupan utisak o sektoru i ideje za pronalaženje najpogodnijeg načina za šire i intenzivnije uključivanje ovih strana u regulatorni proces koji RUE razvija.

3.2.4 Projekat USAID/NARUC za maloprodajno tržište (SEE Bridge)

Počevši od 2015. godine a zatim i tokom 2016. godine, USAID je u saradnji sa NARUC-om organizovao projekat koji je u vezi sa pripremom za otvaranja maloprodajnog tržišta za deo učesnika u projektu, kao što su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija i Srbija, kao i strane iz regiona Crnog mora, kao što su Jermenija, Gruzija, Moldavija i Ukrajina.

Održano je pet sastanaka i pripremljena je sledeća dokumentacija:

- Prvi koraci regulatornog premošćivanja za JIE za maloprodajno tržište (SEE Regulatory Bridge Electric Retail competition Primer);
- Principi pravila za podsticanje razvoja obnovljive energije u Crnom moru;
- Regionalno regulatorno uputstvo za konkurenciju električne energije na malo;
- Nacionalni putokaz (Nacional Roadmap) za zemlje učesnice.

Osim toga, analizirane su mnoge oblasti u energetsom sektoru, kao i predstavljeni primeri organizovanja tržišta na malo u SAD, ali i u Evropi. To je uključivalo način razmene podataka o iskustvu i problemima koji mogu nastati, poverljivosti podataka itd.

Pored iskustva EU/SAD u okviru projekta su predstavljena i iskustva zemalja učesnica u projektu, u zavisnosti od toga ko je napravio korake u nekoj oblasti.

Kosova je predstavilo iskustvo u programu usaglašenosti sa KEDS-om i izveštaj o usklađenosti.

U delu oko nacionalnog putokaza (Nacional Roadmap) su pripremljene smernice za zemlje učesnice.

Za Kosovo je u saradnji sa osobljem RUE, pripremljen dokumenat za otvaranje maloprodajnog tržišta – Nacionalni putokaz (Nacional Roadmap).

Konačni i najznačajniji dokumenat projekta je: **Regulatorni regionalni vodič za konkurenciju tržišta električnom energijom na malo.**

Na kraju projekta su strane dale instrukcije i saglasnosti o tome da je ovaj dokumenat od velikog značaja i da treba da bude ne samo smernica za regulatore već i za druge strane kao što su relevantno ministarstvo za energiju, imaoce licenci, NVO itd, i da treba da bude na raspolaganju navedenim stranama i drugim zainteresovanim.

Takođe kao zaključak ovog projekta, osim izrađenih dokumenata i razmenjenog iskustva, naglašeno je da je veoma važno da se na inicijativu učesnika projekta, održe i drugi slični sastanci kako bi se poboljšala saradnja između zemalja učesnica.

3.2.5 Saradnja sa Regulatornom agencijom za energiju Republike Albanije

Predstavnici RUE i predstavnici albanske Regulatorne agencije za energiju (RAE) su se dana 6. maja 2016. godine sastali u Tirani, kako bi razgovarali o jačanju bilateralnih odnosa i kako bi utvrdili ključne oblasti na koje će usredsrediti svoju saradnju u buduću.

Usaglašavanje zakonodavstva, naročito onog sekundarnog, stvaranje zajedničkog energetskeg tržišta, kao i budućnost međunarodnih institucija, ocenjeni su kao zajednički prioriteti ove saradnje, što će biti postignuto kroz razmenu iskustava i stručnjaka oba regulatora.

Stručnjaci oba regulatora su pred svojim kolegama predstavili izazove sa kojima se suočavaju i razmenili su profesionalna mišljenja u vezi najpogodnijih rešenja i prakse za ekonomsko regulisanje energetskeg sektora. Transpozicija zakonodavstva EU, očuvanje institucionalne nezavisnosti, otvaranje i nadzor tržišta su neki od glavnih izazova sa kojima se trenutno suočavaju ova dva regulatora, stoga je ocenjeno da će saradnja i razmena iskustava pomoći u regulatore u dostizanju zajedničkih ciljeva.

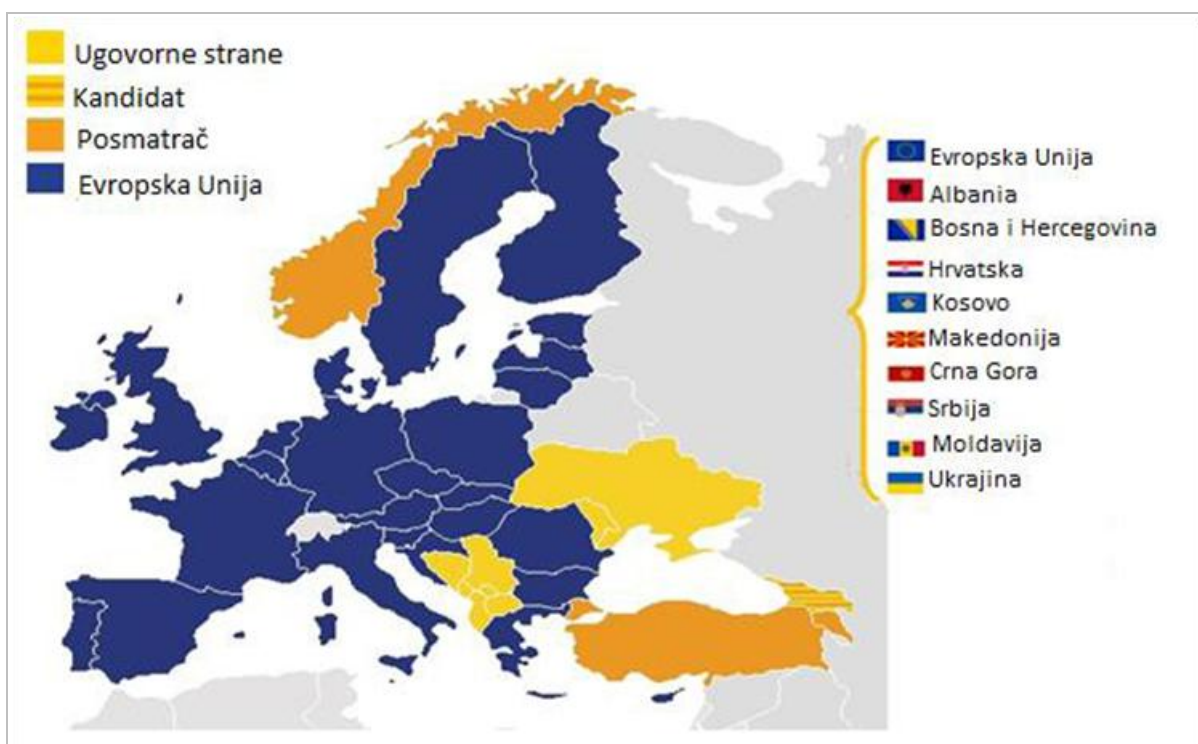
3.3 Učešće RUE u međunarodnim aktivnostima

Cilj učestvovanja u međunarodnim aktivnostima je od strane RUE smatrano kao jednim od glavnih elemenata koji služi za institucionalno jačanje, sticanje novih znanja i iskustva za svoje osoblje. Ovo je jedan od razloga za koji se može spomenuti aktivnost i uloga RUE za učlanjivanje i aktivno učešće u međunarodnim organizacijama, u organizovanju međunarodnih konferencija, okruglih stolova ili multilateralnih i bilateralnih susreta.

3.3.1 Učešće u Regulatornom odboru Energetske zajednice (ECRB)

Energetska zajednica je međunarodna organizacija koja je osnovana na osnovu međunarodnog ugovora u oktobru 2015. godine u Atini, u kojoj učestvuju zemlje Evropske unije i regiona jugoistočne Evrope i Crnog mora. Aktivnosti EZ su tokom godine fokusirani ka ostvarivanju zajedničkih ciljeva: Implementacija “acquis communautaire”, razvoja adekvatnog regulatornog okvira kao i liberalizacija i integrisanje tržišta u oblasti električne energije i prirodnog gasa.

Zemlje ugovornice EZ su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Makedonija, Crna Gora, Srbija, Moldavija i Ukrajina. Status učesnika imaju zemlje Evropske unije, dok Norveška, Turska, Jermenija i Gruzija imaju status posmatrača. Gruzija je trenutno zemlja kandidat za članstvo u EZ.

Sl. 3.4 Zemlje jugoistočne Evrope članice Energetske zajednice

Sporazum o energetske zajednici (SEZ) je ključna strateška komponenta Evropske unije (EU) za jugoistočnu Evropu i efikasno pred-pristupno sredstvo, koji teži da poveća dobit od regionalnog energetskeg tržišta, pre nego što regionalne države postanu članice EU.

Glavne institucije EK su: Ministarski savet (MS), Stalna grupa na visokom nivou (SGVN), Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), Sekretarijat EK koji se nalazi u Beču, i četiri savetodavna foruma: Za energiju, prirodni gas, socijalna pitanja i naftu.

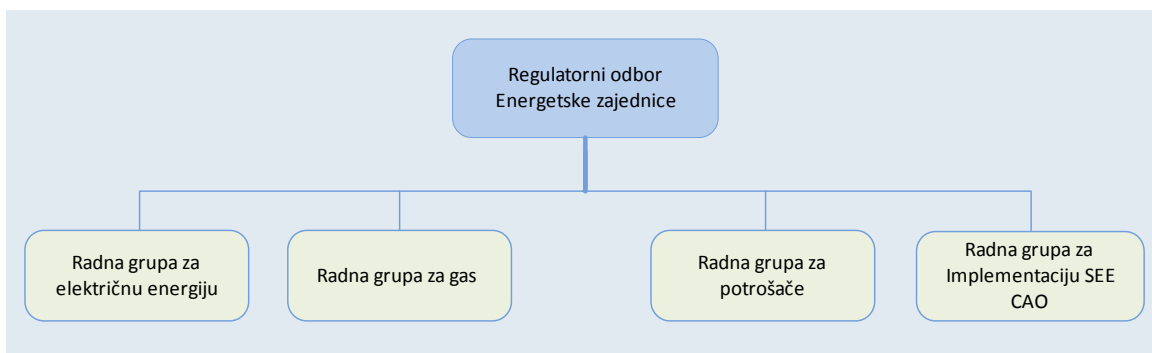
Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB – “Energy Community Regulatory Board”) je institucija koja je uspostavljena na osnovu člana 58. EK JIE, i sastoji se od regulatornih organa ugovornih strana, učesnika i posmatrača. ECRB ima ulogu koordinacionog tela regulatornih organa za usklađivanje regulatornog okvira, razmenu znanja i razvoj praksi za sprovođenje Sporazuma.

Na osnovu odredaba iz Sporazuma KE, ECRB ima sledeće odgovornosti:

- savetuje Ministarski savet PHLG, u vezi statusnih, tehničkih i regulatornih pitanja;

- izdaje preporuke strankama u skladu sa odredbama iz Sporazuma u slučaju pograničnih sporova, idr;
- preduzima mere protiv lica ako je za to ovlašćen od strane SM;
- pomaže saradnju i koordinaciju između regulatornih organa;
- daje preporuke i priprema izveštaje u vezi sa funkcionisanjem energetske tržišta; i
- Zahteva ispunjavanje obaveza od strana na osnovu UEZ.

Radi ispunjavanja odgovornosti, ECRB je organizovan u radne grupe koje razvijaju aktivnosti u odgovarajućim oblastima. ECRB-om rukovodi predsednik kojeg svake godine biraju predstavnici nacionalnih regulatora, i potpredsednik koji je delegiran od strane Evropske Komisije.

Sl. 3.5 Struktura regulatornog odbora energetske zajednice

Na osnovu obaveza koje ima prema EZ, RUE je imenovao svoje članove u ECRB i u svaku radnu grupu i redovno učestvuje u rad Odbora i odgovarajućih radnih grupa. Aktivnosti odgovarajućih grupa su prikazane u nastavku:

Radna grupa za električnu energiju

Ova Radna grupa je u toku 2016. godine imala redovne aktivnosti i sastanke, na kojima je učestvovao i predstavnik RUE. Radi efikasnijeg rada, ova grupa je formirala i svoje podgrupe (Task Force-TF) itd., čiji su opis i aktivnosti prikazani u daljem tekstu:

- **TF1 – Otvaranje velikoprodajnog tržišta električne energije** - U cilju podrške efektivnog otvaranja tržišta u 8^{om} regionu, ova podgrupa je fokusirana na aktivnosti za regulatornu podršku i praćenje sprovođenja regionalnog akcionog plana za otvaranje velikoprodajnog tržišta električne energije u jugoistočnoj Evropi. U okviru ove grupe je rađeno na: Izveštaju o napretku regionalnog akcionog plana, regulativnom razmatranju usklađivanja kancelarije JIE, istraživanje i razvoj sektora električne energije što se pozitivno odražava na regionalnu integraciju energetske tržišta.
- **TF2 – Balansiranje integrisanog tržišta** - Implementacija balansirajućih mehanizama zasnovanih na tržištu i integracija balansnih tržišta je od ključne važnosti za povezivanje nacionalnih tržišta u regionalna tržišta i to će promovisati transparentno formiranje balansnih cena, podstaći će konkurenciju za kupovinu balansnih usluga i imaće pozitivan uticaj na stabilnost prenosne mreže.

U tom smislu aktivnosti podgrupe TF-2 uključuju: Istraživanje postojećih modela obračuna imbalance u EK, i procena uticaja integracije regionalnog balansa na tržištu električne energije u JIE.

- **TF3 – Nadzor velikoprodajnog tržišta električne energije** - Nadzor tržišta je ključna komponenta regulatornih odgovornosti koje je predviđeno i u “*acquis communautaire*” a što je bilo u centru aktivnosti ECRB i radne grupe za električnu energiju tokom proteklih godina.

Radne grupe za gas (RGG)

Ova radna grupa svoje aktivnosti usmerava na pitanja regulacije sektora prirodnog gasa, usaglašavanje regulatornog okvira na regionalnom nivou i druga pitanja koja se odnose na razvoj infrastrukture prirodnog gasa u regionu JIE. Za potrebe efikasnosti i rešavanja specifičnih pitanja osnovane su posebne podgrupe (“*Task Force*” – TF).

- **TF1 – Interoperabilnost** – veoma je bitno da se razvije međusobno povezivanje gasnih sistema i da se postigne nesmetan prekogranični protok gasa. O ovome je izrađen dokument: Istraživanje o usaglašenosti sa Uredbom EU 2015/703 o interoperabilnosti i razmeni podataka sa posebnom pažnjom na primenu standarda interoperabilnosti za gasne mreže.
- **TF2 – Regulatorno rešavanje gubitaka u mreži** – Prihvatanje tehničkih i komercijalnih gubitaka u nacionalnoj gasnoj mreži tokom utvrđivanja tarifa je od posebnog značaja, na taj način usklađivane regulatornog pristup za rešavanje gubitaka na regionalnom nivou doprinosi integraciji tržišta.

U okviru ove aktivnosti je pripremljeno: Istraživanje o trenutnom statusu rešavanja gubitaka u gasnoj infrastrukturi i regionalnim državama.

- **TF 3 – Tarife za gas** – Usklađivanje regulatornog okvira o tarifama za gas (pravila i metodologije tarifa) se smatra neophodnim za integraciju regionalnih tržišta gasa. Aktivnosti ove pod grupe su usmereni na iskustvima Regulatora EU a posebno primeni regulativnih računovodstvenih evidencija.

Radna grupa za potrošače i maloprodajna tržišta

U okviru ECRB postoji radna grupa za potrošače sa svojim podgrupama, koja se bavi aktivnostima koje se odnose na zaštitu potrošača, tarife i maloprodajne cene, ugovorne odnose između snabdevača i potrošača, kao i na kvalitet snabdevanja energijom i regulaciju kvaliteta napona.

- **TF1 – Kvalitet snabdevanja** - Ključni elemenat u zaštiti potrošača je u tome da se usluga snabdevanja električnom energijom uradi prema naprednim standardima. Tokom 2016. godine ova podgrupa je fokusirala svoje aktivnosti praćenju i u odgovarajućim poređenjima kako bi se procenila mogućnost primene standarda kvaliteta snabdevanja i doprinela u izradi zajedničkog Izveštaja CEER-ECRB radi poređenja (“*Benchmarking Report*”) kvaliteta snabdevanja, pružajući analize za sektor električne energije Evropske komisije.
- **TF2 – Prepreke za ulazak na maloprodajno tržište** – Izrada jednostavnih pravila za ulazak na maloprodajno tržište su od suštinskog značaja za efikasno otvaranje maloprodajnog tržišta, i ujedno sa regulisanje energetske tržišta koji sadrže niz složenih tehničkih zahteva.

U tom pravcu je u aktivnost ove podgrupe uključena i izrada pregleda zahteva koje trgovci na malo moraju ispuniti za učešće na nacionalna maloprodajna tržišta, zajedno sa primerkom brošure.

- **TF3 – alternativno rešavanje sporova** - Ozbiljno razmatranje sporova između potrošača i snabdevača je važna komponenta u zaštiti potrošača a takođe i alternativno rešavanje sporova predstavlja efikasno sredstvo u rešavanju ovih sporova.

Ova podgrupa je izradila nekoliko takvih aktivnosti i pripremila je dokumentat: Usporedno istraživanje postojećih šema u cilju otkrivanja najboljih praksi, Uputstva o najboljim praksama za klasifikaciju i registrovanje žalbi, kao i primerkom brošure za informisanje potrošača o sredstvima alternativnog rešavanja sporova. Takođe je dopunska aktivnost bila i razmena iskustava sa reulatorima iz EU o ovim pitanjima.

3.3.2 Učešće RUE na skupovima u organizirani od međunarodnih institucija

RUE učestvuje u nekoliko međunarodnih institucija i aktivno učestvuje na skupove koji se održavaju u okviru ovih institucija. U najvećem delu ovi skupovi imaju odlučujuću ulogu u mnogim aktivnostima energetskog sektora na regionalnom i nacionalnom nivou.

U nastavku su navedeni sastanci i radionice u kojima su učestvovali predstavnici RUE.

- **10. februar 2016. godine** – Redovan sastanak radne grupe za gas ECRB – gde su u fokusu bile sledeće teme: Usklađen regulatorni okvir o konkretnim pitanjima međusobnog povezivanja mreža, regulatorni tretman gubitaka u gasnoj mreži; i pilot projekat u okviru regionalne južno – jugoistočne inicijative;
- **11. februar 2016. godine** - 33^{ci} sastanak Radne grupe za potrošače i maloprodajno tržište u okviru Regulatornog odbora Energetske zajednice (ECRB), koji je organizovao Sekretarijat Evropske zajednice u Beču;
- **24. februar 2016. godine**- 37^{mi} sastanak grupe za električnu energiju EWG ECRB, koji je organizovan od strane Sekretarijata Evropske zajednice u Beču, Austrija;
- **25. februar 2016. godine** – Radionica: Kodeksi mreže nacionalna implementacija, koja je organizovana od strane Sekretarijata Evropske zajednice, Beč, Austrija;
- **26. februar 2016. godine** – Sastanak radne grupe interesnih projekata za Energetski zajednicu (PECI) – na ovom sastanku su diskutovane i razmatrane sledeće teme: Proces procene odabira prijavljenih projekata; kriterijumi i metodologije za procenu projekata (prema kategorizaciji; sektor električne energije, prirodnog gasa i „pametnih brojila/pametne mreže“);
- **14. mart 2016. godine** – Radionica „Kapaciteti prenosne mreže za gas u Energetskoj zajednici“, Beč, Austrija;
- **08. april 2016. godine** – Učešće na sastanku radne grupe za procenu interesnih projekat za Energetsku zajednicu (PECI);
- **22. april 2016. godine** – Energetsko zakonodavstvo EU u tranziciji: Novi izazovi, Politike i Energetski zakoni, u organizaciji Florenčke škole za regulaciju (Florence School of Regulation), Brisel, Belgija;
- **01. i 02. jun 2016. godine** - 21ⁱ i Atinski forum o električnoj energiji, u organizaciji i pod vodstvom Energetske zajednice, Atina, Grčka;

- **27. – 30. jun 2016. godine**- Tehnička radionica: Regulisanje distributivne mreže električne energije i funkcionisanje snabdevanja na jednom konkurentnom maloprodajnom tržištu u organizaciji NARUC/USAID, Sarajevo BiH;
- **24-25. jun 2016. godine**– Radionica: Inicijativa za transparentnost ekstraktivnih industrija (Extractive Industries Transparency Initiative-EITI), Drač, Albanija;
- **06. - 07. jul 2016. godine** – Učešće na skupu GPG ECRB i koordinacionom sastanku za implementaciju mrežnih kodeksa, održan u Budimpešti, Mađarska;
- **22- 23. septembar 2016. godine** - Učešće na forumu za gas i GPG-ECRB koji je održan u Ljubljani, Slovenija;
- **03. – 04. oktobar 2016. godine** – Četvrti skup grupe za saradnju Regulatora JIE koje je organizovan od strane NARUC/USAID, Tirana, Albanija;
- **05. – 09. septembar 2016. godine** - Studijska poseta u vezi “One Stop Shop”, koja je organizovana u Danskoj i Belgiji;
- **24.-25. oktobar 2016. godine** - 35^{ti} sastanak radne grupe za potrošače i maloprodajna tržišta u okviru Regulatornog odbora Energetske zajednice (ECRB) kao i zajednička radionica između ECRB-CEER – u organizaciji Sekretarijata Energetske zajednice, Beč, Austrija;

3.4 Transparentnost i učešće javnosti u regulatornim procesima

Putem Strategije za komunikaciju koja je odobrena od strane Odbora RUE, dat je poseban značaj i prioritet komunikaciji sa javnošću i šire. Transparentnost RUE je garantovana kroz objavljivanje dokumenata i informacija koje se odnose na nivo usluga i na učesnike u energetske sektoru i javnim raspravama. Saopštavanje informacija je ostvareno kroz dostupnost podataka koji su zatraženi od strane novinara koji prate energetske sektor. Transparentnost za javnost je doprinela da RUE odgovori pozitivno i blagovremeno zahtevima medija za razjašnjenje raznih pitanja koja se odnose na energetske sektor.

Za informisanje trećih lica je funkcionisala komunikacija putem zvaničnog elektronskog sajta, pružanjem potpunog i tačnog pregleda informacija i pruženih usluga. Ovaj sajt omogućava pristup ažuriranim informacijama o primarnom i sekundarnom zakonodavstvu u energetske sektoru, uslove za licenciranje i registar imaoca licenci, odluke RUE, informacije o odobrenjima za izgradnju novih energetske kapaciteta, registar aplikacija, kao i druge informacije u oblasti zaštite potrošača.

4 FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE

4.1 Budžet RUE

Skupština Kosova je na osnovu Zakona br. 05/L-071 o budžetu Republike Kosovo za 2016. godinu, usvojila budžet Regulatornog ureda za energiju iznosu od 743,516 €, koji je u celosti raspodeljen kao donacija Vlade, iako se na osnovu Zakona o energetsom regulatoru, RUE finansira iz sopstvenih prihoda i samo u slučaju kada su ovi prihodi nedovoljni, u tom slučaju RUE može da koristi budžetska davanja u obliku granta Vlade.

Prema ekonomskim kategorijama budžet RUE je sledeći:

Tab. 4.1 Budžet na početku godine

Opis	Budžet
Opis	476,184.00 €
Robe i usluge	199,332.00 €
Komunalni troškovi	22,000.00 €
Kapitalni troškovi	46,000.00 €
Ukupno	743,516.00 €

Odlukom Vlade Republike Kosova (odluka br. 07/112, 11/120 i 01/123), budžet RUE za 2016. godinu je smanjen za 52,578.29€ u sledećim kategorijama:

- a) plate i dnevnice 22,694.00€,
- b) robe i usluge 22,350.30€
- c) komunalni troškovi 4,062.51€ i
- d) kapitalni troškovi 3,471.48€

Izraženo u procentima, odlukom Vlade budžet RUE je smanjen za 7.07%.

Tab. 4.2 Konačni budžet

Opis	Budžet
Plate i dnevnice	453,490.00 €
Robe i usluge	176,981.70 €
Komunalni troškovi	17,937.49 €
Kapitalni troškovi	42,528.52 €
Ukupno	690,937.71 €

4.2 Budžetski troškovi

Za finansiranje aktivnosti u 2016. godini, RUE je potrošio 678,710.82 €.

Prema ekonomskoj klasifikaciji, troškovi RUE su prikazane u sledećoj tabeli:

Tab. 4.3 Troškovi po ekonomskim kategorijama

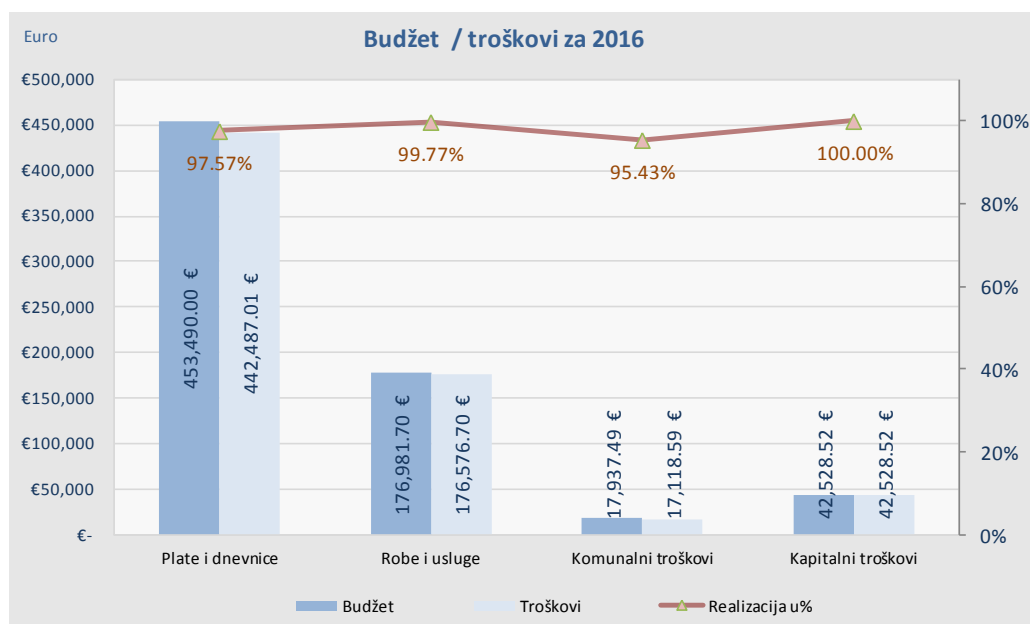
Opis	Iznos
Plate i dnevnice	442,487.01 €
Robe i usluge	176,576.70 €
Komunalni troškovi	17,118.59 €
Kapitalni troškovi	42,528.52 €
Ukupno	678,710.82 €

Ostvareni budžet u odnosu na preostali budžet nakon smanjenja u postupku revizije iznosi 98.23%.

Stopa realizacije budžeta po ekonomskim kategorijama, izraženo u procentima je prikazana u tabeli 4.4.

Tab. 4.4 Realizacija budžeta izraženo u procentima

Opis	Budžet	Troškovi	Razlika	Realizacija u%
Plate i dnevnice	453,490.00 €	442,487.01 €	11,002.99 €	97.57%
Robe i usluge	176,981.70 €	176,576.70 €	405.00 €	99.77%
Komunalni troškovi	17,937.49 €	17,118.59 €	818.90 €	95.43%
Kapitalni troškovi	42,528.52 €	42,528.52 €	- €	100.00%
Ukupno	690,937.71 €	678,710.82 €	12,226.89 €	98.23%

Sl. 4.1 Realizacija budžeta RUE

U narednoj tabeli su prikazani troškovi po ekonomskim kodovima.

Tab. 4.5 Plate i dnevnice

Plate i dnevnice	Iznos
Neto plate	370,080.76 €
Porez na lične prihode	32,537.05 €
Penzijski doprinosi poslodavca	19,934.60 €
Penzijski doprinosi zaposlenih	19,934.60 €
Ukupno	442,487.01 €

Za ovu kategoriju je ukupno potrošeno 442,487.01€ a ceo iznos je potrošen za redovne plate osoblja RUE. Sa izuzetkom dnevnica za službena putovanja u inostranstvo, koje se isplaćuju od roba i usluga, RUE ne isplaćuje druge dnevnice.

Tab. 4.6 Robe i usluge

Robe i usluge	Iznos
Troškovi za službena putovanja u inostranstvu	7,818.11 €
Dnevnice za službena putovanja u inostranstvu	18,087.79 €
Smeštaj prilikom službenih putovanja u inostranstvu	5,464.16 €
Ostali troškovi za službena putovanja u inostranstvu	3,260.91 €
Troškovi za internet	2,869.14 €
Troškovi za mobilnu telefoniju	11,126.37 €
Poštanski troškovi	134.80 €
Troškovi za usavršavanje i obuku	3,304.00 €
Razni intelektualni i savetodavni troškovi	3,987.20 €
Troškovi za štampariju	1,051.34 €
Troškovi za članstvo	4,000.00 €
Nameštaj	3,717.00 €
Kompjuter	3,944.00 €
Hardver za IT	1,999.80 €
Ostala oprema	1,912.00 €
Nabavka za kancelarije	5,139.14 €
Nabavka pića	3,999.87 €
Smeštaj prilikom službenih putovanja u inostranstvu	441.00 €
Gorivo za vozila	4,713.48 €
Registracija vozila	420.00 €
Osiguranje vozila	2,370.83 €
Opštinska taksa za registraciju vozila	40.00 €
Osiguranje objekata	8,907.94 €
Održavanje i popravka vozila	1,803.65 €
Održavanje zgrada	5,526.54 €
Održavanje informativne tehnologija	5,219.40 €
Održavanje nameštaja i opreme	197.32 €
Zakup za objekte	49,140.00 €
Reklame i konkursi	4,700.00 €
Službeni ručkovi	6,825.91 €
Plaćanje poreza za zakup	4,455.00 €
Ukupno:	176,576.70 €

Za putovanja u inostranstvo RUE je iz budžeta potrošio 34,630.97€, od čega je za putne troškove potrošeno 7,818.11€, dnevnice 18,087.79€, smeštaj 5,464.16€ i druge putne troškove (troškovi za vize, zdravstveno osiguranje) 3,260.91€.

Tab. 4.7 Komunalni troškovi

Komunalni troškovi	Iznos
Struja	15,507.59 €
Voda	613.47 €
Troškovi za telefon	997.53 €
Ukupno	17,118.59 €

Iznos sredstava koji je potrošen za ovu kategoriku iznosi 17,118.59€. U poređenju sa prethodnom godinom, u 2016. godini je približno potrošen isti budžet.

4.3 Preneseni prihodi

Na osnovu napred navedenih podataka, vidi se da je u 2016. godini RUE ostvario prihode od naknada za izdavanje licenci u iznosu od 1,818,961.85€, dok je iznos realizovanih budžetskih troškova 678,710.82€. Razlika između prihoda i troškova u iznosu od 1,140,251.03€, predstavlja višak sredstava koje je RUE prikupio tokom ove godine i koje će u skladu sa članom 8. Zakona o budžetu Republike Kosovo za 2017. godinu i člana 64. Zakona o upravljanju javnim sredstvima i odgovornostima biti preneti u 2017. godinu.

Tab. 4.8 Samostalni preneseni prihodi

Preneseni sopstveni prihodi	Iznos
Preneti prihodi iz 2015	245,962.00 €
Naplaćeni prihodi tokom 2016	1,572,999.85 €
Ukupni prihodi 2016	1,818,961.85 €
Troškovi za plate i dnevnice	(442,487.01) €
Troškovi za robe i usluge	(176,576.70) €
Komunalni troškovi	(17,118.59) €
Kapitalni troškovi	(42,528.52) €
Ukupno troškovi 2016	(678,710.82) €
Preneseni sopstveni prihodi za 2017	1,140,251.03 €

5 SEKTOR ELEKTRIČNE ENERGIJE

5.1 Karakteristike sektora električne energije

Kosovo ima preduslove za proizvodnju električne energije, ne samo za pokrivanje svojih potreba, već i za izvoz. Elektroenergetski sistem Kosova je prilagođen za proizvodnju osnovne električne energije na lignit. Iz tog razloga ostaje veliki izazov balansiranje sistema za sve učesnike u sektoru.

Sektor električne energije se sastoji od rudnika lignita, proizvodnja uključuje i OIE, prenos, distribuciju i snabdevanje.

Kosovo ima instalirane proizvodne kapacitete od 1,557 MW, međutim, smatra se da operativni kapacitet iznosi oko 1,033 MW.

Najveći deo proizvodnih kapaciteta se sastoji od termoelektrana (TC) na lignit oko 95%, dok se preostali deo sastoji od hidrocentrala, solarnih panela i na vetrogeneratora.

TE Kosovo A i TE Kosovo B su veoma zastarele i gotovo da su prevazišle svoj životni vek (Kosovo A preko 40 godina). Zastarela tehnologija utiče na to da ove jedinice nemaju fleksibilnost da se prilagode zahtevima potrošača u različitim periodima dana, dakle za balansiranje sistema. Takođe ostali hidro kapaciteti (HC) nisu u mogućnosti da pruže uslugu balansiranja pošto ne poseduju akumulacione basene, osim Gazivode koji ima specifičan režim usled potrebe za pijaćom vodom i industrijom/navodnjavanje. Male HE i ostali generatori na OEI, takođe ne mogu doprineti u promeni proizvodnje u periodu kada je najpotrebnije.

Balansiranje elektroenergetskog sistema predstavlja ozbiljan izazov za operatore sistema, da bi se to postiglo mora se vršiti uvoz i izvoz kako bi se pokrio nedostatak električne energije, odnosno prodaja viškova koji se pojavljuju u različitim vremenskim periodima. Budući da se dijagram potrošnje menja u dužim vremenskim periodima ali i dnevno, to značajno otežava balansiranje sistema. Često se događa da se u istom danu, ali u različitim periodima, javi potreba i za uvozom i za izvozom.

Ponekad se iz različitih razloga može desiti da u istom satu bude i uvoza i izvoza. Ova pojava se dešava u različitim slučajevima, na primer kada je ugovoren izvoz a u međuvremenu je došlo do pada nekog proizvodna jedinica, ili kada je ugovoren uvoz ali je proizvodna jedinica vraćena u sistem ranije nego što je to planirano. Ponekad do ovog dolazi i zbog velikih oscilacija u potražnji kao npr. u slučaju promena atmosferskih prilika.

Uvođenje generatora iz OIE, povećava operativni kapacitet proizvodnje, međutim u većini slučajeva oni su nepredvidivi, i u režimu su prioriteta otpreme/dispečinga, tako da nemaju uticaj na poboljšanje situacije u balansiranju sistema, šta više ponekad povećavaju debalans. Ranijih godina se od strane međunarodnih energetske institucije smatralo kao neophodnim da za svaki instalirani MW OIE ima isto toliko instaliranih rezervi kako bi se pokrila potražnja u slučaju kvara generatora na OIE.

Tokom 2016. godine Kosovo je bilo neto izvoznik električne energije, dakle više je bilo izvoza od uvoza i ova razlika je značajna sa neto izvozom od 488.9 GWh.

Uvoz i izvoz električne energije tokom 2016. godine, ostvario je jedini snabdevač – javni snabdevač, ali je ujedno električna energija uvožena ili izvožena u vidu razmene što je u potpunosti ostvareno od strane KEK-a.

Od meseca oktobra 2016. godine, industrijski potrošač Feronikal koji je priključen na napon od 220 kV, počeo da se snabdeva po neregulisanim cenama.

Za redovno funkcionisanje energetskog sektora neophodne su investicije u svim pod sektorima, naročito u proizvodnju i distribuciju.

Podršku za liberalizaciju tržišta, ali i saradnju između regionalnih država, daje i Evropska komisija (EC) kako bi se pomoglo u razvoju energetskih sistema. U okviru ovoga pružena je podrška i zemljama regiona jugoistočne Evrope (JIE) radi usklađivanja njihovih nacionalnih energetskih politika i razvoju zajedničkog regulatornog okvira. To će doprineti sigurnosti u snabdevanju električnom energijom i privlačenju investicija u energetskom sektoru tih zemalja.

Kosovo je potpisnik Sporazuma Energetske zajednice, što otvara mogućnost saradnji sa zemljama u regionu, ali i stvara obaveze koje proizilaze na osnovu zahteva iz ovog Ugovora i zahteva Energetske zajednice izraženih putem zakonodavnih paketa EU o energiji. Ovi paketi uključuju pravila, direktive i uputstva o funkcionisanju energetskog sistema u Energetskoj zajednici.

5.1.1 Tržište električne energije

Radi podizanja sigurnosti u snabdevanju i boljeg funkcionisanja sistema, potrebno je restrukturiranje sektora i liberalizacija tržišta. Očekuje se da ove promene poboljšaju snabdevanje električnom energijom i da povećaju konkurenciju. U cilju dostizanja ovih ciljeva, sprovedeno je niz mera a za neke je proces u toku.

Neka od veoma važnih pitanja za energetski sektor koja su obavljena tokom 2016. godine su i izmene i dopune zakona o energiji kao i primarnog zakonodavstva. Dok su u postupku izmene i dopune i pravila, metodologije i razne procedure za usklađivanje sa primarnim zakonodavstvom.

Snabdevanje električnom energijom se obavlja preko dobavljača koji rade sa trgovcima (kupuju ili prodaju energiju). U 2016. godini KESCO je kao javni snabdevač ostvario ugovore za izvoz i uvoz sa 19 trgovačkih kompanija različitih zemalja u regionu. Deo trgovačkih kompanija je licencirano na Kosovu, dok jedan deo nije. Važno je da nakon što KOSTT započne da funkcioniše kao regulatorna zona i da vrši raspodelu kapaciteta interkonektivnih linija, imamo definisane pozicije u vezi sa potrebom za obavezno licenciranje ili za priznavanje licenci drugih zemalja.

Trgovina između dobavljača i trgovaca se odvija u skladu sa principima slobodnog tržišta. S obzirom da su trgovci iz različitih zemalja i da posluju u mnogim zemljama, ne poseduje se informacija o izvoru energije, a takođe i o destinaciji. Dakle, na tržištu električne energije posluju trgovci a ne države, dok zemlja koja ima viškove iste prodaje trgovcima, a zemlja koja ima manjak kupuje od trgovaca.

Kao preduslov za liberalizaciju tržišta je reformisanje energetskog tržišta koja na Kosovu datira još od 2004. godine sa izradom energetskih zakona i sa osnivanjem RUE. Proces je nastavljen sa vertikalnim razdvajanjem vertikalno integrisane kompanije KEK i sa stvaranjem Operatora prenosnog sistema tržišta – KOSTT (2006. godine), koji posluje kao zaseban entitet. Dalje

razdvajanje je nastavljeno sa odvajanjem distribucije i snabdevanja od KEK-a. Nakon razdvajanja, distribucija i snabdevanje su privatizovani u maju 2013. godine sa prelaskom u konzorcijum Limak-Čalik. Na kraju 2014. godine, izvršeno je pravno razdvajanje distribucije i snabdevanja što je dovelo do stvaranja dve kompanije KEDS – Operator distributivnog sistema i KESCO – Snabdevač električnom energijom.

5.2 Proizvodnja lignita i električne energije

5.2.1 Proizvodnja i potrošnja lignita

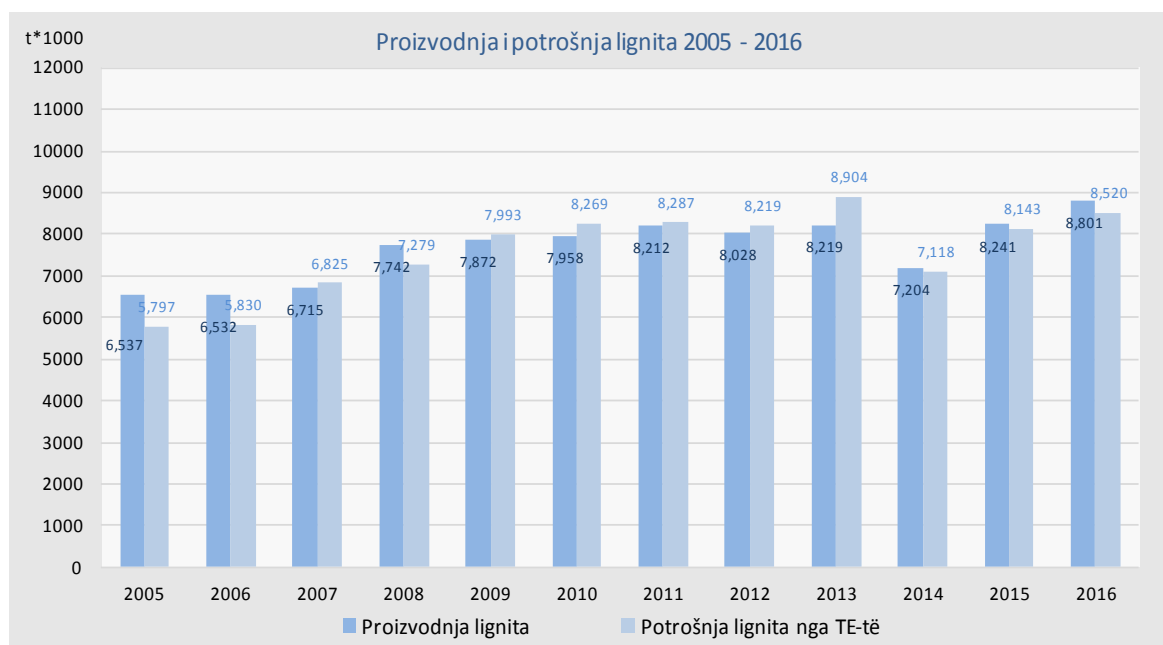
Oko 95% ukupno instaliranih kapaciteta za proizvodnju električne energije čine termocentrale koje rade na uglj kao primarni izvor energije. Velike rezerve lignita omogućavaju sigurnost u proizvodnji električne energije po niskim cenama, ali imaju negativan uticaj na životnu sredinu zbog emisije gasova staklene bašte, što u dugoročnim projekcijama povećava opasnost od povećanja troškova proizvodnje.

Proizvodnja lignita u 2016. godini iznosi 8.8 mil. tona dok potrošnja iznosi 8.5 mil. tona, ove količine su veće u poređenju sa 2015. godinom. Proizvodnja i potrošnja lignita je prema mesecima za 2016. godinu prikazana u tabeli 5.1.

Tab. 5.1 Proizvodnja i potrošnja lignita u 2016. Godini

Proizvodnja/potrošnja lignita 2016	Ukupno	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sept	Okt	Nov	Dec
Proizvodnja lignita (t*1000)	8,801	770	569	754	611	696	701	711	677	884	715	687	1,026
Potrošnja lignita (t*1000)	8,520	615	664	785	585	834	755	528	554	903	686	628	984
Potrošnja lignita na tržištu (t*1000)	139.7	13.5	16.3	18.1	1.7	2.6	1.5	5.0	12.7	8.2	17.7	18.7	23.7

U narednom dijagramu se vidi proizvodnja i potrošnja lignita od 2005. – 2016. godine.

Sl. 5.1 Proizvodnja i potrošnja lignita u godinama 2005 - 2016

5.2.2 Proizvodni kapaciteti električne energije

Ukupna proizvodnja električne energije u našoj zemlji se ostvaruje iz:

- Termoelektrana
- Hidroelektrana, i
- Elektrana iz obnovljivih izvora energije (male HE, vetroelektrane i fotonaponskih panela).

Instalirani kapacitet proizvodnih jedinica bi bio dovoljan da pokrije potražnju za potrošnjom električne energije, međutim, zbog zastarelosti je njihov proizvodni kapacitet značajno smanjen, što sledstveno utiče na smanjenu proizvodnju električne energije.

Kapacitet proizvodnih jedinica je prikazan u narednoj tabeli prema vrsti, kapacitetu i godini stupanja u rad.

Tab. 5.2 Proizvodni kapaciteti u elektroenergetskom sistemu Kosova

Proizvodne jedinice	Kapaciteti jedinica (MW)			Puštanje u rad
	Instalirano	Neto	Min/max	
A1	65	Ne radi		1962
A2	125	Ne radi		1964
A3	200	144	100-130	1970
A4	200	144	100-130	1971
A5	210	144	100-135	1975
TE Kosovo A	800	432		
B1	339	264	180-260	1983
B2	339	264	180-260	1984
TE Kosovo B	678	528		
HE Gazivode	35.00	32.00		1983
HE Bistrica	8.08	8.00		(1957) 2006
HE Dikance	4.02	3.34		(1957) 2013
HE Radavce	1.00	0.90		(1934) 2010
HE Istok	0.95	0.85		(1948) 2011
Ukupno HE	49.05	45.09		
EGU Belaja	8.08	7.50		2015
EGU Decani	9.81	9.50		2015
HE Hydroline-Albanik III	5.00	4.22		2015/2016
HE Brod II	5.20	5.00		2015
Wind Power	1.35	1.35		2010
LedLight	0.10	0.10		2015
Fotonaponska solarna centrala ONIX	0.50	0.50		2016
Ukupno BRE	30.04	28.17		
Ukupno	1,557.09	1,033.27		

Dok je instalirani kapacitet proizvodnih jedinica 1,557 MW, operativni kapacitet je značajno niži 1,033 MW. Od toga termoelektrane imaju operativni kapacitet 960 MW, dok je preostali deo proizvodnih kapaciteta od hidroelektrana Gazivode, Bistrica i drugih OEI sa sveukupnim kapacitetom proizvodnje od 73.27 MW.

Tokom poslednjih godina je došlo do povećanja instaliranih proizvodnih kapaciteta iz OIE, koji nastavljaju da se stavljaju u rad kao privatne investicije u okviru OIE.

5.2.3 Proizvodnja električne energije

Ukupna proizvodnja električne energije za 2016. godinu iznosi 5,835.2 GWh, dok je u 2015. godini iznosila 5,503 GWh, što znači da imamo rast od 6.04% u poređenju sa 2015. godinom. Ovo se ogleda u tabeli 5.3 koja prikazuje proizvodnju, uključujući i sopstvene troškove po jedinicama i mesecima tokom 2016. godine.

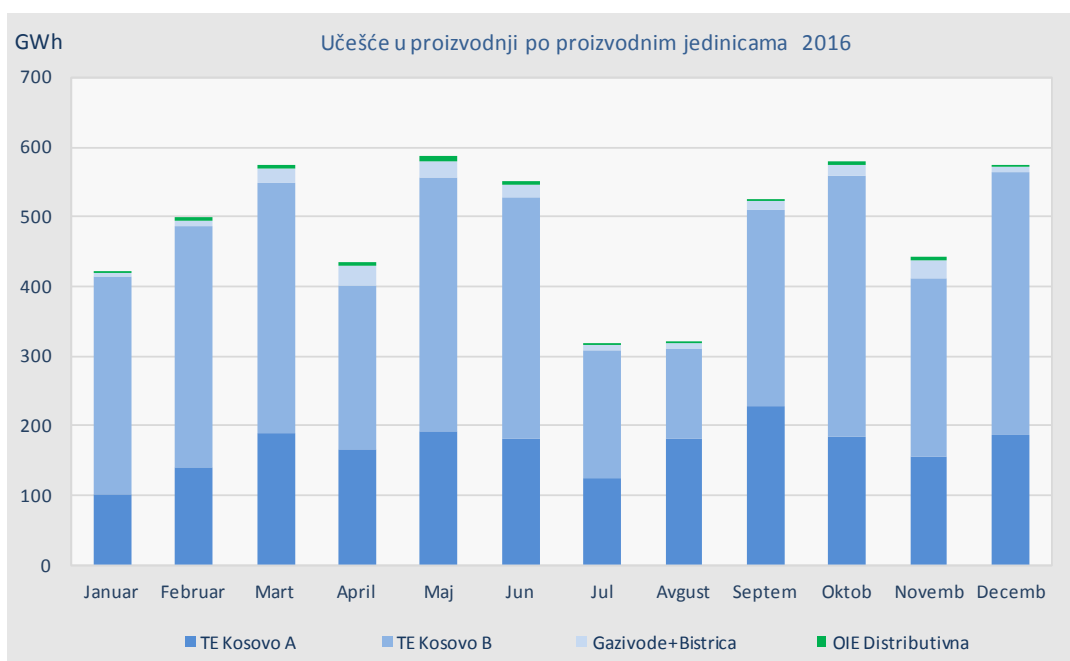
Tab. 5.3 Proizvodnja električne energije tokom 2016. Godine

Proizvodne jedinice MWh	Ukupno	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Jul	Avgust	Septem	Oktob	Novemb	Decemb
TE A3 bruto	668,232	48,729	74,170	103,844	86,789	39,516	22,935	102,507	42,328	52,402	346	71,718	22,947
TE A4 bruto	879,870	0	85,961	108,552	75,415	66,071	101,943	25,675	100,892	103,007	104,166	26,454	81,734
TE A5 bruto	766,707	67,745	106	0	27,369	112,186	82,369	14,916	62,699	104,267	105,035	80,655	109,362
TE A Sops. potr.	282,289	16,350	19,573	24,392	23,046	26,271	24,831	17,683	24,236	30,690	25,478	22,868	26,872
TE Kosovo A	2,032,521	100,124	140,664	188,004	166,526	191,502	182,417	125,415	181,683	228,985	184,069	155,960	187,171
TE B1 bruto	1,919,949	164,718	187,697	195,968	122,752	198,063	188,207	194,260	26,029	107,273	201,365	128,507	205,111
TE B2 bruto	2,014,008	183,391	192,222	202,016	137,895	203,117	193,156	8,513	117,337	200,994	210,842	154,552	209,974
TE B Sopst. Potr.	365,812	33,435	34,366	35,976	25,503	36,710	34,829	19,704	14,273	27,994	36,921	27,915	38,186
TE Kosovo B	3,568,145	314,673	345,552	362,008	235,144	364,470	346,533	183,069	129,093	280,274	375,286	255,144	376,899
Gazivode+Bistrica	182,823	5,469	7,563	19,814	28,359	23,706	17,457	8,728	8,411	13,428	15,194	26,459	8,235
OIE Distributivna	51,739	2,061	4,948	5,670	6,265	7,308	3,847	2,189	1,972	3,577	5,034	5,754	3,115
Ukupno	5,835,228	422,327	498,728	575,496	436,294	586,987	550,254	319,400	321,159	526,264	579,583	443,317	575,420
Bilans 2016	5,891,339	555,676	499,544	557,616	438,516	569,907	550,129	381,763	327,765	461,234	560,436	426,714	562,039
Odnos proiz./bil.	99.05%	76.0%	99.8%	103.2%	99.5%	103.0%	100.0%	83.7%	98.0%	114.1%	103.4%	103.9%	102.4%

U poređenju sa onim što je planirano elektro energetske bilansom u 2016. godini, proizvodnja električne energije iz proizvodnih jedinica je ostvarena u iznosu od 99.05%.

Sopstvena potrošnja električne energije termoelektrana čini oko 11.57% ukupne proizvodnje termoelektrana. Prilikom izračunavanja sopstvene potrošnje, mora se imati u vidu da se jedan deo ove potrošnje (za oba generatora TE Kosovo A i TE Kosovo B) ostvaruje direktno, dok se drugi deo ubacuje u prenosni sistem i ponovo vraća u termoelektranu, gde se koristi za sopstvenu potrošnju.

Učešće generatora u ukupnoj proizvodnji električne energije u 2016. godini, prikazan je u narednoj slici.

Sl. 5.2 Učešće generatora u ukupnoj proizvodnji u 2016

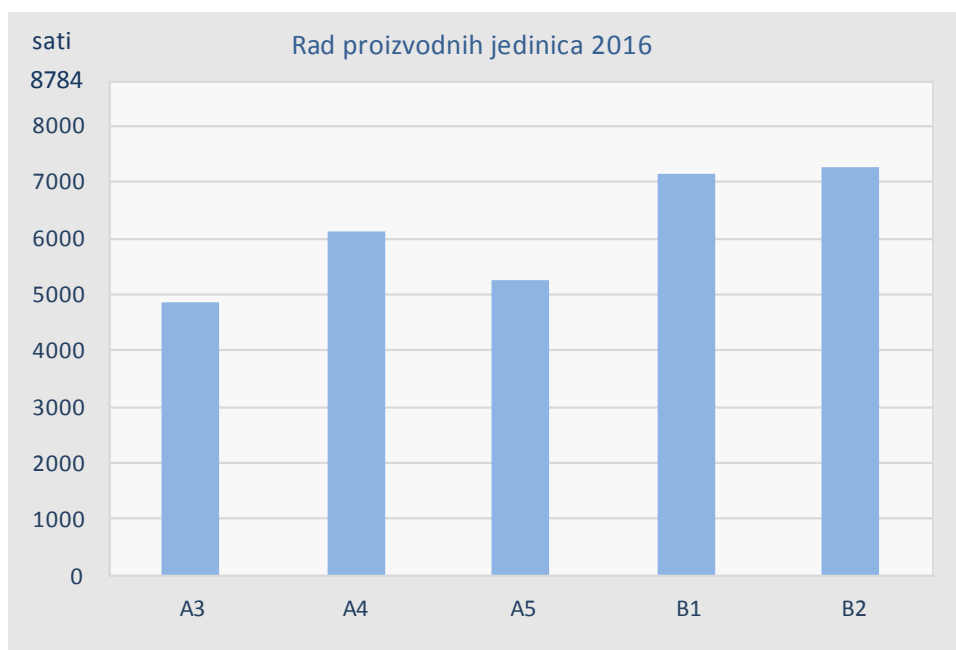
Rad proizvodnih jedinica tokom 2016. godine je bio na prihvatljivom nivou, približan sa predviđanjima u energetsom bilansu, kako što se tiče radnih sati, tako i za energiju koja je isporučena u sistem.

Međutim, broj ispadanja jedinica termoelektrana iz rada je bio visok, to naročito važi za jedinice B1 i A3. Broj ispadanja iz sistema predstavlja jedan od pokazatelja funkcionisanja proizvodnih jedinica, što se može svrstati u planirana isključenja, neplanirana i ispade što je za 2016. godinu prikazano u narednoj tabeli.

Tab. 5.4 Prekidi proizvodnih jedinica 2016

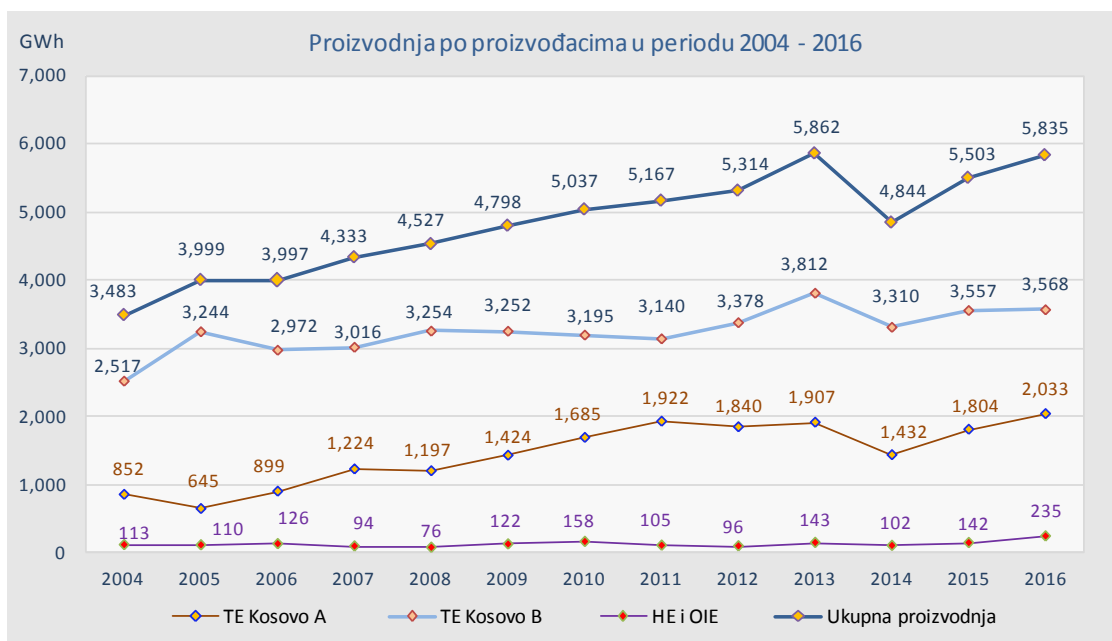
2016	TE Kosovo A			TE Kosovo B	
	A3	A4	A5	B1	B2
Planirani prekidi	4	2	2	3	3
Neplanirani prekidi	6	0	2	3	2
Ispadi	0	1	0	6	2
Ukupno prekidi	10	3	4	12	7

Radni časovi proizvodnih jedinica se u grafičkoj formi se mogu videti u narednoj slici.

Sl. 5.3 Rad proizvodnih jedinica u 2016. godini

Uprkos zastarelosti proizvodnih jedinica, proizvodnja domaćih generatora je tokom godine doživela znatni rast, izuzev u 2014. godini kada je postojalo značajno smanjenje zbog havarija u TE Kosovo A. Naredna slika prikazuje proizvodnju proizvodnih jedinica za period 2004. – 2016.

Sl. 5.4 Proizvodnja električne energije za godine 2004 – 2016

5.3 Prenosni sistem

KOSTT kao jedini operator prenosnog sistema na Kosovu je dužan da osigura pouzdan rad elektroenergetskog sistema, uz odgovarajuću koordinaciju sa poslovanjem i protokom električne

energije u sistemu. Prenosna mreža električne energije na Kosovu predstavlja važan regionalni čvor i čvrsto je povezan sa elektroenergetskim sistemom u regionu i Evropi.

Sa susednim državama postoje sledeće interkonektivne veze:

- Albanija, Makedonija, Crna Gora i Srbija - vod 400 kV,
- Albanija i Srbija - vod 220 kV i
- Srbija - dva voda 110 kV

Intrkonektivni vod 400 kV PS Kosovo B – PS Kashar (Tirana) je završen u 2016. godini, uključujući i uspešno puštanje u probni rad, iz političkih razloga još uvek nije stavljen u redovan rad. Sporazum o Sekundarnom regulisanju frekvencije / snage, koji je potpisan između KOSTT-a i albanskog OST-a, takođe još uvek nije sproveden pošto KOSTT još uvek nije počeo da posluje kao regulatorna zona/blok u okviru ENTSO-E.

Sl. 5.5 Pogled sa inauguracije interkonektivnog voda 400 kV Kosovo- Albanija

U narednoj tabeli su prikazani prenosni kapaciteti i vodovi prenosne mreže, prema naponskim nivoima:

Tab. 5.5 Osnovni podaci za podstanice u prenosnoj mreži

Transformacija (kV/kV)	Vlasnik	Br. PS	Br. PS	Snaga (MVA)
400/220	KOSTT	1	3	1,200
400/110	KOSTT	2	2	1,200
220/110	KOSTT	3	9	1,350
220/35	Feronikl	1	2	320
220/35/10(20)	KOSTT	1	1	40
220/10(20)	KOSTT	1	1	40
110/35/10(20)	KOSTT	5	6	238
110/35/6.3	Trepča	1	2	126
110/6.3	Trepča	1	2	63
110/35	Gazivode	1	1	20
110/6.3	Šar	1	2	40
110/10(20)	KOSTT	14	22	790
110/35	KOSTT	12	19	681
110/10	KOSTT	6	8	252
Ukupno		50	80	6,359

Tab. 5.6 Osnovni podaci za vodove u prenosnoj mreži

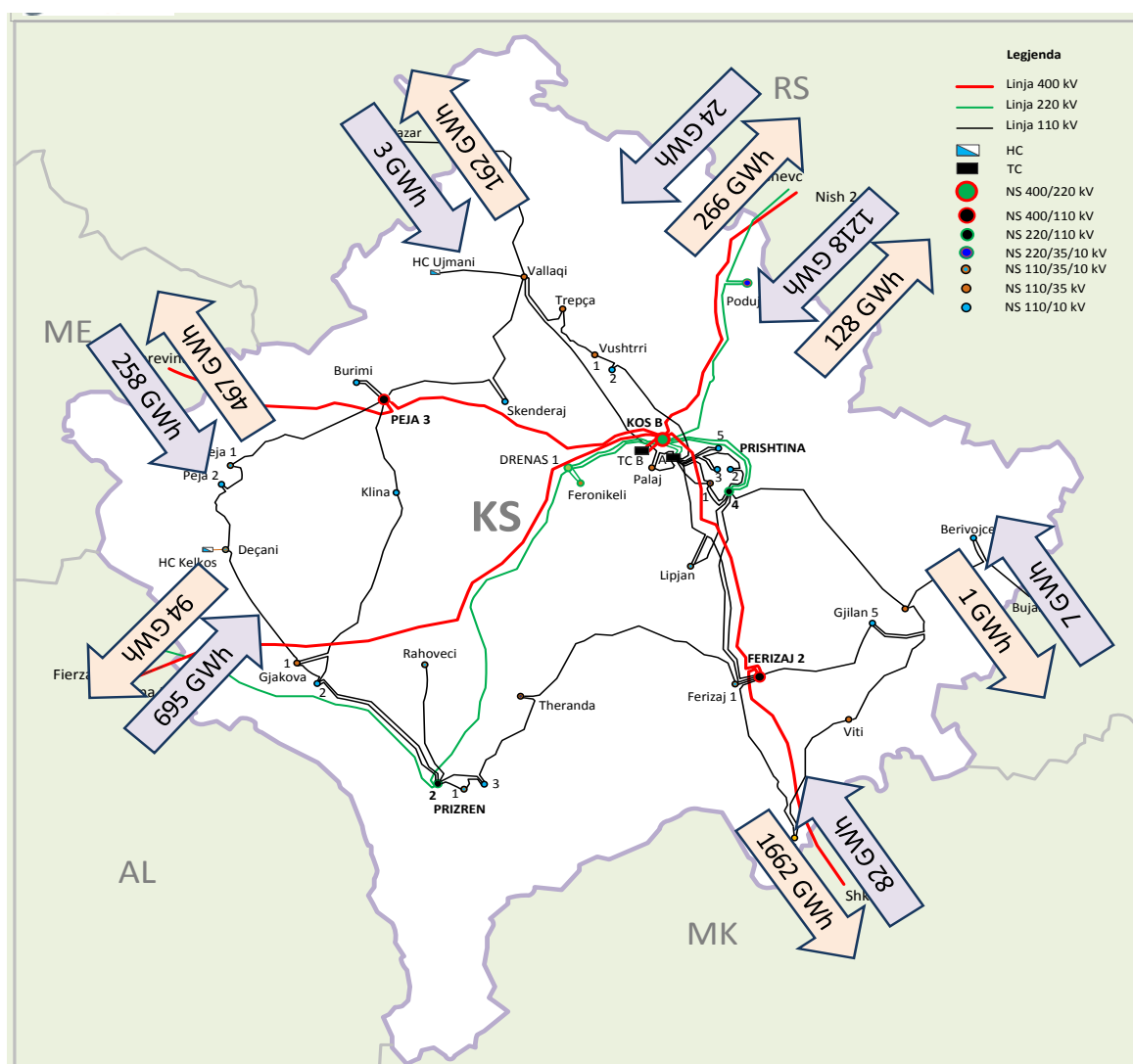
Napon (kV)	Vlasnik	Dužina (km)
400	KOSTT	279.5
220	KOSTT	231.8
110	KOSTT	841.8
Ukupno		1,353.1

5.3.1 Protok električne energije u prenosnom sistemu

Prenosna mreža elektroenergetskog sistema Kosova je poslednjih godina u dobrom operativnom stanju i zadovoljava zahteve za potrošnju.

Kroz prenosnu mrežu postoji značajan protok energije, kako za uvoz i izvoz tako i za energiju koja tranzitira za druge zemlje. Tranzit električne energije kroz mrežu Kosova je veoma visok 32% u poređenju sa potrošnjom, i opterećuje mrežu čime se povećavaju gubici u mreži, kao i potreba za održavanjem.

U narednoj slici se prikazuje protok energije kroz sve interkonektivne vodove u oba smera (ulaz, izlaz).

Sl. 5.6 Protok energije kroz interkonektivne vodove

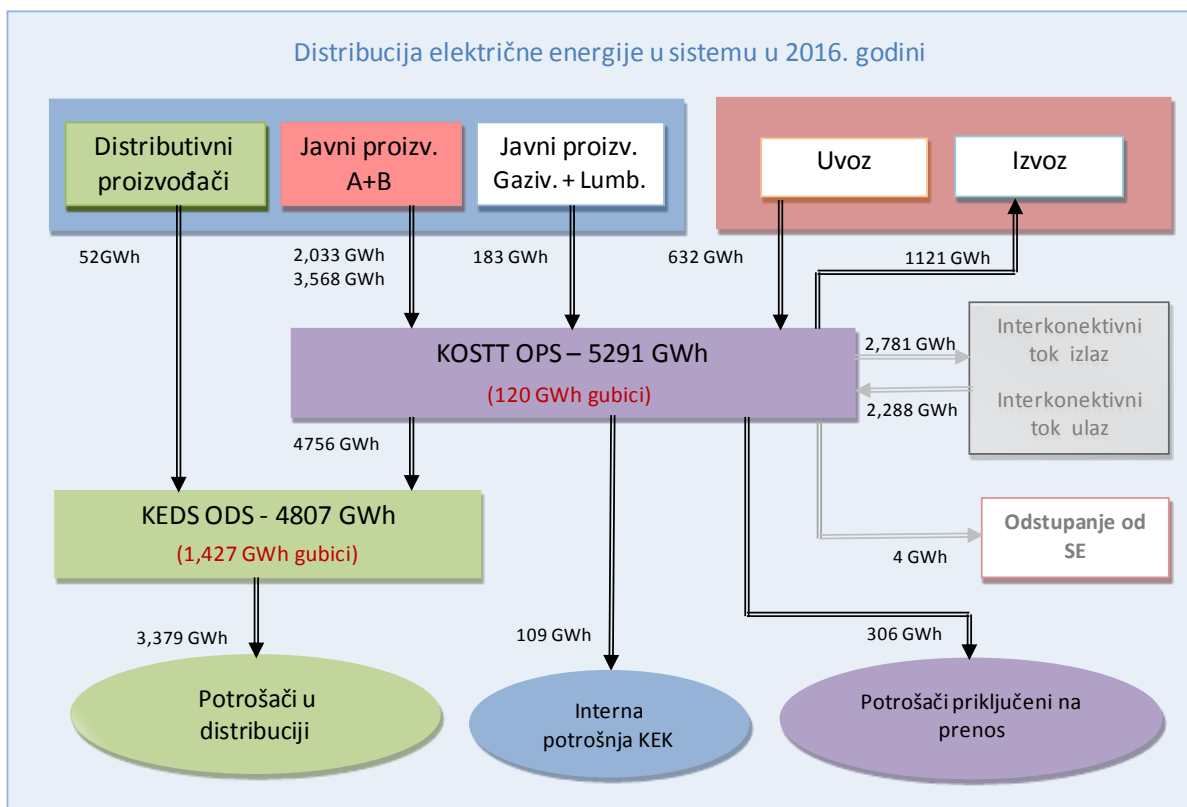
Putem ITC mehanizma se vrši obračun naknade za troškove tranzita i obaveze za uvoze i izvoze, i na kraju se vrši sravnjenje konačnog stanja. Zbog ne učešća KOSTT-a u mehanizmu za naknadu troškova prouzrokovanih od tranzita, ovi troškovi su do kraja 2015. godine pokrivali potrošači kroz regulisane tarife. Ovaj izveštaj je Kosovu uglavnom išao u prilog imajući u vidu razliku između tranzita i uvoza/izvoza. Od 1. januara 2016. godine, KOSTT učestvuje u ITC mehanizmu za obračun naknada za troškove tranzita i obaveza za uvoz i izvoz.

Takođe u vezi poslovanja prenosne mreže, treba napomenuti nemogućnost KOSTT-a da alocira prenosne kapacitete, usled toga što KOSTT nije priznat kao regulatorna zona/blok. Alokacija ovih kapaciteta bi stvorila prihode za KOSTT a koji bi mogli da se iskoriste za izgradnju prenosnih kapaciteta tamo gde dolazi do zagušenja u mreži, kao i za izgradnju novih proizvodnih kapaciteta.

Sprovođenje sporazuma o električnoj energiji između Kosova i Srbije još uvek nije realizovano iako je to prvobitno bilo predviđeno za 30. novembar 2015. godine, zatim za 8. februar 2016. godine, ali je to bilo uslovljeno licenciranjem i početka sa radom jednog snabdevača električne energije na severu Kosova. To nije realizovano iz političkih razloga, i zbog toga sprovođenje sporazuma za ulazak KOSTT-a u ENTSO-E još uvek nije ostvareno.

Za sigurno funkcionisanje prenosne mreže takođe utiču i drugi faktori kao što su proizvodnja, uvoz i izvoz, potrošnja električne energije i tranzit električne energije.

Na slici 5.7 je prikazan protok električne energije i proizvodnja, prenos i distribucija do potrošača, kao i protok električne energije prema regionalnim mrežama uključujući i tranzit.

Sl. 5.7 Distribucija električne energije u sistemu

5.3.2 Investicije u prenosnom sistemu

Za postojano snabdevanje električnom energijom, smanjenje gubitaka i poboljšanje kvaliteta usluga, potrebna su i dalja ulaganja u određenim delovima mreže, kao i adekvatno održavanje postojećih kapaciteta.

Investicije u prenosni sistem možemo kategorisati kao završene projekte i projekte koji su u fazi realizacije.

Projekti koji su završeni u 2016. godini:

- Rehabilitacija postrojenja visokog napona u PS Đakovica 2 i Prizren 3;
- Revitalizacija podstanica PS 110kV, strana 35kV u PS Đakovica 1;
- Instalacija trećeg transformatora u PS 110/10(20) kV Priština2;
- Instalacija drugog transformatora u PS 110/10kV Berivojce i Vitina;
- Nabavka i instalacija zaštitnih releja u auto transformacijskom polju PS Prizren 2.

Projekti koji su u postupku implementacije:

- Paket projekat "Unapređenje prenosne mreže, faza IV&V" koji finansiraju KfW/KE i KOSTT:

- Rehabilitacija prekidača u PS 220/110kV Priština 4,
 - Ugradnja mernih grupa u interkonekcijskim tačkama,
 - 2 polja 110 kV GIS, u NS Peći 1,
 - Dalekovodi (Rehabilitacija voda 110kV, PS Peć 2 – PS Dečani),
 - Rehabilitacija 19 podstanica.
- Obuhvatanje svih promena u postojećim podstanicama i uključivanje novih podstanica u SCADA/EMS u dispečerski centar i urgentni dispečerski centar;
 - Instalacija mernih grupa u novoj granici između KOSTT i KEK/ODS;
 - Ugradnja drugog transformatora u PS 110/10(20) - Srbica i ugradnja drugog transformatora u PS Burimi.
 - Revitalizacija podstanica 110kV, strana 35kV (Gnjilane 1 i Uroševac 1);
 - U trećem kvartalu (Q3) 2016. godine su potpisani ugovori za projekte koje finansira BERZH/KOSTT. Ovi projekti su u početnoj fazi implementacije i treba da budu završeni u trećem kvartalu 2018. godine.
 - Podstanice GIS:
 - 110/10(20) kV –PS Priština 6,
 - 110 kV u PS Priština 4,
 - 110/10(20) kV – PS Mitrovica 2,
 - 110/10(20) kV - PS Suva Reka,
 - 220/10(20) kV – PS Glogovac 2,
 - Transformatori snage:
 - 2x40 MVA u PS Priština 6,
 - 2x40 MVA u PS Mitrovica 2,
 - 2x40 MVA u PS Glogovac 2,
 - Prenosni vodovi:
 - vod 110 kV jednostruki PS Rahovec – PS Suva Reka,
 - vod 110 kV dvostruki i kablovski PS Kosovo Polje
 - vod 220 kV dvostruki Drenas 2,
 - vod 110 kV dvosturki PS Mitrovica2,
 - vod 110 kV dvostruki kablovski PS Priština 6 – PS Priština 4.

5.3.3 Maksimalno opterećenje i potražnja za energijom u elektroenergetskom sistemu

Sigurno funkcionisanje prenosne mreže se može proceniti na osnovu prenosnog kapaciteta i na osnovu analize protoka energije, posebno u slučaju maksimalnih vrednosti potrošnje. Za ovu analizu se obično uzima pet (5) maksimalnih opterećenja ostvarenih u različitim časovima tokom godine. U narednoj tabeli su prikazani vrednosti maksimalnog opterećenja (vršno opterećenje) za 2016. godinu.

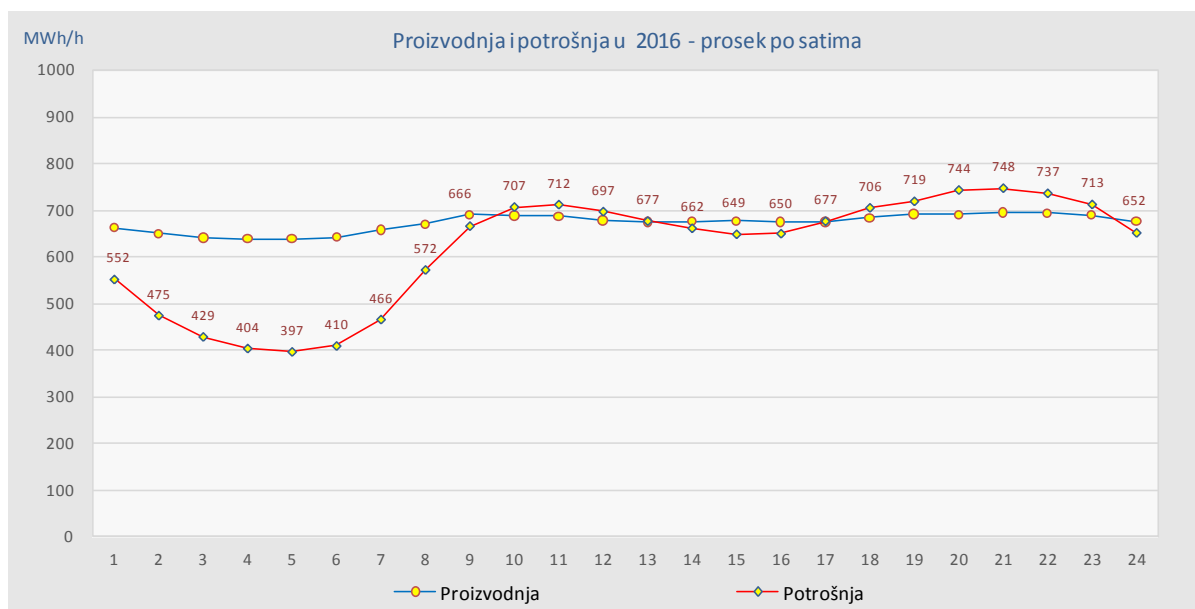
Tab. 5.7 Vrednosti vršne potrošnje u različitim satima u 2016. Godini

Maksimalno opterećenje (MW)	Sat	Datum
1,160	18	31.12.2016
1,121	20	04.01.2016
1,100	23	30.12.2016
1,092	18	28.12.2016
1,086	18	23.12.2016

Najveće opterećenje u elektroenergetskom sistemu Kosova je zabeleženo 31. decembra 2016. godine, vrednost 1,160 MWh/h, vršno opterećenje je bilo veće od onog iz 2015. g. (1,129 MWh/h).

Potrošnja varira u dnevnom i sezonskom periodu, zbog ovakvih promena teško je izbalansirati sistem. Kako bi se opazio ovaj uticaj, naročito u slučaju elektroenergetskog sistema Kosova, važna je analiza dnevnog dijagrama potrošnje koja je prikazana za svaki sat u toku dana za ceo period od jedne godine.

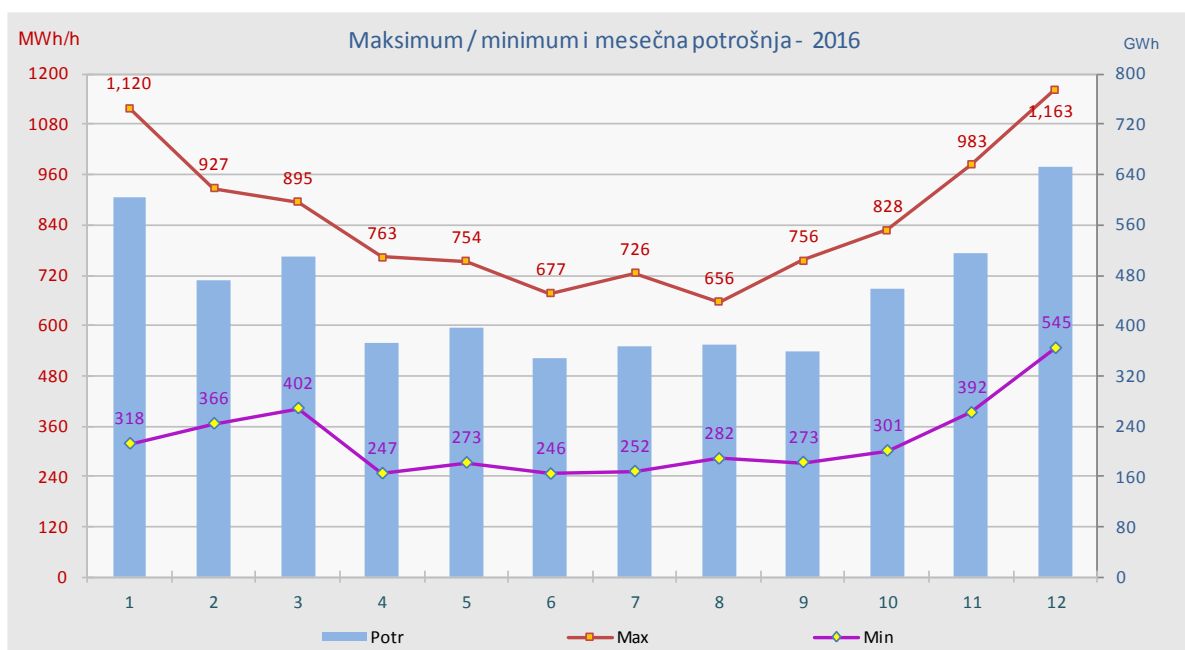
U narednom dijagramu je prikazana potrošnja i proizvodnja a iz koga se vidi da proizvodnja prevazilazi potrošnju tokom noći, dok u dnevnom periodu, naročito u večernjim satima, potrošnja beleži značajan rast i veća je od proizvodnje. Dakle u okviru istog dana, u dnevnom periodu (viša tarifa), proizvodnja ne pokriva potražnju i neophodan je uvoz električne energije, dok se tokom noći (niža tarifa) pojavljuje višak energije koju treba izvesti. Dijagram varira u odnosu na sezonu, dakle u zimskom periodu je potražnja veća od potražnje u letnjem periodu.

Sl. 5.8 Dnevni dijagram koji pokazuje godišnji prosek za 24 sata za 2016. godinu

Balansiranje elektroenergetskog sistema u našoj zemlji je veoma složen o težak proces. Ovo posebno zavisi od dva ključna faktora kao što je: nefleksibilnost proizvodnih jedinica i velike oscilacije u potražnji za električnom energijom. Takve razlike predstavljaju ozbiljnu prepreku u praćenju dijagrama potrošnje i merenja odstupanja sistema u dozvoljenim granicama. Razlika

između prosečne, maksimalne i minimalne dnevne potrošnje u mesecima 2016. godine, prikazana je u narednom dijagramu.

Sl. 5.9 Godišnji prosek maksimalnih i minimalnih dnevnih opterećenja 2016

Redukcije usled nedostatka električne energije

Uprkos svim naporima za eliminisanje redukcija u snabdevanju, u nekim slučajevima se usled nedovoljne domaće proizvodnje i poteškoća u obezbeđivanju energije iz uvoza, javlja potreba za redukcijama u snabdevanju električnom energijom.

Kako se može primetiti, naredna tabela i dijagram, prikazuju trend opadanja redukcija u snabdevanju.

Tab. 5.8 Redukcija električne energije

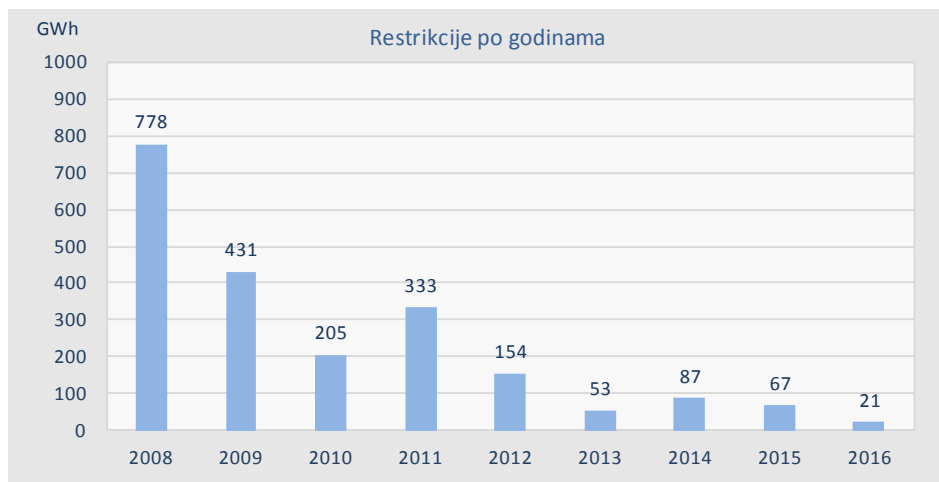
Restrikcije 2016	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sept	Okt	Nov	Dec	Ukupno
MWh	7,930	3,480	130	4,550	295	320	2,290	1,365	222	0	360	0	20,942

Redukcije variraju iz godine u godinu, sa tendencijom pada, dok su u 2016. godini redukcije bile na nivou od 20,942 MWh.

Tab. 5.9 Redukcije tokom 2008 – 2016. Godine

Godina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Restrikcije MWh	778,449	431,410	205,073	333,233	153,707	53,352	87,478	67,350	20,942

Grafički prikaz redukcije potrošnje za 2008 – 2016. godinu je prikazan u narednoj slici.

Sl. 5.10 Smanjenje potrošnje tokom godina 2008 - 2016

5.3.4 Potražnja i gubici električne energije u prenosnoj mreži

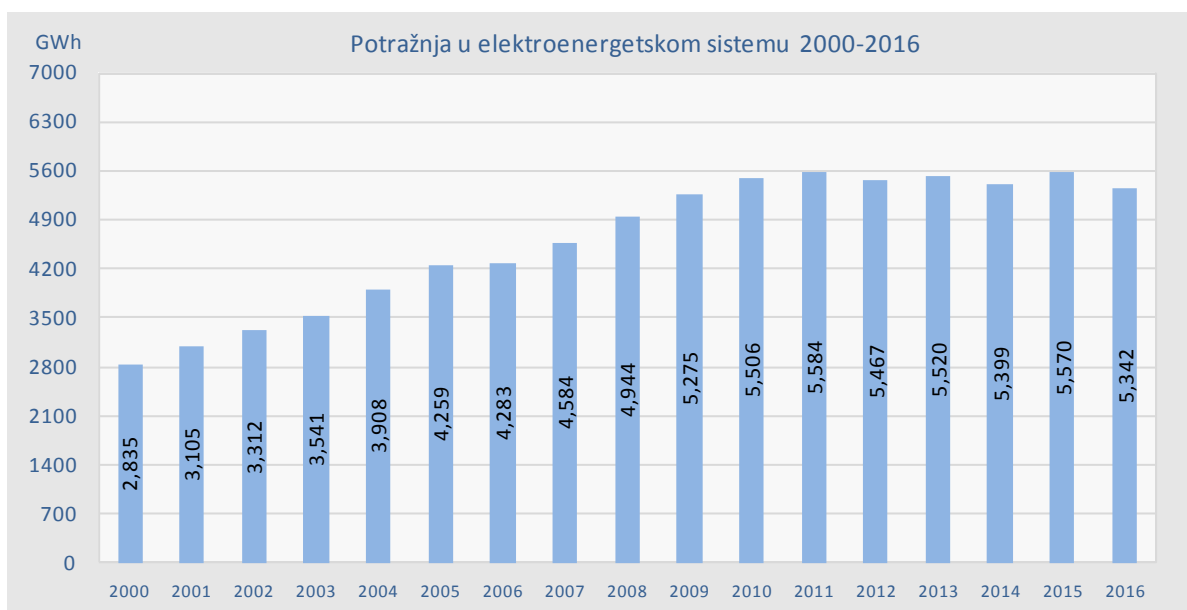
Ukupna potražnja za električnom energijom je u 2016. godini iznosila 5,342 GWh što predstavlja pad od 4.2% u poređenju sa 2015. godinom, kada je iznosila 5,570 GWh. U poređenju sa predviđanjima u elektroenergetskom bilansu za 2016. godinu, potrošnja je za 5.7% manja.

U tabeli 5.10 je prikazana ukupna potražnja i ostvareni gubici u 2016. godini u odnosu na elektroenergetski bilans za 2016. godinu.

Tab. 5.10 Ukupna potražnja i gubici na prenosnoj mreži u 2016. Godini

2016	Bruto potr. Realizacija	Bruto potr. Bilans	Real Izveštaj/Bilans	Gubici u prenosu Realizacija		Gubici u prenosu bilans	
	MWh	MWh	%	MWh	%	MWh	%
Januar	595,093	611,893	97.25	11,831	1.99	11,551	1.89
Februar	469,123	507,213	92.49	9,880	2.11	9,819	1.94
Mart	511,120	518,697	98.54	11,216	2.19	10,411	2.01
April	369,068	480,284	76.84	6,405	1.74	8,892	1.85
Maj	391,048	427,536	91.47	9,359	2.39	10,124	2.37
Jun	341,200	396,559	86.04	8,233	2.41	9,787	2.47
Jul	357,195	408,982	87.34	8,625	2.41	7,566	1.85
Avgust	357,457	398,053	89.80	8,613	2.41	7,258	1.82
Septembar	347,989	402,446	86.47	8,209	2.36	8,502	2.11
Oktobar	449,749	442,440	101.65	10,196	2.27	10,006	2.26
Novembar	509,976	476,393	107.05	11,740	2.30	8,849	1.86
Decembar	643,479	596,464	107.88	16,151	2.51	11,153	1.87
Ukupno	5,342,497	5,666,959	94.27	120,458	2.25	113,918	2.01

Potrošnja električne energije je stalno bila u porastu sve do 2011. godine, dok je u 2011. godini potrošnja stabilizovana sa oscilacijama iz godine u godinu, što se može videti u narednoj slici. U 2016. godini je zabeležen pad ukupne potrošnje u odnosu na 2015. godinu, gde je od velikog uticaja bila smanjena potražnja Feronikla zbog prestanka sa radom tokom najvećeg dela godine.

Sl. 5.11 Ukupna potražnja u elektroenergetskom sistemu od 2000-2016. godine

Ukupna potražnja za električnom energijom se deli na potrošnju potrošača priključenih na prenosnu mrežu, potrošnju u distributivnom sistemu i sopstvenu potrošnju za potrebe proizvodnih postrojenja kao i gubitaka u prenosu, sve je to izneto u narednoj tabeli, svrstano prema potrošnji i gubicima energije

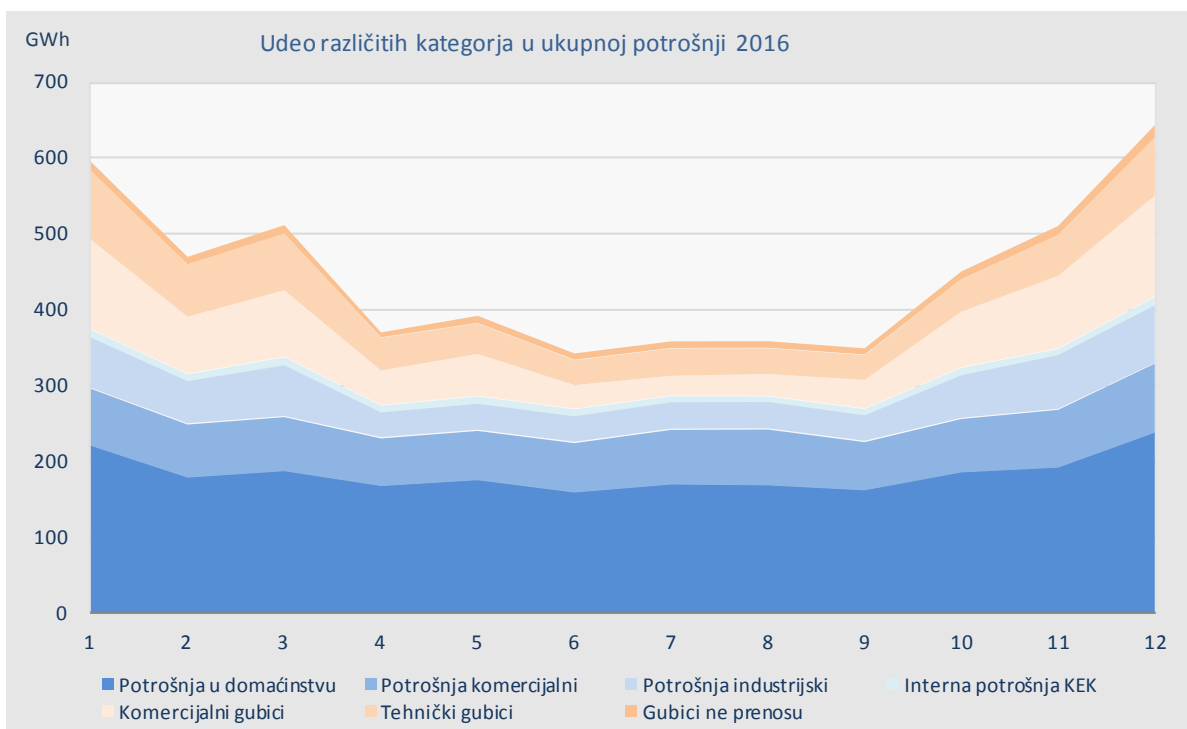
Tab. 5.11 Potražnja prema potrošnji i gubici energije

Potražnja energije u prenosu	Ukupno
	MWh
Bruto potrošnja u distribuciji*	4,806,791
Feronikl	210,031
Trepča + Šarcem	96,408
Interna potrošnja KEK-a	108,810
Gubici u prenosu	120,458
Ukupna potrošnja	5,342,497

(*) Električna energija koja je primljena za distribuciju iz prenosa + proizvodnja iz distributivnih HE

Treba napomenuti da u prenosnu mrežu ulazi i deo energije koja se proizvodi u termoelektranama, ali koji se vraća iz prenosne mreže za sopstvene potrebe generatora. Iznos električne energije za sopstvenu potrošnju a koji se uzima iz prenosne mreže, za 2016. godinu iznosi 111 GWh za generatore TE Kosovo A i 25 GWh za TE Kosovo B.

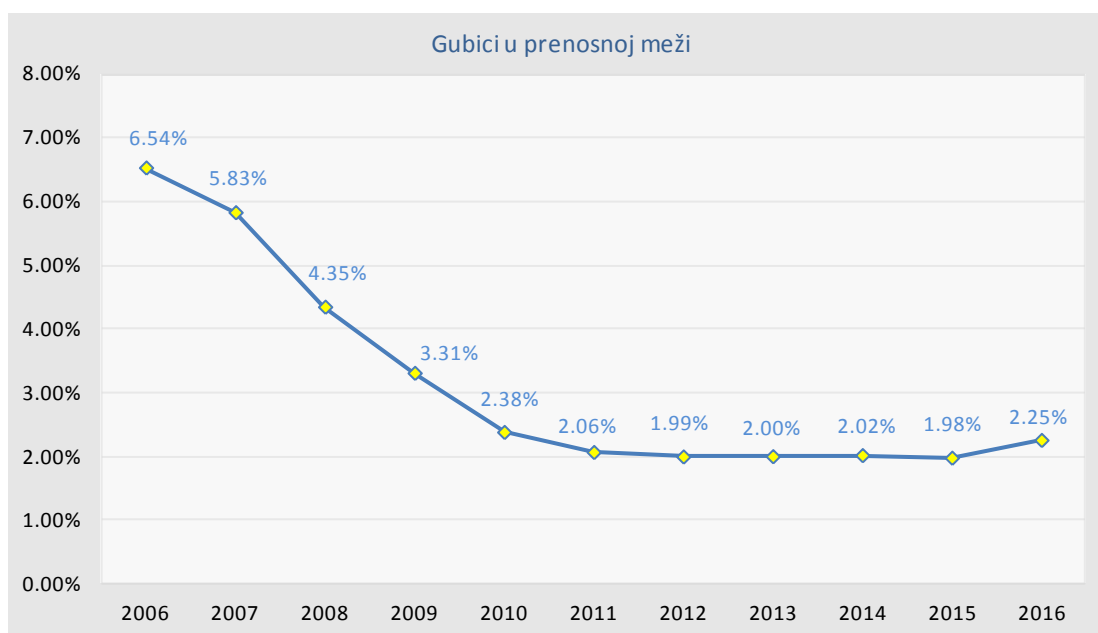
Potražnja za električnom energijom varira u zavisnosti od perioda ali i prema kategoriji potrošača; ovo je u grafičkom obliku prikazano na sledećoj slici gde su obuhvaćeni i gubici u prenosnoj i distributivnoj mreži (tehnički i komercijalni gubici).

Sl. 5.12 Učešće različitih kategorija u ukupnoj potražnji u 2016. godini

Na slici 5.12 su prikazane različite potražnje u zavisnosti od sezone, kod nekih kategorija je veoma izraženo, kao npr. potrošnja u domaćinstvu i komercijalni gubici koji su veći u zimskoj sezoni, što je uglavnom zbog korišćenja električne energije za grejanje tokom zimske sezone.

Gubici u prenosnom sistemu su poslednjih godina na prihvatljivom nivou, zahvaljujući investicijama koje su napravljene od strane KOSTT-a, i oni obuhvataju i gubitke koji su izazvani usled tranzita.

Sl. 5.13 Gubici u prenosnoj mreži od 2006 - 2016. godine

Gubici u prenosnoj mreži na Kosovu su na približno istom nivou sa gubicima u prenosnim mrežama u regionu i Evropi. Na slici 5.13 su prikazani gubici u prenosnoj mreži u procentima u odnosu na ukupnu potražnju elektroenergetskog sistema, ali ne uključuju svu energiju koja je ušla u prenosni sistem. Dakle za procenu gubitaka usled opterećenja prenosne mreže, potrebno je vrednosti u procentima obračunati na osnovu ukupno ubačene energije u prenosnu mrežu, gde je osim potrošnje uključen i tranzit i sopstvena potrošnja generatora koja se dobija iz prenosne mreže a koja iznosi oko **1.46%**.

5.4 Distributivni sistem električne energije

Distributivna mreža se sastoji od naponskih linija 35 kV, 10(20) kV, 6 kV i 0.4 kV, kao i od relevantnih podstanica 35/x kV, 10(20)/0.4 kV i 6/0.4 kV.

Stalna u ulaganja u distributivnu mrežu su za svrhu imala jačanje i širenje distributivnih kapaciteta i linija distributivno sistema, međutim, one su bile nedovoljne da obezbede kvalitetni i održivo snabdevanje potrošača.

Osnovni podaci za podstanice i linije uključujući kapacitet, prenos i dužinu linija distributivnog sistema su prikazani u narednim tabelama.

Tab. 5.12 Podstanice i transformatori prema nivou napona ODS

Transformacija (kV/kV)	Vlasnik	Br. PS	Br. PS	Snaga (MVA)
35/10	KEDS	44	94	660
35/10kV	Privat	8	12	62
35/6kV	Privat	5	8	43
35/0.4kV	Privat	14	20	16
10(20)/0.4	KEDS	2,287	2,380	1,242
10(20)/0.4	Privat	1,803	1,813	835
10/0.4	Privat	1,247	1,253	606
10/0.4	KEDS	2,865	2,865	868
6(3)/0.4	KEDS	65	65	9
Ukupno		8,338	8,510	4,340

Tab. 5.13 Osnovni podaci vodova ODS

Napon (kV)	Vlasnik	Vazдушna mreža (km)	Kab. mreža (km)	Ukupno (km)
35 kV	KEDS	482	18	500
10(20) kV	KEDS	1,388	301	1,690
10 kV	KEDS	4,165	904	5,070
6 kV	KEDS	42	8	50
3 kV	KEDS	4	1	5
0.4 kV	KEDS	16,870	2,277	19,147
Ukupno		22,952	3,510	26,462

5.4.1 Investicije u distributivnom sistemu

Tokom 2016. godine, investicije u distributivnoj mreži su bile urgentne investicije, fokusirane na niskonaponsku mrežu i preopterećene transformatore, ne zanemarujući i druge neophodne investicije. U nastavku je prikazan sažetak investicija po grupama koje su realizovane tokom 2016. godine.

➤ Investicije u podizanju kapaciteta u podstanicama srednjeg napona (SN)

Osam novih transformatora od 8 MVA i tri od 4 MVA, su postavljana u PS 35/10 kV u različitim regionima Kosova kao što je prikazano u nastavku:

- U PS Mazgit jedan transformator od 8 MVA i jedan TR 8 MVA je zamenjen sa istom snagom;
- U PS Pirane je podignut nivo kapaciteta transformatora sa 4 MVA na 8 MVA;
- U PS Dragaš je podignut nivo kapaciteta transformatora sa 4 MVA na 8 MVA;
- U PS Štrpce je podignut nivo kapaciteta transformatora sa 4 MVA na 8 MVA;
- U PS Štimlje je podignut nivo kapaciteta transformatora sa 6.3 MVA na 8 MVA;
- U PS Zrza je podignut nivo kapaciteta transformatora sa 4 MVA na 8 MVA;
- U PS Đakovica je zamenjen postojeći transformator od 8 MVA sa novim TR od 8 MVA;
- U PS Gnjilane II, su zamenjena 2 transformatora snage 4 MVA sa dva nova iste snage;
- U PS Magure je dodat jedan transformator snage 4 MVA.

Gore navedene investicije su ojačale izlaznu snagu, povećale su kapacitete dodavanjem novih, eliminisane su havarije do kojih je dolazilo zbog veoma dotrajale opreme i obezbeđen je sigurniji radni ambijent i za same operatere.

➤ Investicije u dalekovode (DV) srednjeg napona 10 kV

U nastavku su prikazane investicije u DV srednjeg napona 10kV, uključujući i one koje su u postupku:

- Izgradnja dalekovoda 10 kV Globare i Štrbulovo, u dužini od 15 km (od čega je 8.8 km podzemna mreža).
- Izgradnja dalekovoda 10 kV Letance i Lauša u Podujevu, u dužini od 17.7 km.
- Izgradnja kablovskih dalekovoda Klina 1, Klina 2 i Klinovac u dužini od 8 km (od toga 4.5 km pod zemljom), tom prilikom se uklanja vazдушna mreža srednjeg napona koja prolazi kroz opštinu Klina.
- Izgradnja dvostruke mreže na izlazu Ponoševca u dužini od 9.8 km, uključujući i vazdušni i kablovski provodnik gde će se izgraditi i razvodno postrojenje.
- Izgradnja novog DV na izlazu Bubljacka, u dužini od oko 10.5 km i sa jednim razvodnim postrojenjem. Ovaj izlaz ima 63 trafo stanica SN/NN.
- Izgradnja novog dalekovoda koji obuhvata 1/3 izlaza Drenica, u dužini od 14.5 km a koji se snabdeva od PS Magure, da bi se kasnije snabdeo iz razvodnog postrojenja u Komoranu.

Ovim investicijama se povećava kvalitet napona u mreži, smanjuju se tehnički gubici i povećava se sigurnost u snabdevanju potrošača električnom energijom.

➤ **Investicije u poboljšanju niskonaponske mreže**

Tokom 2016. godine je ukupno realizovane investicije u 207 podstanica. Ovim investicijama je ojačana mreža niskog napona, čime se smanjuju tehnički i komercijalni gubici i olakšan je pristup za očitavanje brojila.

➤ **Investicije u preopterećene transformatore nivoa SN/NN**

Tokom 2016. godine je investirano u 173 transformatora, kojima je podignut ukupni kapacitet sa 35.33 MVA na 56.92 MVA. Ovo je bila jedna od hitnijih investicija kako bi se sprečilo oštećenje ovih transformatora od preopterećenja.

➤ **Investicije u mreži 35 kV;**

Izgrađen je novi DV 35 kV Magure – Biznis park od oko 10km i ojačan je DV 35 kV Kosovo A – Glogovac od oko 22 km. Ova investicija je omogućila snabdevanje potrošača iz PS Feronikal u distribucionu PS.

➤ **Investicije u održavanje;**

Investicije u održavanje obuhvataju 75 km vazdušnih i podzemnih novih ili zamenjenih provodnika. Tokom izrade puteva je na zahtev Ministarstva za infrastrukturu investirano u opštinama Peć, Podujevo, Priština, Gnjilane, Uroševac i Obilić.

➤ **Investicije u merne tačke;**

I tokom 2016. godine je nastavljeno sa instalacijom elektronskih brojila umesto onih elektromehaničkih za krajne potrošače kao i na linije sa mogućnošću daljinskog očitavanja.

Za potrošače sa poluindirektnim merenjem KEDS je nabavio 730 multi funkcionalna brojila sa daljinskim očitavanjem. Dok je potrošače sa indirektnim merenjem KEDS nabavio 70 multi funkcionalna brojila sa daljinskim očitavanjem.

Ukupne investicije KEDS-a u 2016. godini iznose ukupno 23,645,000 Evra.

5.4.2 Potrošnja i gubici u distribuciji

ODS je organizovan u sedam distrikta: Priština, Mitrovica, Peć, Đakovica, Prizren, Uroševac, i Gnjilane kao što je prikazano u narednoj slici. Podaci o potrošnji, tehnički i komercijalni gubici kao i drugi podaci koji su izračunati po mesecima i godinama ali u nekim slučajevima i po distriktima.

Sl. 5.14 Prostiranje distributivnog sistema Kosova u distriktima

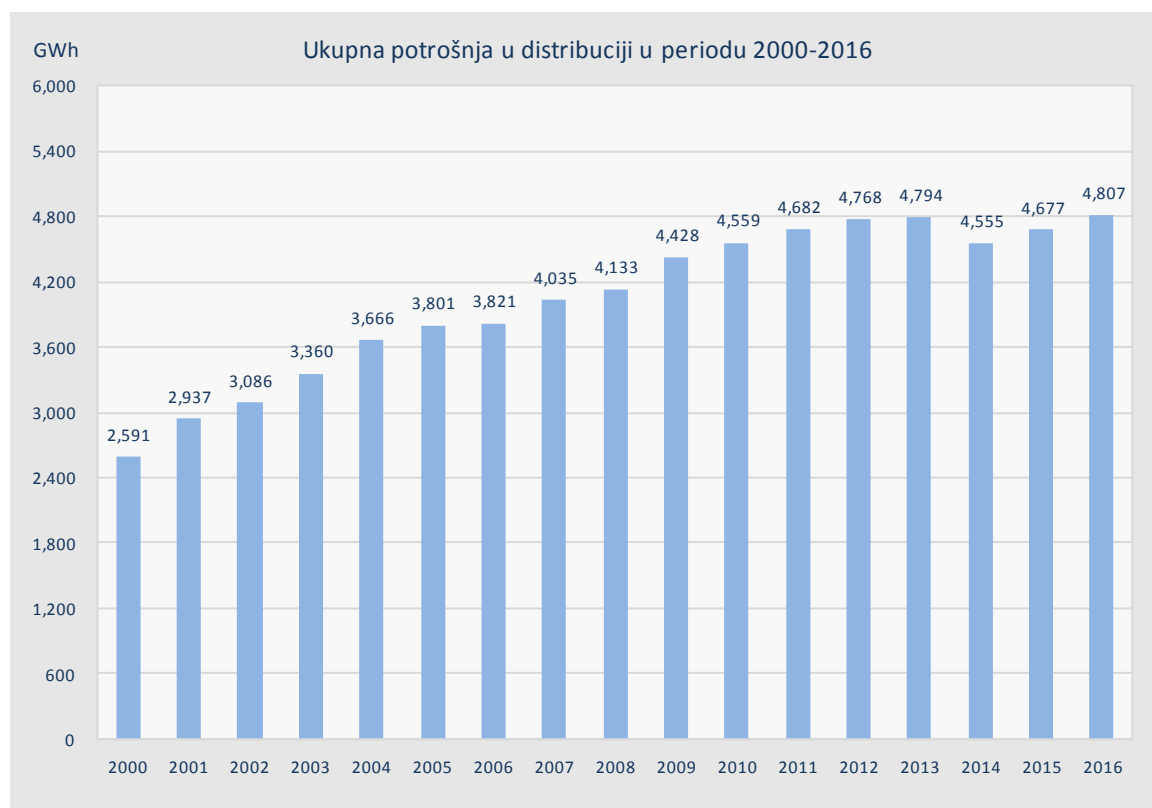
Potrošnja električne energije u distribuciji je u 2016. godini realizovana u količini od 4,807 GWh, dok je u 2015 iznosila 4,677 GWh što predstavlja rast od približno 2.8%.

Najveća potrošnja je ostvarena u distriktu Prištine sa 31.3% u odnosu na ukupnu potrošnju u distribuciji, dok je najniža potrošnja u distriktu Gnjilana sa 8.3% ukupne potrošnje.

Potrošnja u distributivnom sistemu je u stalnom porastu od 2000. godine, kao i ukupna potražnja, ovaj rast je prikazan na slici 5.15. Od 2010. godine do 2013. godine se primećuje tendencija stabilizacije potrošnje električne energije u distributivnom sistemu, u 2014. godini je zabeležen pad potrošnje u poređenju sa prethodnom godinom, dok u 2015. godini i 2016. godini imamo povećanu potrošnju u odnosu na prethodne godine.

Oko 85% potrošnje se realizuje od potrošača koji su priključeni na distributivnu mrežu, zbog čega je veoma važno da se gubici u distributivnoj mreži analiziraju sa posebnom pažnjom.

Gubici električne energije u distributivnoj mreži još uvek ostaju visoki i predstavljaju problem i zabrinutost za sektor električne energije. Šta više gubici su imali negativan uticaj na snabdevanje potrošača i finansijsku održivost operatera snabdevanja i distribucije, kao i čitavog energetskog sektora.

Sl. 5.15 Potrošnja u distributivnom sistemu od 2000-2016

U tabeli 5.14 je prikazana bruto potrošnja, kao i tehnički i komercijalni gubici u distribuciji.

Tab. 5.14 Bruto potrošnja i mesečni gubici u distribuciji u 2016. godini

Potrošnja u distributivnoj mreži	Zaduženje	Fakturisana energija	Tehnički gubici		Komercijalni gubici		Ukupni gubici	
	MWh	MWh	MWh	%	MWh	%	MWh	%
Januar	530,213	321,830	91,079	17.18	117,303	22.12	208,382	39.30
Februar	415,084	271,535	68,821	16.58	74,728	18.00	143,549	34.58
Mart	446,707	285,090	74,596	16.70	87,021	19.48	161,617	36.18
April	342,181	254,074	43,175	12.62	44,932	13.13	88,107	25.75
Maj	360,033	265,009	40,331	11.20	54,693	15.19	95,024	26.39
Jun	312,563	249,214	32,699	10.46	30,650	9.81	63,350	20.27
Jul	329,526	268,017	36,009	10.93	25,500	7.74	61,509	18.67
Avgust	330,597	268,470	33,933	10.26	28,193	8.53	62,126	18.79
Septembar	320,360	250,683	32,663	10.20	37,014	11.55	69,677	21.75
Oktobar	399,599	284,320	42,380	10.61	72,899	18.24	115,279	28.85
Novembar	446,900	297,908	54,081	12.10	94,911	21.24	148,992	33.34
Decembar	573,029	363,267	77,250	13.48	132,511	23.12	209,762	36.61
Ukupno realizovano	4,806,791	3,379,417	627,017	13.04	800,357	16.65	1,427,374	29.69
Ukupno po budžetu	4,614,172	3,499,849	557,161	12.08	557,161	12.08	1,114,322	24.15

Tehnički gubici na osnovu podataka dostavljenih od strane ODS-a dostižu vrednost od 13.4%, dok u zemljama koje imaju razvijenu mrežu ovi gubici dostižu nivo od 5 – 7%. Na nivo tehničkih gubitaka najviše utiče dotrajalost mreže, dužina vodova, kvalitet i vrsta provodnika i transformatora, opterećenje, kao i njihovo održavanje. U cilju smanjenja tehničkih gubitaka, neophodne su veoma velike investicije.

I dalje zabrinjavaju komercijalni gubici koji su prilično visoki i koji čine 16.65% ukupne potrošnje u distribuciji. Od toga nenaplaćena energija u severnom delu Kosova (252 GWh) čini 5.24% od potraživanja distribucije, ovim delom dominira srpska zajednica, dok u odnosu na komercijalne gubitke u distribuciji čini 31.5%.

Gubici energije variraju prema distriktima i predstavljeni su u tabeli 5.15.

Tab. 5.15 Gubici u distribuciji prema distriktima u 2016. Godini

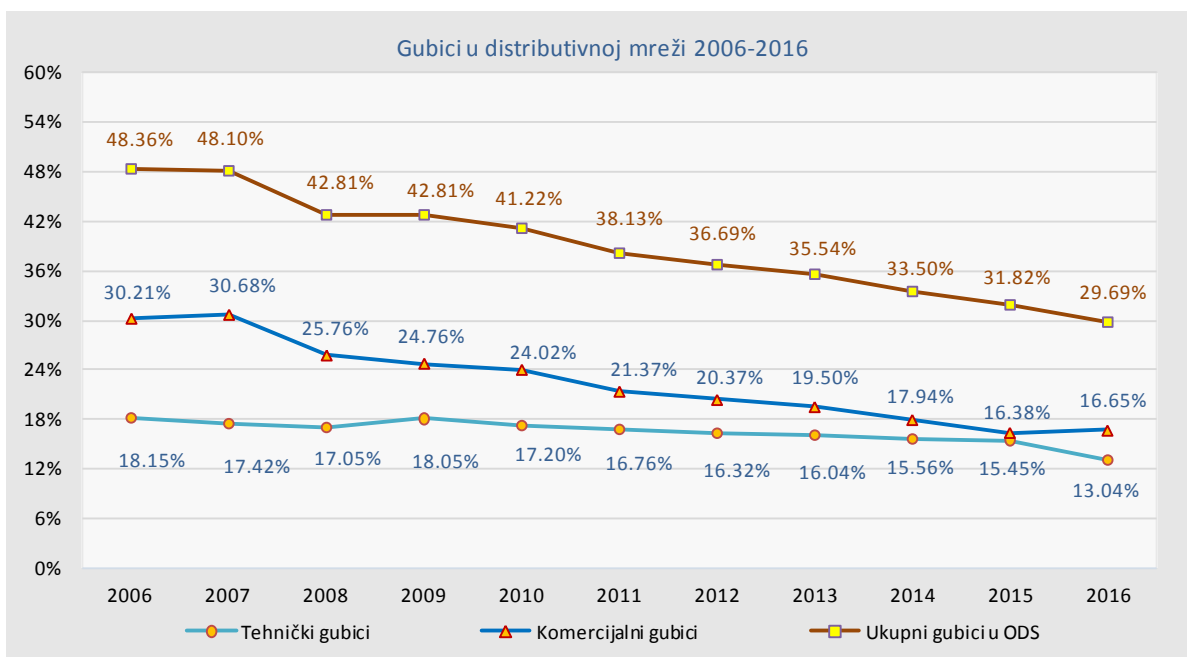
Potrošnja u distriktima	Zaduženje	Fakturisana energija	Tehnički gubici		Komercijalni gubici		Ukupni gubici	
	MWh	MWh	MWh	%	MWh	%	MWh	%
Priština	1,502,912	1,124,183	184,163	12.25	194,565	12.95	378,728	25.20
Mitrovica	701,585	284,889	65,730	9.37	350,966	50.02	416,696	59.39
Peć	531,185	369,184	78,403	14.76	83,598	15.74	162,001	30.50
Đakovica	443,503	314,133	73,857	16.65	55,513	12.52	129,370	29.17
Prizren	633,697	476,674	91,087	14.37	65,936	10.40	157,023	24.78
Uroševac	592,654	468,619	84,666	14.29	39,369	6.64	124,035	20.93
Gnjilane	401,256	341,735	49,111	12.24	10,410	2.59	59,520	14.83
Ukupno	4,806,791	3,379,417	627,017	13.04	800,357	16.65	1,427,374	29.69

Može se primetiti da je smanjenje komercijalnih gubitaka pozitivno uticalo i na smanjenje potrošnje, a samim tim i na opterećenje mreže i na tehničke gubitke.

Početkom 2012. godine RUE je utvrdio dozvoljene granice gubitaka u distribuciji, zasnivajući se na nivo gubitaka iz 2011. godine, kao polazne tačke ali i kao trenda smanjivanja u prethodnim godinama, utvrđen je stepen smanjenja gubitaka od 3% procentna poena za tri godine i 2.5 procentna poena za tri naredne godine.

Troškovi gubitaka energije su veoma visoki i pokrivaju se tarifama potrošača koji plaćaju redovno električnu energiju. Operatori distributivnog sistema čine stalne napore da smanjenje gubitake u distribuciji, a posebno one komercijalne, s obzirom na to da njihova realizacija zahteva manje investicije. Uprkos smanjenja gubitaka tokom godina, ODS nije uspeo da dostigne ciljeve koji su postavljeni od strane RUE. Od 2016. godine kada su gubici iznosili 30.21%, oni su smanjeni na 16.65% u 2016. godini, što predstavlja značajno smanjenje, neki tehnički gubici su pali sa 18.15% u 2006. godini na 13.04% u 2016. godini.

U nastavku teksta je prikazan grafikon sa podacima o tehničkim, komercijalnim i ukupnim gubicima u periodu od 2006. do 2016. godine.

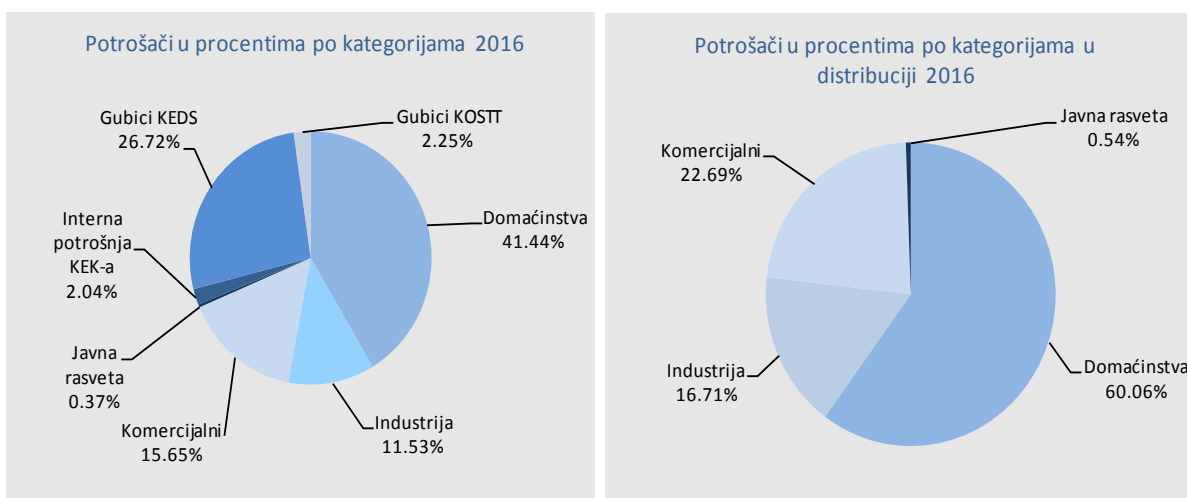

Sl. 5.16 Tehnički i komercijalni gubici u distribuciji za period 2006 - 2016

5.5 Snabdevanje električnom energijom

Snabdevanje električnom energijom se ostvaruje od jedinog dobavljača – Javni dobavljač. Tokom 2016. godine je javni dobavljač snabdevao potrošače po regulisanim cenama. Međutim, od 1. novembra 2016. godine, najveći potrošač – Feronikal koji je priključen na napon od 220 kV je prešao na snabdevanje po neregulisanim cenama.

Učešće u potrošnji u domaćinstvu je i dalje dominirajuće – oko 60% u odnosu na ukupnu fakturisanu potrošnju. U narednoj slici je prikazano učešće u procentima kategorija potrošnje u odnosu na ukupnu potrošnju (prikazano sa i bez gubitaka u distribuciji).

Sl. 5.17 Učešće kategorija potrošača u distribuciji sa i bez gubitaka 2016

5.5.1 Fakturisanje i naplata

Tokom poslednjih godina je fakturisana energija bila u stalnom porastu, a naročito je naplata imala značajni rast. Nivo naplate u odnosu na fakturisanje u distribuciji je za 2016. godinu iznosio 96.85%, dok je u totalu kada se uzmu u obzir i potrošači koji su uključeni na prenosnu mrežu kod kojih je naplata 100%, tada ukupna naplata dostiže 97%.

Kategorizovana potrošnja prema nivou napona i grupama potrošača koji koriste električnu energiju u 2016. godini, data je u tabeli 5.16.

Tab. 5.16 Električna energija fakturisana prema tarifnim kategorijama 2016

Potrošnja po kategorijama 2016	Ukupno	Januar	Februar	Mart	April	Maj	Jun	Jul	Avgust	Septem	Oktob	Novemb	Decemb
	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh	MWh
220 kV	210,031	37,103	31,538	33,468	1,969	2,877	2,497	2,556	2,607	2,478	21,695	35,508	35,736
110 kV	96,408	5,395	3,839	9,252	9,707	9,265	8,924	8,547	8,563	8,706	8,642	7,782	7,785
35 kV	31,630	2,353	2,241	2,441	2,272	2,387	2,567	3,045	2,869	2,806	2,960	2,745	2,944
10 kV	277,989	22,847	19,805	23,397	20,627	21,525	21,665	22,508	22,694	21,573	24,521	26,311	30,515
Domaćinstva	2,213,788	221,412	179,542	188,047	168,419	176,114	159,878	170,479	169,331	162,790	186,402	192,654	238,719
0.4 kV I	328,588	25,414	23,084	26,710	24,794	25,999	26,352	28,757	29,070	25,458	28,340	29,583	35,027
0.4 kV II	507,568	47,832	45,184	42,759	36,413	37,553	37,299	41,950	43,130	36,523	40,239	44,744	53,942
Javna rasveta	19,855	1,973	1,679	1,735	1,548	1,431	1,453	1,278	1,376	1,533	1,858	1,871	2,119
Ukupno	3,685,856	364,328	306,912	327,810	265,750	277,151	260,635	279,120	279,640	261,867	314,657	341,198	406,789

Fakturisana energija izražena u monetarnoj vrednosti za 2016. godinu iznosi 258.2 mil €, a naplata 250.4 mil €. U ovu vrednost je uključen i PDV.

Tab. 5.17 Fakturisanje i naplata u 2016. Godini

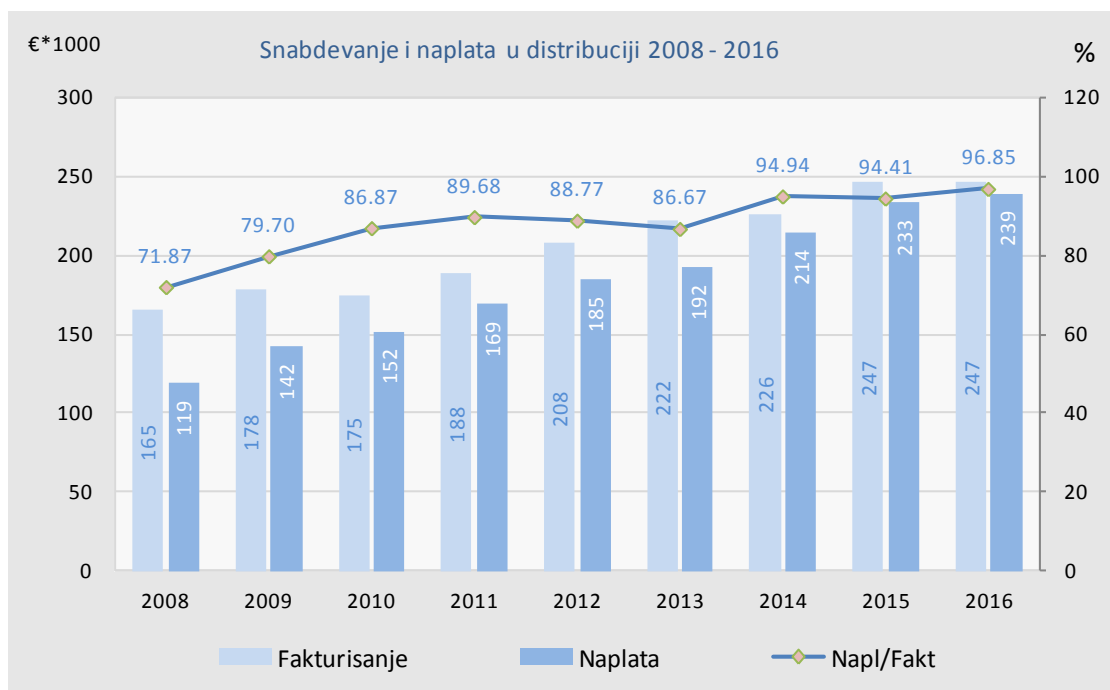
2016	Zaduženje	Realizacija	Fakturisanje	Naplata	Nap/Fakt
	MWh	MWh	€	€	%
Distribucija	4,806,791	3,379,417	246,938,405	239,157,780	96.85%
Trepča+Šarcem	96,408	96,408	5,080,308	5,080,308	100.00%
Feronikl	210,031	210,031	10,181,368	10,181,368	100.00%
Ukupno	5,113,230	3,685,856	262,200,081	254,419,456	97.03%

U tabeli 5.18 je prikazano fakturisanje i naplata u distribuciji za 2016. godinu po mesecima. Takođe se vidi u tabeli da je za neke mesece odnos naplata/fakturisanje veći od 100%, što znači da je u ovim mesecima naplaćena i energija koja je fakturisana u prethodnim mesecima kao i stari dug.

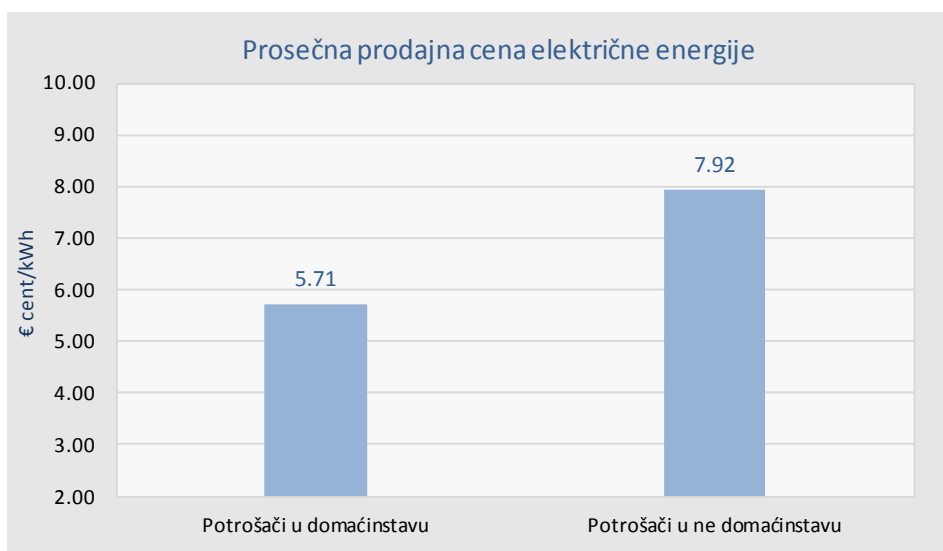
Tab. 5.18 Fakturisanje i naplata po mesecima u distribuciji za 2016. Godinu

Distribucija 2016	Zaduženje	Realizacija	Fakturisanje	Naplata	Napl/Fakt
	MWh	MWh	€	€	%
Januar	530,213	321,830	27,612,952	22,869,949	82.82%
Februar	415,084	271,535	23,346,919	23,644,853	101.28%
Mart	446,707	285,090	24,674,764	22,369,635	90.66%
April	342,181	254,074	14,241,016	21,666,444	152.14%
Maj	360,033	265,009	15,895,650	20,449,397	128.65%
Jun	312,563	249,214	15,073,831	15,564,873	103.26%
Jul	329,526	268,017	16,010,102	15,324,037	95.71%
Avgust	330,597	268,470	16,042,433	18,566,321	115.73%
Septembar	320,360	250,683	15,092,568	15,631,343	103.57%
Oktobar	399,599	284,320	24,293,161	16,047,805	66.06%
Novembar	446,900	297,908	24,954,085	21,433,770	85.89%
Decembar	573,029	363,267	29,700,924	25,589,354	86.16%
Ukupno	4,806,791	3,379,417	246,938,405	239,157,780	96.85%

Nivo fakturisane i naplaćene energije je od 2008. godine do 2016. godine prikazan u narednoj slici, gde se primećuje konstantan rast iz godine u godinu.

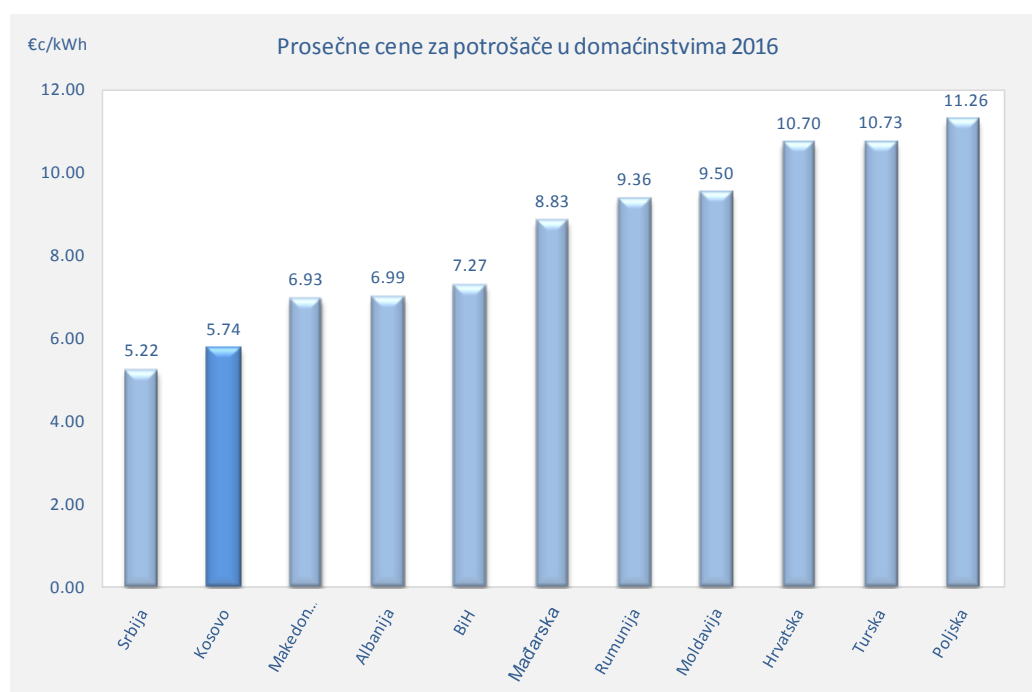

Sl. 5.18. Fakturisanje i naplata u distribuciji tokom 2008-2016. godine

Prosečna prodajna cena se razlikuje po kategorijama i distriktima. Različitoš prosekne prodajne cene je prema vrsti potrošača (potrošači u domaćinstvu i van domaćinstva), nivoa napona na koji su priključeni potrošači, potrošnje električne energije u različitim tarifama prema vremenu kada je korišćena energija, i količini potrošene energije od strane jednog potrošača (zbog tarifnih blokova). Prosečna cena se razlikuje za potrošače u domaćinstvu i van domaćinstava, na slici 5.19 se može videti prosečna prodajna cena bez PDV-a prema ovim kategorijama.

Sl. 5.19 Prosečna prodajna cena električne energije u 2016. Godini

U narednoj slici je prikazana prosečna cena za potrošače u domaćinstva za prvi šestomesečni period 2016. godine u nekim zemljama, izdvojenih iz Eurostata, pošto još uvek nemamo podatke za drugu polovinu godine.

Sl. 5.20 Prosečna cena za potrošače iz domaćinstva za prvih 6 meseci 2016. godine

5.6 Uvoz i izvoz električne energije

S obzirom na konfiguraciju proizvodnih jedinica, za praćenje potrošnje i balansiranja elektroenergetskog sistema, osim domaće proizvodnje, neophodan je i uvoz električne energije, dok se u nekim slučajevima pojavljuju viškovi koje treba izvoziti.

5.6.1 Uvoz električne energije

Za pokrivanje potreba potrošača je osim proizvodnje domaćih proizvođača a naročito za pokrivanja vršne potrošnje, potreban i uvoz električne energije. Radi zadovoljenja ovih potreba u 2016. godini, KESCO je uvezio električnu energiju na osnovu komercijalnih ugovora zaključenih sa uvoznicima električne energije, a jedan deo je preuzet i u vidu razmene električne energije sa sistemima zemalja u regionu.

Uvezena električna energija na osnovu komercijalnih ugovora u 2016. godini je iznosila 458,841 MWh u vrednosti od 21,851,620€, po prosečnoj ceni od 47.62 €/MWh, dok je električna energija uvezena u 2015. godini iznosila 684,308 MWh. Podaci za uvoz i razmenu su prikazani u narednoj tabeli.

Tab. 5.19 Uvoz električne energije putem ugovora i kroz razmenu

Mesec / Uvoz	Ugovor			Razmena	Ukupno
	Količina MWh	Cena €/MWh	Vrednost (€)	Količina MWh	Količina MWh
Januar	121,586	51.44	6,254,808	69,390	190,976
Februar	49,100	50.34	2,471,575	640	49,740
Mart	745	32.10	23,918	0	745
April	24,852	35.28	876,865	0	24,852
Maj	0	0.00	0	0	0
Jun	0	0.00	0	1,950	1,950
Jul	72,059	42.56	3,066,605	0	72,059
Avgust	68,935	41.41	2,854,448	0	68,935
Septembar	850	42.96	36,513	0	850
Oktobar	0	0.00	0	0	0
Novembar	63,000	49.52	3,120,023	3,425	66,425
Decembar	57,714	54.53	3,146,866	0	57,714
Ukupno	458,841	47.62	21,851,620	75,405	534,246

Osim uvoza na osnovu ugovora, takođe je uvezena i električna energija putem razmene (energija za energiju) u količini od 75,405 MWh. Sva razmena je u 2016. godini ostvarena između KEK-a i Albanske Energetske korporacije (KESH/AEK). U poređenju sa 2015. godinom (31,010 MWh), ove godine je uvezena energija u vidu razmene veća za 143%.

Od meseca novembra 2016. godine, Feronikel je poslovao kao potrošač sa nereguliranim cenama i KESCO je u njegovo ime uvezao struju u količini od 98,043 MWh u novčanom iznosu od 3,650,970€, sa prosečnom cenom od 37.24 €/MWh.

Tab. 5.20 Uvoz električne energije za 2016. godinu za regulisane potrošače

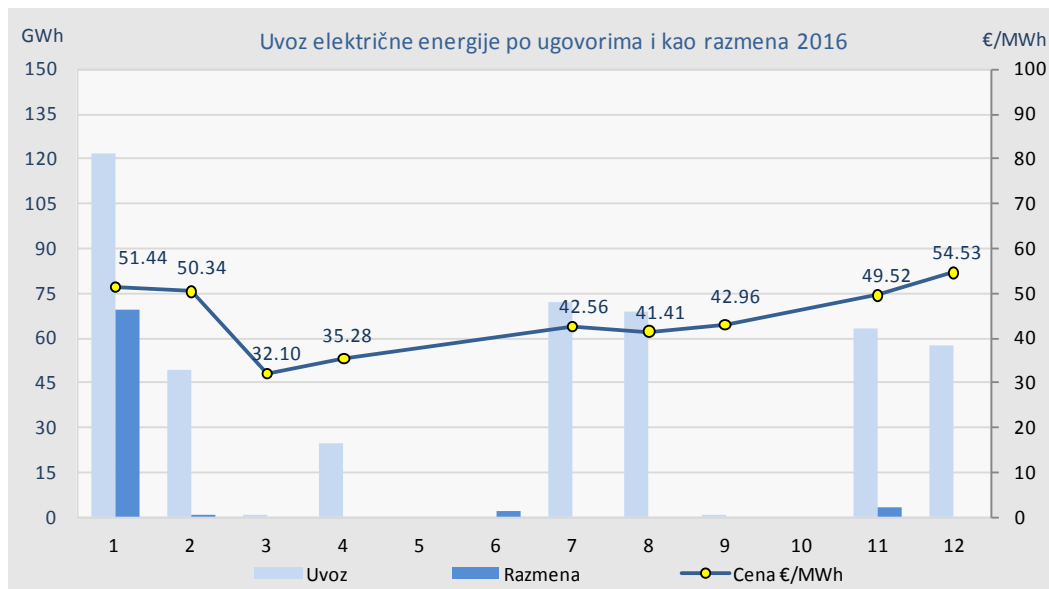
Uvoz po nereguliranim cenama	Ugovor	
	Količina MWh	Vrednost (€)
Oktobar	23,379	888,402
Novembar	36,720	1,358,640
Decembar	37,944	1,403,928
Ukupno	98,043	3,650,970

Ukupno uvezena energija na osnovu ugovora za potrebe regulisanih i neregulisanih potrošača za 2016. godinu iznosila je 556,884 MWh kao što je prikazano u narednoj tabeli.

Tab. 5.21 Ukupno uvezena energija u 2016. godini za sve potrošače

Ukupan uvoz	Ugovor			Razmena	Ukupno
	Količina	Cena €/MWh	Vrednost (€)	Količina	Količina
Regulisani potrošači	458,841	47.62	21,851,620	75,405	534,246
Neregulisani potrošači	98,043	37.24	3,650,970	0	98,043
Ukupno	556,884	45.80	25,502,590	75,405	632,289

Slika u nastavku prikazuje uvoz na osnovu ugovora uključujući i ostvarenu zamenu tokom 2016. godine za regulisane potrošače.

Sl. 5.21 Uvoz električne energije na osnovu ugovora i putem razmene 2016

5.6.2 Izvoz električne energije

Imajući u vidu krivulju potrošnje, koja prikazuje količinu potrošnje po satima u toku dana, i nefleksibilnost proizvodnih jedinica da prate potrošnju, pored nedostatka električne energije, često se pojavljuju i viškovi, šta više u mnogim slučajevima se to pojavljuje i u istom danu. Dakle, u nekoliko sati u istom danu imamo uvoz energije, dok se u narednom satu pojavljuju viškovi energije koje treba izvesti.

Viškovi električne energije se uglavnom javljaju noću (u periodu niže tarife). U tom periodu se i u regionalnim sistemima pojavljuju viškovi, sledstveno, i ponude za električnu energiju rastu, a to utiče da cena izvoza bude značajno niža od cene uvoza.

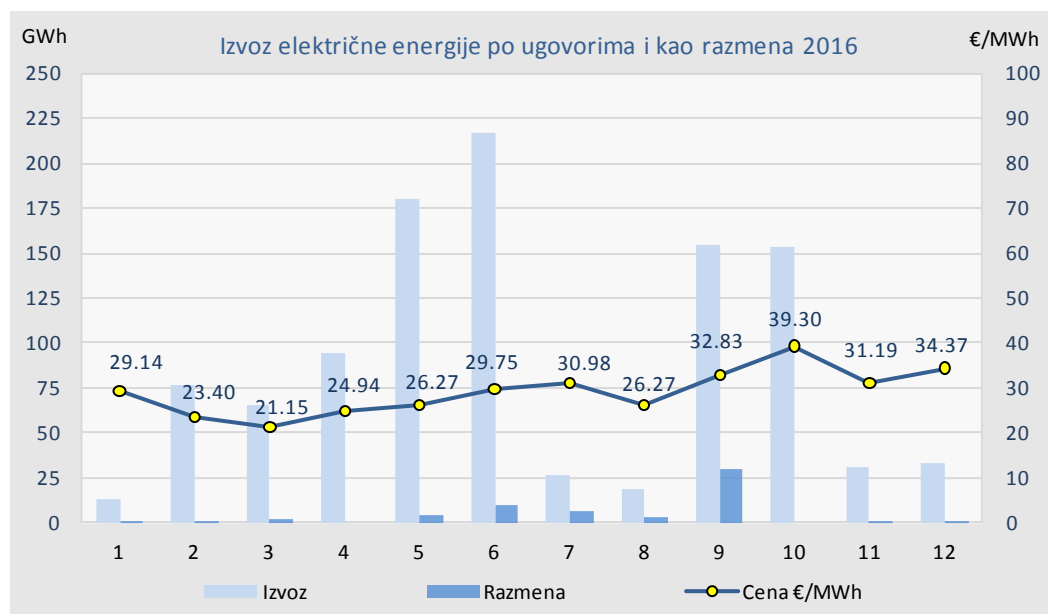
Električna energija koja je izvezena na osnovu komercijalnih ugovora tokom 2016. godine, iznosila je 1,064,184 MWh u iznosu od 31,633,212€, po prosečnoj ceni 29.73 €/MWh, dok je u 2015. godini izvezena energija u količini od 552,520 MWh, po prosečnoj ceni 33.31 €/MWh. Količina izvezene električne energije je za 92.6% veća u odnosu na 2015. godinu, dok je prosečna cena bila za 12% niža u odnosu na 2015. godinu.

Tab. 5.22 Izvoz električne energije na osnovu ugovora i razmenom

Mesec	Ugovor			Razmena	Ukupno
	Izvoz Količina MWh	Cena €/MWh	Vrednost (€)	Količina MWh	Količina MWh
Januar	13,240	29.14	385,779	770	14,010
Februar	76,091	23.40	1,780,719	1,085	77,176
Mart	65,005	21.15	1,374,926	1,650	66,655
April	94,795	24.94	2,364,245	0	94,795
Maj	180,587	26.27	4,743,299	3,720	184,307
Jun	216,930	29.75	6,454,011	9,860	226,790
Jul	25,780	30.98	798,632	6,595	32,375
Avgust	18,983	26.27	498,696	2,869	21,852
Septembar	154,616	32.83	5,076,678	29,402	184,018
Oktoibar	153,597	39.30	6,036,622	0	153,597
Novembar	31,280	31.19	975,764	1,030	32,310
Decembar	33,280	34.37	1,143,840	30	33,310
Ukupno	1,064,184	29.73	31,633,212	57,011	1,121,195

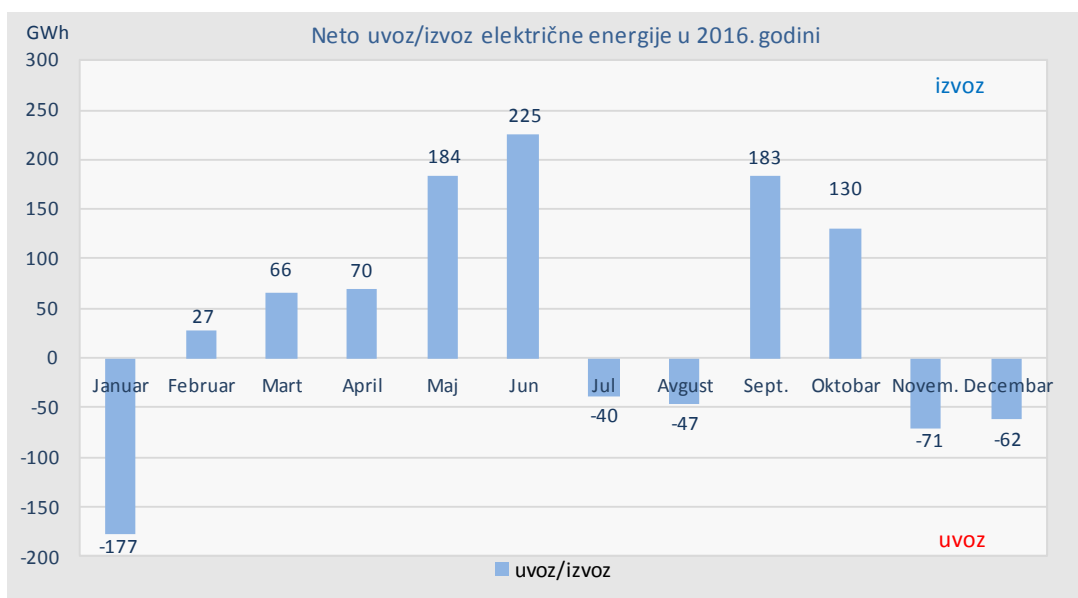
Izvoz je na osnovu ugovora ostvaren sa raznim trgovcima, doje je izvoz u vidu razmene u 2016. godini ostvaren samo od strane KEK-a sa AEK-om.

U narednoj tabeli je prikazan izvoz na osnovu ugovora i na osnovu razmene.

Sl. 5.22 Izvoz električne energije na osnovu ugovora i putem razmene za 2016. god.

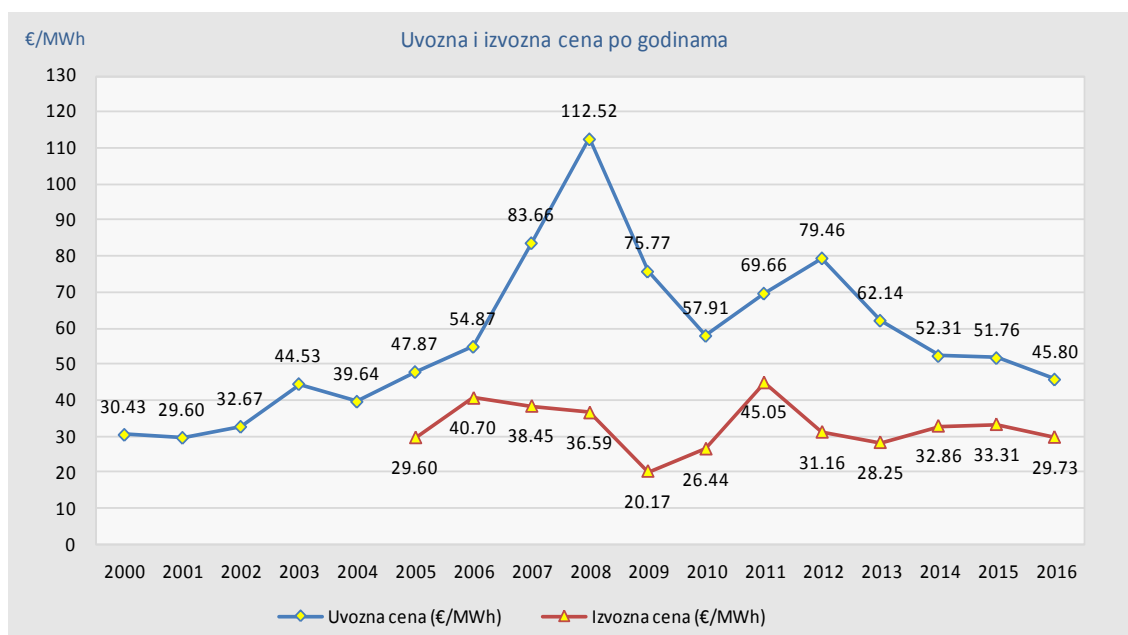
Imajući u vidu količinu električne energije koja je uvezena i koja je izvezena tokom 2016. godine, vidi se da je Kosovo bilo neto izvoznik električne energije i to sa količinom od 488,906 MWh, u narednoj slici je dat prikaz po mesecima.

Sl. 5.23 Uvoz i izvoz električne energije u 2016. godini

Količina uvezene energije za period 2000 - 2016 je iznosila 10,431 GWh, po prosečnoj ceni od 55.78 €/MWh, to predstavlja ukupan iznos od 551,886,791€ za uvoz električne energije. Dok je količina izvoza za period 2000 - 2016 iznosila 5,914 GWh po prosečnoj ceni od 31.76 €/MWh, u ukupnoj vrednosti od 147,756,453€, podaci koje se odnose samo od 2015. godine i nadalje, pošto je pre ovog perioda postojala samo razmena energije.

Cena uvoza i izvoza električne energije za period 2000 – 2016 je beležila uspone i padove. U nastavku je prikazana slika na kojoj su prikazane cena uvoza i izvoza od 2000 – 2016. godine.

Sl. 5.24 Prosečna cena uvoza i izvoza tokom godina

5.7 Standardi kvaliteta snabdevanja i usluga električnom energijom

Standardi kvaliteta snabdevanja i usluga električnom energijom predstavljaju važne elemente za regulisanje energetskega sektora. Ovi standardi se utvrđuju kako bi energetska preduzeća stalno poboljšavala kvalitet snabdevanja i usluga električnom energijom do potrošača.

Standardi kvaliteta snabdevanja i usluga električnom energijom se definišu i u sledećim oblastima:

- Kontinuiteta u snabdevanju;
- Kvaliteta napona; i
- Komercijalnog kvaliteta.

5.7.1 Kontinuitet u snabdevanju

Kontinuitet u snabdevanju je povezan sa dostupnosti električnoj energiji, odnosno predstavlja broj i trajanje isključenja za svakog potrošača u toku jedne godine.

RUE je tokom 2016. godine pratio kontinuitet u snabdevanju električnom energijom za dva operatora sistema: Operatora prenosnog sistema i tržišta (OSTT) i Operatora distributivnog sistema (ODS).

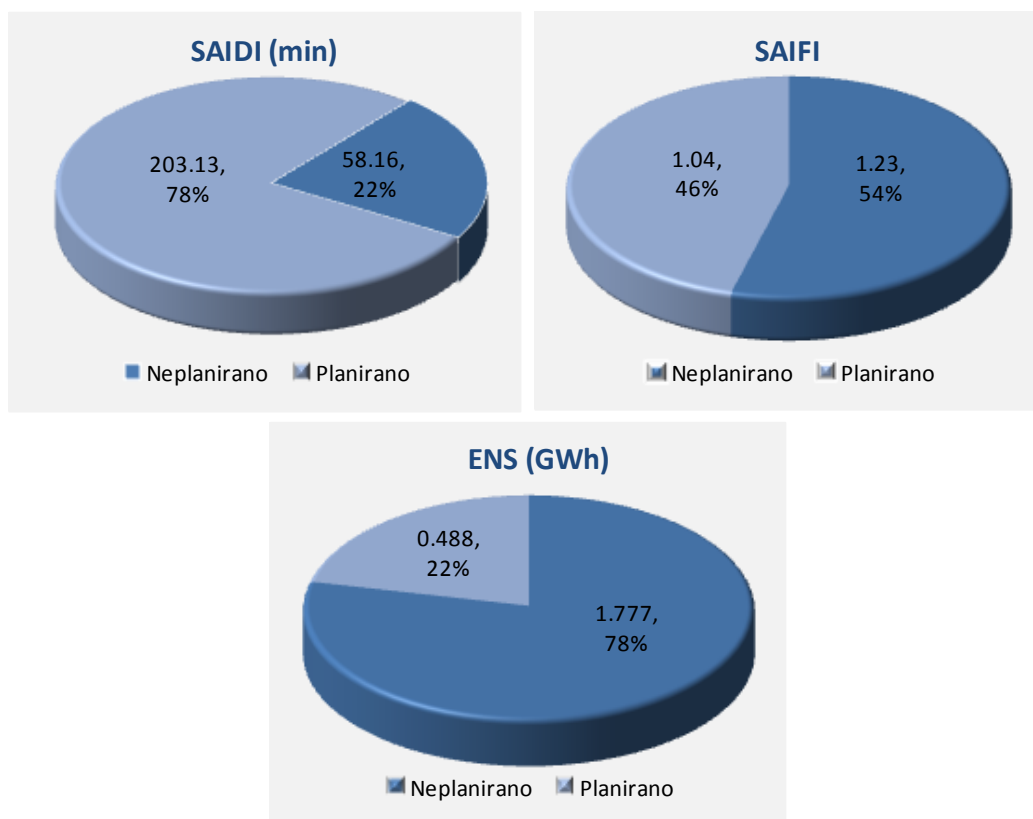
Kontinuitet u snabdevanju je povezan sa dostupnosti električnoj energiji i meri se putem indeksa:

- SAIDI – Prosečan indeks trajanja isključenja u sistemu;
- SAIFI – Prosečan indeks frekvencije isključenja u sistemu; i
- ENS – Ne isporučena energija.

Merni indeksi koje je prijavio OPS

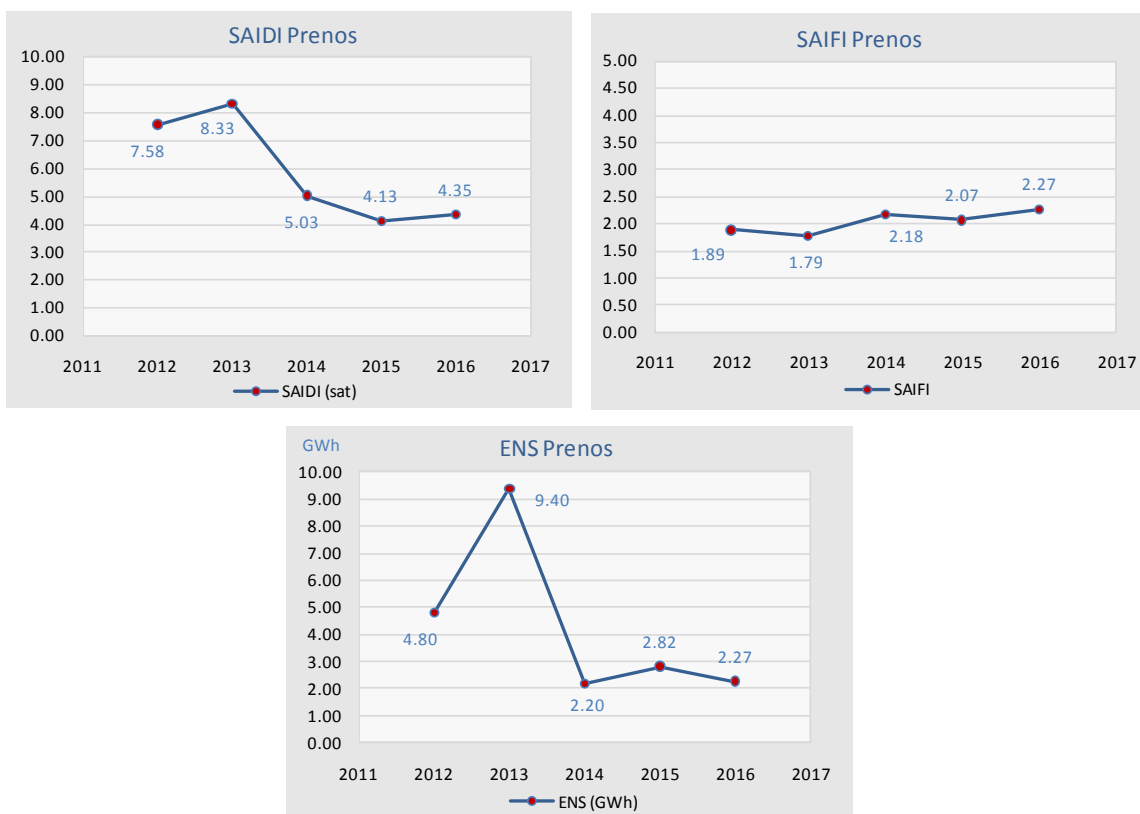
Indeksi merenja koje je prijavio KOSTT za standarde kvaliteta u snabdevanju i uslugama električnom energijom za 2016. godinu su prikazani u nastavku.

- SAIDI - za planirane prekide u prenosnom sistemu iznosio je 203.13 minuta;
- SAIDI - za planirane prekide u prenosnom sistemu iznosio je 58.16 minuta;
- SAIFI - za planirane prekide u prenosnom sistemu iznosio je 1.23;
- SAIFI - za planirane prekide u prenosnom sistemu iznosio je 1.04;
- ENS - za planirane prekide u prenosnom sistemu iznosio je 1.777 GWh; i
- ENS - za planirane prekide u prenosnom sistemu iznosio je 1.15 GWh.

Sl. 5.25 Indikatori merenja SAIDI, SAIFI i ENS od KOSTT-a za 2016. godinu

Na slici ispod su prikazani merni indeksi koje je prijavio KOSTT za standarde kvaliteta snabdevanja i elektroenergetske usluge u periodu 2012 – 2016, po godinama.

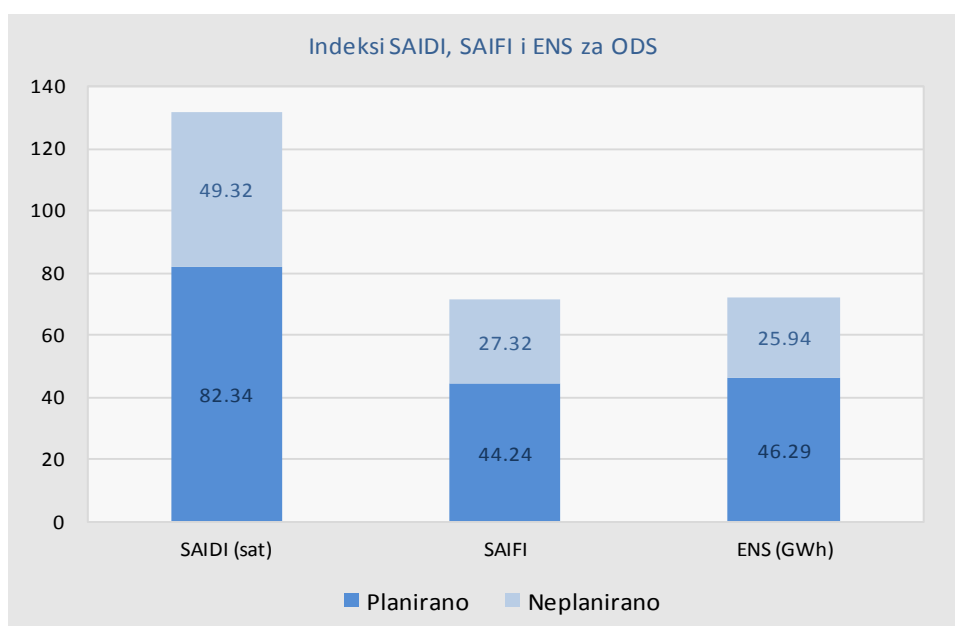
Sl. 5.26 Indikatori SAIDI, SAIFI i ENS od KOSTT-a za period 2011-2016

Prema podacima koje je prijavio KOSTT za indekse merenja SAIDI i SAIFI, zaključuje se da je došlo do poboljšanja ovih indeksa u 2016. godini, u odnosu na 2015. godinu, uglavnom zbog obavljenih radova u prenosnoj mreži. S druge strane, što se tiče neisporučena energija – ENS je u 2016. godini zabeležilo pad od 24.50% u odnosu na 2015. godinu, i to uglavnom zbog poboljšanja urađenih u prenosnoj mreži.

Indikatori merenja za koje je izvestio ODS

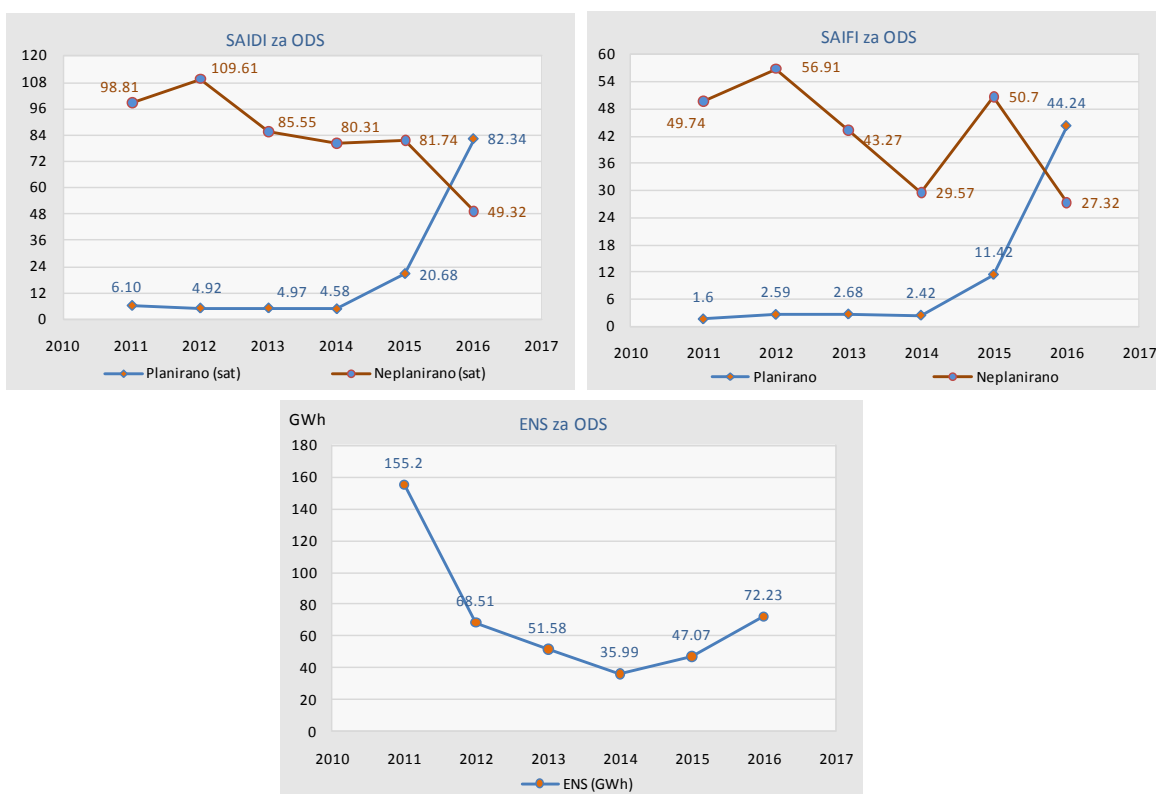
Indeksi merenja koje je prijavio ODS za standarde kvaliteta snabdevanja i elektroEnergetske usluge za 2016. godinu, prikazani su u daljem tekstu.

- SAIDI - za planirane prekide u distributivnom sistemu iznosio je 82.34 sati;
- SAIDI - za planirane prekide u distributivnom sistemu iznosio je 49.32 sati;
- SAIFI - za planirane prekide u distributivnom sistemu iznosio je 44.24 ;
- SAIFI - za planirane prekide u distributivnom sistemu iznosio je 27.32;
- ENS - za planirane prekide u distributivnom sistemu iznosio je 46.29 GWh; i
- ENS - za planirane prekide u distributivnom sistemu iznosio je 25.94 GWh.

Sl. 5.27 Indeksi merenja SAIDI, SAIFI i ENS za ODS za 2015. godinu

Na slikama ispod prikazani su indeksi merenja koje je prijavio ODS za standarde kvaliteta snabdevanja i elektroenergetske usluge u periodu 2011 – 2016, po godinama:

Sl. 5.28 Indikatori SAIDI, SAIFI i ENS od ODS-a za period 2011-2016

Iz gore navedenih podataka se vidi da indeksi merenja SAISI, SAIFI i ENS u 2016. godini, uopšteno nisu poboljšani u poređenju sa prethodnom godinom, to iz razloga što je ODS u 2016. godini ostvario veći broj planiranih isključenja zbog održavanja električne mreže. Međutim, RUE je u oktobru 2016. godine nakon brojnih pritužbi potrošača, započeo sa praćenjem ovih planiranih isključenja električne energije od strane ODS i tokom praćenja su je konstatovao sledeće nepravilnosti:

- Pogoršanje u snabdevanju električnom energijom kao razlog planiranih isključenja pod izgovorom da se radi o redovnim održavanjima, a koja u većini slučajeva nisu realizovana.
- Neopravdan vremeski period isključenja, sa posebnim naglaskom na period od 16:00-20:00, kao i vremensko trajanje od četiri sata za svako održavanje, bez obzira na prirodu posla;
- Česti prekidi istih izlaza u toku meseca, bez ikakvog razloga tehničke prirode;
- Neadekvatan opis održavanja, gde se u većini slučajeva planirao održavanje opisuje opštim terminom – Revizija;
- Neadekvatno planiranje ekipa za održavanje (angažovanje istih ekipa i za održavanje i za kvarove);
- Neusaglašenosti između planova koje je uputio RUE i planova koje je objavio KEDS.

Važno je naglasiti da je kao rezultat ovih nepravilnosti, Odbor RUE preduzeo privremenu meru zabrane svih isključenja, izuzev onih isključenja koja ugrožavaju sigurnost u snabdevanju električnom energijom sve do donošenja konačne odluke.

Prema dostavljanim podacima za indeks merenja SAIDI zapaža se da tokom 2016. godine nije došlo do poboljšanja ovog indeksa u poređenju sa 2015. godinom. Na osnovu podataka se zapaža da u uopšteno gledano u 2016. godini imamo porast isključenja za 28.55% u poređenju sa 2015. godinom. Treba naglasiti da je tokom detaljnih analiza napravljenih za indeks – SAIDI, primećeno da je u 2016. godini došlo do povećanja planiranih isključenja za 298.16% u poređenju sa 2015. godinom, dok imamo smanjenje za neplanirana isključenja za 65.73% u 2016. godini u poređenju sa 2015. godinom.

Na osnovu analiza za indeks merenja SAIFI, primećuje se da tokom 2016. godine nije bilo poboljšanja u poređenju sa 2015. godinom, a na osnovu podataka se takođe primećuje da u 2016. godini imamo povećanje učestalosti prekida električne energije za potrošače – SAIFI i to za 15.20% u odnosu na 2015. godine.

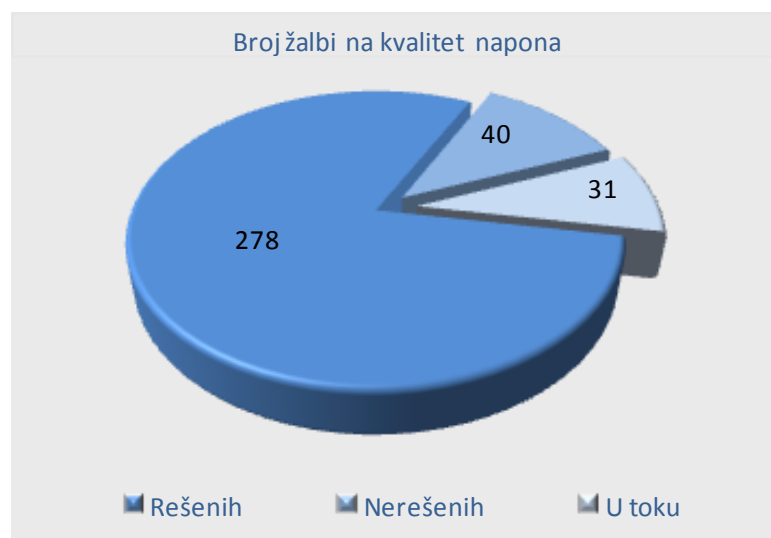
U 2016. godini smo imali povećanu učestalost planiranih isključenja za potrošače (SAIFI) za 287.40% u poređenju sa 2015. godinom, dok je smanjena učestalost planiranih isključenja za potrošače za 85.60% u poređenju sa 2015. godinom.

Tokom 2016. godine neisporučena energija (ENS) u suštini nije imala poboljšanja u odnosu na 2015. godinu, na osnovu podataka se primećuje da smo u 2016. godini imali porast od 53.44% u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini smo imali porast neisporučene energije zbog planiranih isključenja za 329.67% u odnosu na 2015. godinu, dok smo imali smanjenje neisporučene energije za neplanirana isključenja za 39.94%, u poređenju sa 2015. godinom.

5.7.2 Kvalitet napona

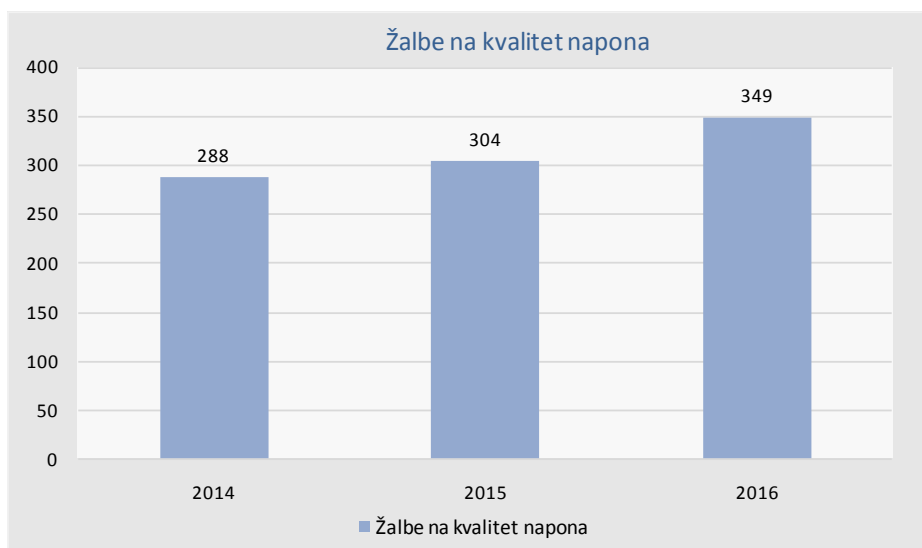
Kvalitet napona je povezan sa tehničkim aspektom elektroenergetskog sistema i poredi se sa normalnim naponom, a tokom ovog perioda se uglavnom pratilo na osnovu evidentiranih žalbi potrošača na kvalitet napona.

Broj žalbi koje su u 2016. godini potrošači podneli ODS-u u vezi sa kvalitetom napona bio je 349, od kojih je rešeno 278 ili 79.66% žalbi, u postupku razmatranja je 31 žalba ili 8.88%, dok je kao nerešeno ostalo 40 žalbi ili 11.46%.

Sl. 5.29 Žalbe potrošača na kvalitet napona u 2016. godini

Na narednoj slici su prikazane pritužbe građana na kvalitet napona po godinama, gde se vidi da postoji kontinuiran rast broja pritužbi potrošača na kvalitet napona.

Sl. 5.30 Pritužbe na kvalitet napona po godinama

Standardi kvaliteta napona su utvrđeni i u Pravilu o opštim uslovima snabdevanja energijom, Distributivnom kodeksu i Distributivnom kodeksu merenja.

5.7.3 Komercijalni kvalitet

Komercijalni kvalitet određuje efikasnost i tačnost rešavanja žalbi i zahteva potrošača. Regulacija komercijalnog kvaliteta uzima u obzir uzajamne odnose potrošača i snabdevača.

Za potrebe analize komercijalnog kvaliteta, podaci koji su dobijeni od imaoca licence prikazani su u dve kategorije, koje se direktno dotiču pitanja potrošača. Ove kategorije su:

- Novi priključci/veze, i
- Žalbe potrošača.

Novi priključci

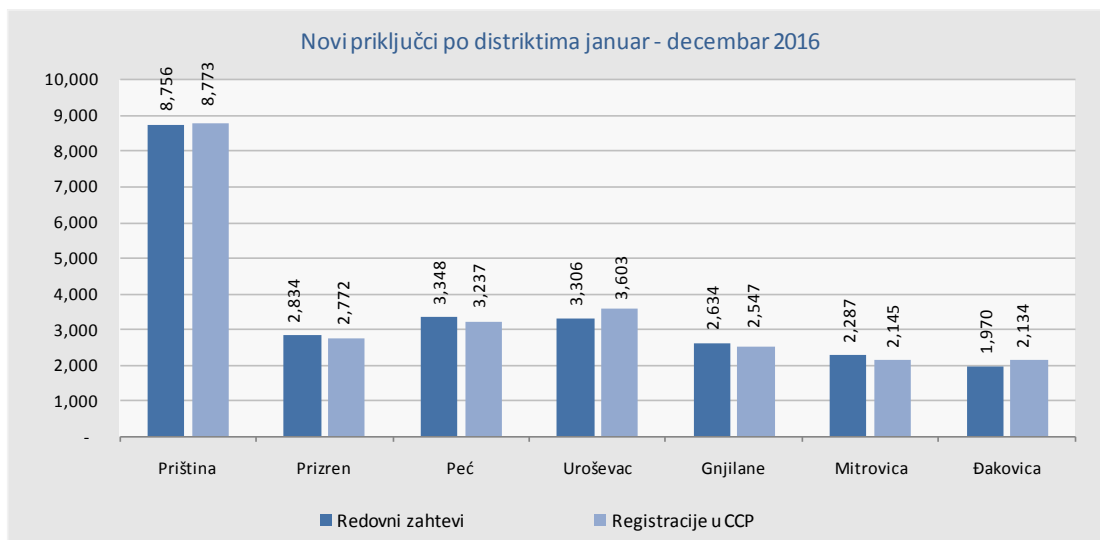
U standarde komercijalnog kvaliteta, između ostalog, ulaze i novi priključci, kojima se evidentira koliko brzo energetske preduzeće preduzima mere za realizaciju novih priključaka.

KESCO je tokom 2016. godine primio ukupno 25,135 redovnih zahteva za registraciju u tarifne grupe 4, 5, 6, 7 i 8, prenesenih zahteva iz prethodne godine za novi priključak je bilo 1,342, dok je tokom godine odobreno 25,588 zahteva za novi priključak.

Na osnovu podataka ODS-a vidi se da je od ukupnog broja zahteva za novi priključak, najviše bilo zahteva od potrošača iz domaćinstva (tarifna grupa 5, 6 i 7) 20,746 ili 82.54%, zahteva za registraciju novih priključaka iz komercijalne tarifne grupe 0.4 kV katgorija II – tarifna grupa 4 2,851 ili 11.34%, dok je za zahteva za tarifnu grupu 8 – Javna rasveta bilo 61 ili 0.24%. Od ukupnog broja zahteva za nove priključke 1,477 zahteva ili 5.90% su bili iz nedefinisanih kategorija.

Takođe se vidi da je od ukupnog broja registracije potrošača u programu za fakturisanje "CCP", potrošača iz domaćinstva bilo 21,372 ili 84.76%, sledi tarifna grupa 4 (0.4 kV Kategorija II – komercijalna) sa 3,721 registracija ili 14.76%, kao i tarifna grupa 8 (javna rasveta) sa 118 registracija

ili 0.47%. Treba napomenuti da je veći broj registrovanih u odnosu na zahteve za nove priključke iz tog razloga što postoje registracije potrošača koje su prenete iz prošle godine a od kojih su neke registrovane u ovoj godini.

Sl. 5.31 Novi priključci po distriktima za 2016. godinu

Prethodni dijagram se primećuje da je u 2016. godini od ukupnog broja zahteva za novi priključak, najviše zahteva registrovano u distriktu Priština 8,756 ili 34.84%, zatim sledi distrikt Peć sa 3,348 ili 13.32%, dok je najmanje zahteva za nove priključke registrovano u distriktu Đakovica 1,970 ili 7.84%. Takođe treba naglasiti da je što se tiče registracija novih priključaka potrošača iz programa fakturisanja, od ukupnog broja, najviše registracija je bilo u distriktu Priština 8,773 ili 34.80%, sledi distrikt Uroševca sa 3,603 ili 14.29%, dok je najmanji broj registrovanih zabeležen u distriktu Đakovica 2,134 ili 8.46%.

ElektroEnergetske saglasnosti

Na osnovu prikazanih podataka, vidi se da su tokom 2016. godine u KESCO podneta 804 zahteva za elektroenergetsku saglasnost, dok je 26 zahteva preneto iz 2015. godine, prikaz na narednoj tabeli.

Tab. 5.23 Elektroenergetske saglasnosti za 2016. godinu i oni koji su preneti iz 2015. godine

Distrikt	Preneseni iz god. 2015	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Avg	Sept	Okt	Nov	Dec	Ukupno 2015 - 2016
Uroševac	3	8	16	18	23	13	17	8	9	21	11	14	16	177
Đakovica	1	4	10	6	8	6	3	6	8	8	8	7	1	76
Gnjilane	1	9	6	9	4	10	5	12	5	2	7	4	8	82
Mitrovica	5		4	6	4	3	1	2	4	5	8	6	5	53
Peć	1	5	7	9	5	9	2	11	3	19	4	1	5	81
Priština	12	15	10	24	28	19	12	24	26	23	21	22	20	256
Prizren	3	7	13	11	9	3	4	9	6	7	17	9	7	105
Ukupno	26	48	66	83	81	63	44	72	61	85	76	63	62	830

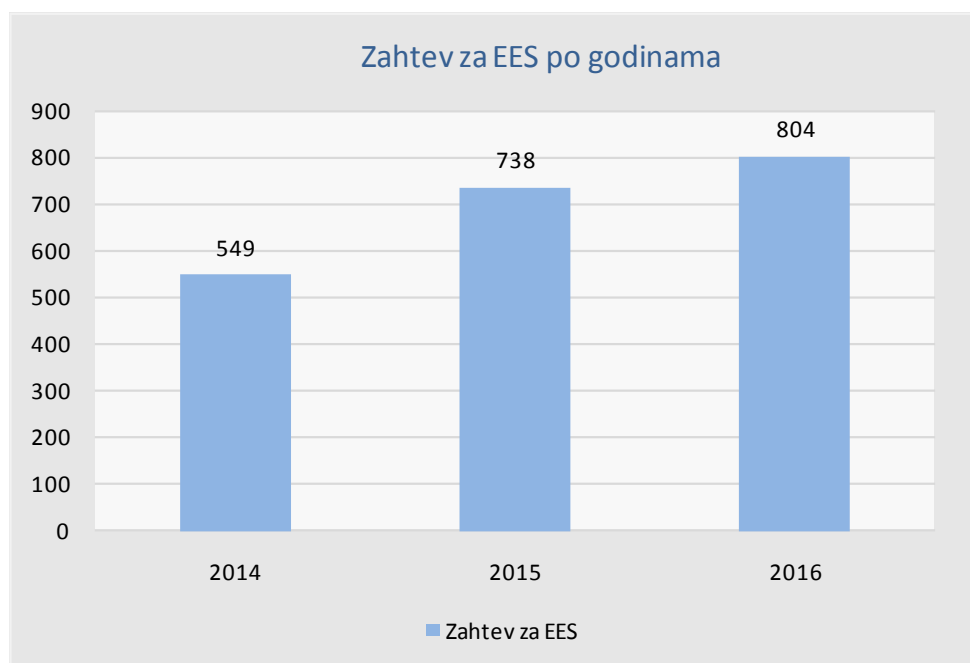
Na osnovu gornje tabele se vidi da je od ukupnog broja zahteva za elektroenergetsku saglasnost u 2016. godini, najviše zahteva je registrovano u distriktu Priština i to 265 ili izraženo u procentima 30.35%, sledi distrikt Uroševac sa 174 zahteva ili 21.64%, dok je najmanje zahteva registrovano u distriktu Mitrovica i to 48 ili 5.97%

Tab. 5.24 Elektroenergetske saglasnosti po distriktima za 2016. godinu, i oni preneti iz 2015. godine

Distrikt	Zahtev za EES (2015 - 2016)	Razmotrena	Prosleđene nadležnim odeljenjima
Uroševac	177	155	22
Đakovica	76	65	11
Gnjilane	82	76	6
Mitrovica	53	49	4
Peć	81	72	9
Priština	256	244	12
Prizren	105	100	5
Ukupno	830	761	69

Iz gornje tabele se vidi da je od 830 zahteva za elektroenergetsku saglasnost (iz 2016. godine i onih prenesenih iz 2015. godine) razmotren 761 zahtev, dok je prema podacima KESCO i KEDS-a još 69 drugih zahteva razmotreno, međutim, prema Odeljenju za elektroenergetske saglasnosti u okviru KEDS-a, konstatovano je da ovi zahtevi nisu kvalifikovani kao zahtevi kojima se može izdati elektroenergetska saglasnost, već se radi o zahtevima koji su u nadležnosti drugih službi te su prosleđeni nadležnim odeljenjima.

Naredni dijagram pokazuje da postoji porast zahteva potrošača za elektroenergetsku saglasnost.

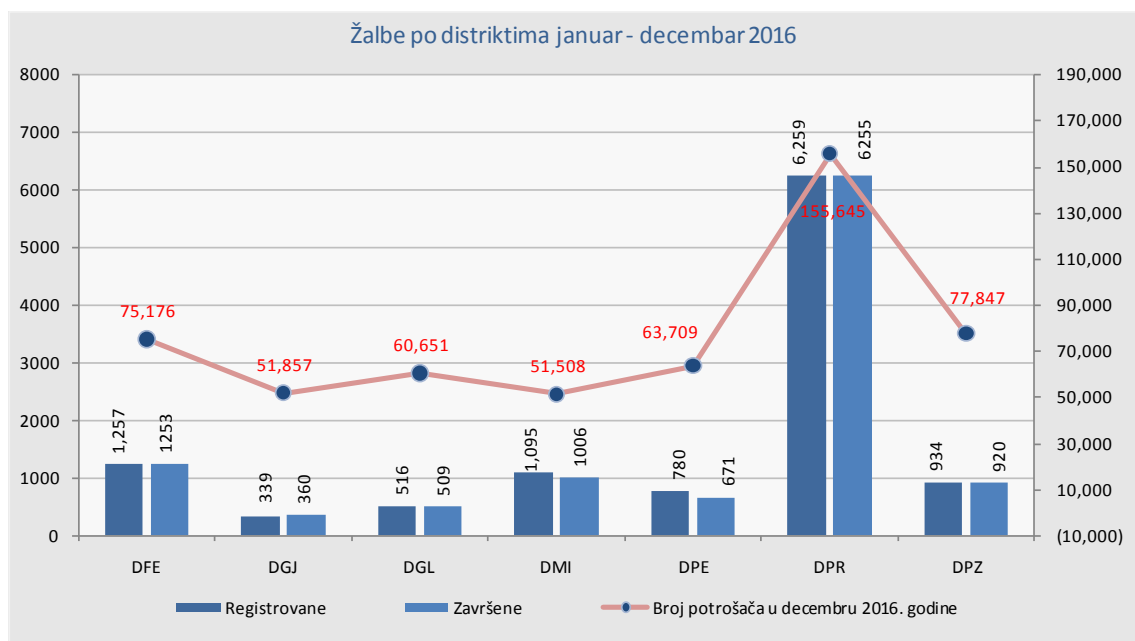

Sl. 5.32 Zahtevi za elektroenergetsku saglasnost za period 2014 - 2016

5.7.4 Žalbe potrošača podnete snabdevaču

Prema podacima javnog snabdevača – KESCO, tokom 2016. godine, ukupan broj registrovanih žalbi potrošača iznosi 11,180, a iz prošle godine je preneseno 816 žalbi. Tokom 2016. godine, javni snabdevač KESCO je rešio/okončao 10,974 žalbi.

U nastavku je prikazan grafikon žalbi potrošača koje su registrovane i rešene u 2016. godini po distriktima.

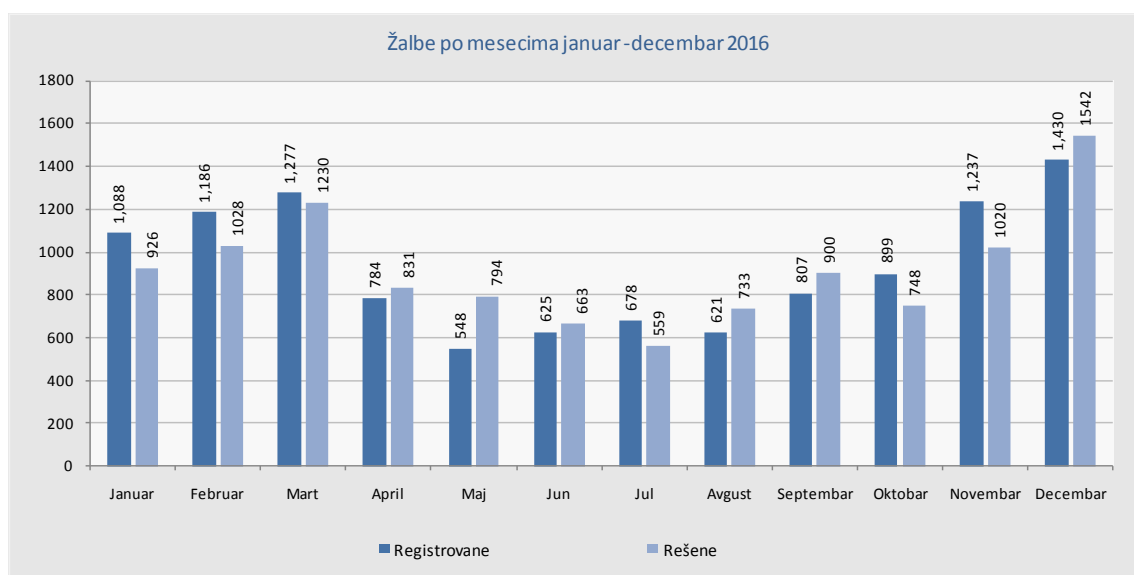
Sl.

5.33 Žalbe potrošača po distriktima za period januar – decembar 2016. godine

Na osnovu prethodne slike se vidi da je najveći broj žalbi potrošača koji je registrovan u KESCO tokom perioda januar – decembar 2016. godine, iz distrikta Priština 55.98%, sledi distrikt Uroševac sa 11.24%, dok je najniži procenat u distriktu Đakovica 3.03%. Najveći broj žalbi je iz distrikta Priština, uglavnom iz razloga što distrikt Priština ima najveći broj potrošača.

Najveći broj žalbi rešenih žalbi potrošača od strane KESCO u odnosu na ukupan broj rešenih žalbi je u distriktu Priština.

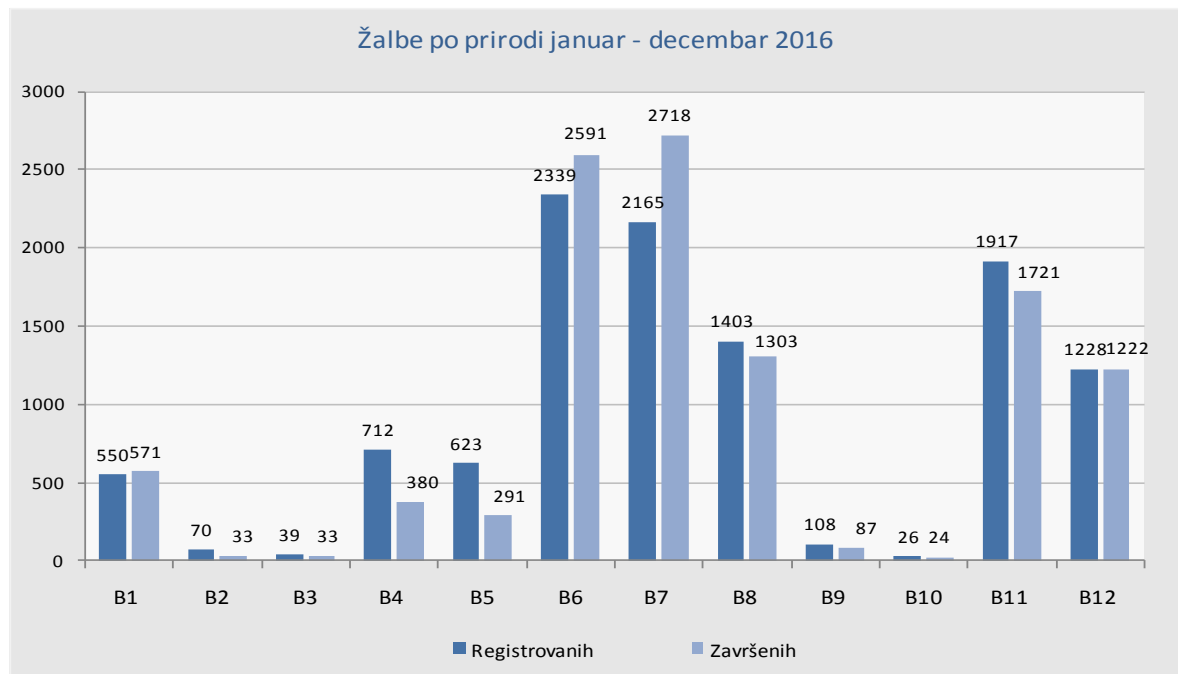
U nastavku je prikazana tabela sa brojem žalbi potrošača po mesecima koje su registrovane i rešene u 2016. godini.

Sl. 5.34 Žalbe potrošače po mesecima za period januar – decembar 2016. godine

Na osnovu podataka se vidi da je najveći broj rešenih žalbi u odnosu broj registrovanih za 2016. godinu, u distriktu Đakovica (odnos rešenih žalbi /registrovanih žalbi) 106.19%, sledi distrikt Priština sa 99.94%, dok je najniži procenat u distriktu Peći sa 86.03%. Treba naglasiti da u nekim distriktima imamo viši procenat od 100% iz razloga što su osim žalbi koje su registrovane za taj period, distrikti uspeli da razmotre i neke žalbe koje su prenesene iz prethodne godine.

Na sledećoj slici je prikazan broj žalbi koje su registrovane i završene prema prirodi žalbi za period januar – decembar 2016. godine.

Sl. 5.35 Žalbe potrošača prema prirodi žalbe za period januar – decembar 2016. godine

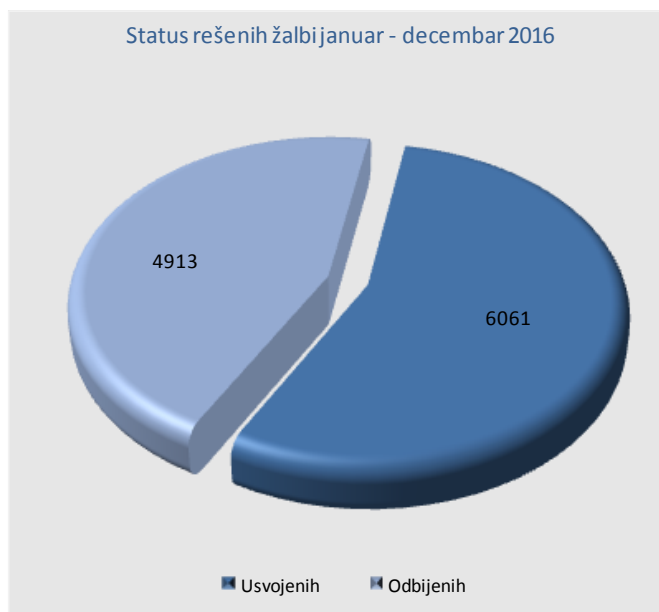
U nastavku je dat opis prirode žalbi:

B1	-	Ne registrovana uplata
B2	-	Početni bilans greška
B3	-	Ne uzimanje faktura
B4	-	Preko limita
B5	-	Izmena paušala
B6	-	Nekorektno očitavanje
B7	-	Neredovno očitavanje
B8	-	Netačno brojilo
B9	-	Zahtev za otpis duga
B10	-	Opterećeno sa PDV-om
B11	-	Povraćaj gubitaka
B12	-	Ostalo

Na osnovu podataka KESCO, u 2016. godini broj registrovanih žalbi potrošača koje su se odnosile na greške u očitavanju na mernim mestima (netačno ili neredovno očitavanje), je iznosio 4,504 ili izraženo u procentima 40.29% od ukupno registrovanog broja podnetih žalbi potrošača, dok je u 2015. godini broj žalbi koji se odnosio na greške u očitavanju na mernim mestima iznosio 5,312. Iz ovoga se jasno vidi da je broj žalbi potrošača u vezi sa greškama u očitavanju na mernim mestima u

padu i to zahvaljujući načinu na koji se očitava merno mesto putem ručnog uređaja (eng. “Held Hand Unit”)

U nastavku je prikazana slika sa podacima o rešenim žalbama od strane KESCO za period januar – decembar 2016. godine, ili tačnije status rešenih žalbi.

Sl. 5.36 Status rešenih žalbi potrošača za period januar – decembar 2016. godine

Iz prethodne slike se vidi da je KESCO od 10,974 rešenih žalbi potrošača 6,061 njih je rešeno u korist potrošača ili 55.23%, dok je 4,913 žalba odbijena ili u izraženo u procentima 44.77%.

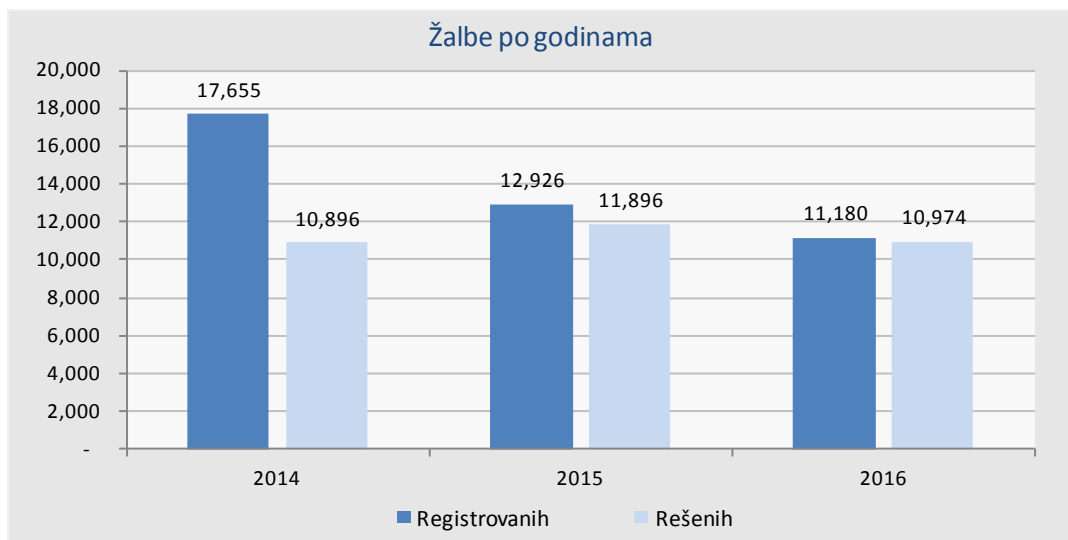
U nastavku je prikazan izveštaj žalbi potrošača koje su podnete KESCO-u sa brojem potrošača po mesecima.

Tab. 5.25 Odnos žalbi i broj potrošača po mesecima za 2016. godinu

Mesec	Žalba	Broj potrošača	Odnos žalba/potrošač
Januar	1,088	516,397	0.21%
Februar	1,186	517,867	0.23%
Mart	1,277	519,286	0.25%
April	784	521,213	0.15%
Maj	548	523,111	0.10%
Jun	625	525,117	0.12%
Jul	678	523,971	0.13%
Avgust	621	526,731	0.12%
Septembar	807	529,437	0.15%
Oktobar	899	531,813	0.17%
Novembar	1,237	533,609	0.23%
Decembar	1,430	536,393	0.27%
Ukupno	11,180	6,304,945	0.18%

Na osnovu podataka koje je dostavio javni snabdevač, vidi se da broj registrovanih žalbi tokom 2016 godine iznosi 11,180 što u procentima predstavlja 2.08% od ukupnog broja potrošača, odnosno 0.18% od ukupnog broja faktura za jednu godinu.

Ukupan broj registrovanih žalbi potrošača za 2016. godinu iznosi 11,180, u 2015. godini je iznosio 12,926, dok je u 2014. godini ukupan broj iznosio 17,655 kao što je prikazano na sledećoj slici.

Sl. 5.37 Žalbe potrošača u KESCO-u po godinama

6 SEKTOR TOPLOTNE ENERGIJE

Sektor toplotne energije na Kosovu se sastoji od četiri sistema: GT Termokos – Priština, GT Đakovica – Đakovica, GT Termomit – Mitrovica i GT Zvečan. Ovaj sektor ima veoma ograničeno prostiranje na lokalnom nivou, i zadovoljava približno 3-5% od ukupne potražnje za grejanjem na Kosovu.

6.1 Glavni događaji u sektoru toplotne energije

6.1.1 Događaji u GT Termokos – projekat kogeneracije

Uspešan završetak i funkcionisanje projekta kogeneracije, što je uticalo na obezbeđivanje kvalitetnog i održivog snabdevanja toplotnom energijom, nastavljen je sa drugim projektima u rehabilitaciji distributivne mreže u GT Termokos.

Konkretnije, 26. aprila 2016. godine su započeli radovi na rekonstrukciji i modernizaciji 50 termičkih podstanica distributivne mreže. Dok su 25. maja 2016. godine započeli radovi na izgradnji oko 10 km cevovoda postojeće mreže sa novim predizolovanim cevima u segmentima koji su identifikovani kao najkritičnije tačke za gubitak toplotne energije. Radovi na ova dva rehabilitaciona projekta su uspešno okončani početkom novembra 2016. godine, čime je postignut značajan napredak u kvalitetu snabdevanja toplotnom energijom u delovima gde je kvalitet bio lošiji, a takođe su postignuti efekti i u smanjenu gubitaka toplotne energije. Ukupna vrednost ova dva rehabilitaciona projekta je iznosila približno 4.5 mil €, ovaj iznos je uglavnom bio donacije nemačke vlade putem KfW-a, a manji deo je izdvojila opština Priština, ali je i Termokos učestvovao sa samo finansiranjem od 350,000 €.

Sl. 6.1 Pogled sa rehabilitacije termičkih podstanica – levo: Radovi na rekonstrukciji podstanice; desno: Podstanica nakon završetka rehabilitacije

U toku je priprema projekta za proširenje i rehabilitaciju mreže, kao i modernizacija sastavnih delova. Sredstva za finansiranje ovog projekta su obezbeđena – najveći deo oko 8.3 miliona evra od Evropske komisije, i oko 5 miliona evra od nemačke vlade preko KfW-a. Ovde spada i izrada master plana za razvoj sistema GT Termokos, čije je pripremanje započelo krajem 2016. godine.

6.1.2 Događaji u GT Đakovica – Projekat zamene pogonskog goriva i kogeneracija

Što se tiče GT Đakovica, pre svega treba naglasiti da je uprkos finansijskih poteškoća za obezbeđivanje dovoljnih količina pogonskog goriva – mazuta, zahvaljujući subvencijama iz budžeta Kosova i finansijskih sredstava opštine Đakovica. GT Đakovica je uspela da početkom decembra 2016. godine startuje sa proizvodnjom i sa snabdevanjem potrošača električnom energijom za sezonu 2016/2017.

Što se tiče projekta za zamenu pogonskog goriva i saniranja sistema centralnog grejanja GT Đakovica, vredno je napomenuti da se tokom 2016. godine nastavilo sa nastojanjima da se završe aranžmani koji se odnose na finansijsku podršku za realizaciju projekta, kao i drugih pitanja institucionalne prirode i pravne imovine. Evropska komisija – Kancelarija na Kosovu je odobrila donaciju za realizaciju ovog projekta u iznosu od 12.5 miliona evra. Očekuje se da početkom 2017. godine bude potpisan finansijski sporazum kako bi se nastavilo sa tenderskim procesom i odabirom operatora za realizaciju ovog projekta.

Glavne komponente projekta za zamenu pogonskog goriva i rehabilitaciju sistema GT Đakovica su:

- Zamena pogonskog goriva u novoj toplani na biomasu, koja se sastoji od dve proizvodne jedinice: jedna sa kapacitetom od 8 MW_{TH} samo za proizvodnju toplotne energije, dok je za drugu jedinicu predviđeno da u kogeneraciji proizvodi toplotnu energiju i električnu sa kapacitetom od 8 MW_{TH} odnosno 1.57 MW_{EL};
- Rehabilitacija distributivne mreže – konkretnije rehabilitacija severne i južne gradske mreže, koje između ostalog uključuje i zamenu oko 3.3 km postojećih cevovoda sa predizolovanim cevima;
- Kompletna rehabilitacija 20 termičkih podstanica koje su identifikovane kao prioritet.

6.2 Tehničke karakteristike sistema toplotne energije

Sektor toplotne energije na Kosovu se sastoji od 4 sistema za centralno grejanje sa instaliranim kapacitetom za koji se procenjuje da iznosi oko 332 MW_{TH}. Toplane Termomit i toplana u Zvečanu, usled poznatih političkih okolnosti ne odgovaraju na zahtev za licenciranje/regulaciju i monitoring od strane RUE, tako da je onemogućeno dobijanje ažuriranih relevantnih podataka. Iz tih razloga su u nastavku prikazani detaljni podaci samo za GT Termokos i GT Đakovica.

6.2.1 Proizvodna postrojenja

Postrojenja za proizvodnju toplotne energije u GT Termokos se sastoje od glavne toplane sa ukupnim instaliranim kapacitetom od 120 MW_{TH}, i pomoćne toplane sa Univerzitetskom kliničkom centru sa kapacitetom od 14 MW_{TH}. Priključenjem stanice za ekstrakciju toplotne energije u jedinici B1 i B2, TE Kosovo B, ovom kapacitetu je pridodat i instalirani kapacitet za kogeneraciju od 140 MW_{th}. Treba naglasiti da kotlovi na mazut u GT Termokos nisu rashodovani, već će oni služiti kao rezervni kapacitet koji bi se aktivirao u slučajevima eventualnih havarija u jedinicama TE Kosovo B.

Gradska toplana Đakovica je opremljena sa dva kotla na mazut sa ukupnim instaliranim kapacitetom od 38,6 MW_{TH} – jednog sa proizvodnim kapacitetom od 20 MW_{TH} i drugog sa kapacitetom od 18,6 MW_{TH}

6.2.2 Prenosne linije i distributivni sistem toplotne energije

U 2014. godini je izgrađena prenosna mreža za toplotnu energiju TE Kosovo B – GT Termokos, u dužini od 10.5 km, što omogućava transport toplotne energije od proizvodnih postrojenja u RE Kosovo B do GT Termokos.

Distributivni sistemi centralnog grejanja na Kosovu se sastoje od primarne distributivne mreže koja se prostire do tačke isporuke u podstanicama, i od sekundarne mreže koja se prostire od tačke isporuke u podstanicama do krajnjeg potrošača.

Dužina primarne distributivne mreže GT Termokos iznosi oko 36.5 km. Sastavni deo distributivne mreže je i crpna stanica i stanica razmenjivača toplote, koja se nalazi na Sunčanom Bregu i 349 aktivnih podstanica koje predstavljaju tačke razdvajanja između primarne i sekundarne mreže.

Primarna distributivna mreže GT Đakovica se proteže u dužini od oko 13.5 km. Sastavni deo ove mreže je i 174 aktivna podstanica koje su tačke razdvajanja između primarne i sekundarne mreže.

Kratak pregled tehničkih karakteristika sistema centralnog grejanja GT Termokos i GT Đakovica, prikazan je u narednoj tabeli.

Tab. 6.1 Tehnički podaci sistema centralnog grejanja

Preduzeće (Grad)	Instalirani kapacitet [MW]	Operativni kapacitet [MW]	Distributivna mreža	
			Dužina mreže [km]	Br. podstanica
TERMOKOS (Priština)	2 x 58 = 116	2 x 58 = 116	36.5	347 (324 aktivih)
	2 x 7 = 14	2 x 7 = 14		
	2 x 0,81 = 1.62	1 x 4 = 4		
	1 x 4 = 4			
	2 x 70 = 140	2 x 70 = 140		
Međuzbir	275.6	274.0	36.5	347
GT ĐAKOVICA (Đakovica)	1 x 20 = 20	1 x 20 = 20	13.5	300 (251 aktivih)
	1 x 18.6 = 18.60			
Međuzbir	38.6	20.0	13.5	300
Ukupno	314.2	294.0	50.0	647

6.3 Učink preduzeća za toplotno grejanje

Pre svega treba naglasiti da je u sezoni 2015/2016 GT Termokos zabeležila porast u proizvodnji i poboljšanje u snabdevanju toplotnom energijom, obezbeđujući neprekidno snabdevanje 24h, što je uglavnom rezultat realizacije projekta za kogeneraciju, ali i rehabilitacionih projekta.

Što se tiče GT Đakovica, važno je napomenuti da je zahvaljujući subvencijama od strane vlade Kosova i finansijske pomoći od strane opštine Đakovica, toplana uspeła da u sezoni 2015/2016 krene sa proizvodnjom i snabdevanjem sa toplotnom energijom. Međutim, zbog finansijskih ograničenja GT Đakovica je bila primorana da skрати grejnu sezonu za oko 3 meseca – tačnije od 16. decembra 2015. godine do 18. marta 2016. godine. Takođe je snabdevanje bilo sa redukovanim

dnevnim rasporedom, a takođe je značajno smanjena i grejna površina, odnosno smanjen je broj potrošača kojima je pružena usluga, fokusirajući se na potrošače koji redovno plaćaju račune, kao i na delove mreže gde postoje manji gubici toplotne energije.

6.3.1 Proizvodnja, snabdevanje i gubici u GT Termokos

- Proizvodnja toplotne energije

GT Termokos je zasnovala proizvodnju toplotne energije iz postrojenja za kogeneraciju u TE Kosovo B, što je bila glavna komponenta u bilansu toplotne energije za ovu sezonu. U stvari u sezoni 2015/2016 je celokupna proizvodnja bila iz postrojenja za kogeneraciju u TE Kosovo B, tako da nije bilo potrebno aktiviranje kotlova na mazut u toplani Termokos.

Količina toplotne energije koja je isporučena iz kogeneracije u TE Kosovo B je iznosila **198,696 MWh_{TH}**, dok je iznos toplotne energije koja je primljena stanici za razmenu toplote u GT Termokos bio **195,279 MWh_{TH}**. Treba napomenuti da to predstavlja rast od 25% u poređenju sa proizvodnjom u prošloj sezoni.

Zbirni podaci proizvodnje toplotne energije iz kogeneracije, prikazani su u narednoj tabeli:

Tab. 6.2 Proizvodnja toplotne energije iz kogeneracije

Toplotna energija iz kogeneracije – GT Termokos, Sezona 2015/2016		
Mesec	Ekstrahovana topl. en. (izmereno TE Kosovo B) / Bruto proizvodnja	Primljena topl. en. (izmereno u GT Termokos) / Neto proizvodnja
Oktoibar 2015	9,179	8,777
Novembar 2015	30,405	29,621
Decembar 2015	40,627	39,924
42,370	43,169	42,681
42,401	33,832	33,338
Mart 2016	33,581	34,131
42,461	6,903	6,880
Ukupno	198,696	195,279

- Snabdevanje toplotnom energijom

GT Termokos je u sezoni 2015/2016 zabeležio značajan rast u količini i kvalitetu u snabdevanju toplotnom energijom, što je uglavnom rezultati stalnog poboljšanja proizvodnje toplotne energije kao i održavanja i sanacije mreže.

Snabdevenost potrošača toplotnom energijom (centralno grejanje), je u ovoj sezoni iznosilo **164,969 MWh_{TH}**, što predstavlja rast od **37,075 MWh_{TH}** ili oko **29%** u poređenju sa sezonom 2014/2015 (**127,890 MWh_{TH}**).

- Gubici u sistemu

Sistem toplotne energije GT Termokos ima svoje specifičnosti u pogledu gubitaka zbog interakcije toplotne energije iz kogeneracije. Dakle, gubici u mreži uključuju dve komponente: Gubici u prenosnoj mreži od TE Kosovo B do GT Termokos i gubici u primarnoj distributivnoj mreži.

Gubici u prenosnoj mreži toplotne energije TE Kosovo B – GT Termokos, u dužini od 10.5 km, utvrđeni su na osnovu merenja koja su izvršena u stanici za razmenu toplote (stanici za proizvodnju toplotne energije) u TE Kosovo B i u stanici za razmenu toplote (prijemna stanica toplotne energije) u GT Termokos. Na osnovu merenja koja su izvršena u periodu oktobar 2015. godine, april 2016. godine, proizilazi da kvantitativni gubici u ovom periodu iznose 3,417 MWh_{TH} odnosno u procentima 1.72%. U narednoj tabeli su dati detalji o gubicima toplotne energije u prenosnoj mreži.

Tab. 6.3 Gubici toplotne energije u prenosnoj mreži

	Okt.	Nov.	Dec.	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Ukupno
Ekstrahovana toplotna energija - izmereno u TE Kosovo B [MWh]	9,179	30,405	40,627	43,169	33,832	34,581	6,903	198,696
Primljena toplotna energija - izmereno u GT Termokos [MWh]	8,777	29,611	39,924	42,618	33,338	34,131	6,880	195,279
Gubici u količini energije [MWh]	402	794	703	551	494	450	23	3,417
Gubici u [%]	4.44	2.61	1.73	1.28	1.46	1.30	0.33	1.72

Gubici u primarnoj distributivnoj mreži se normalno utvrđuju na osnovu merenja toplotne energije na ulazu u distributivnu mrežu i na osnovu isporučene toplotne energije u podstanice potrošača. Međutim usled nemogućnosti celokupnog merenja isporučene toplotne energije (podstanicama), za izračunavanje količine snabdevene energije su izvršene neke aproksimacije, korišćenjem pre svega parametara kao što su: Specifični zahtev za toplotni kapacitet (kWh/m²) i sate punog opterećenja odnosno specifičnu potrošnju (kWh/m²). Dakle proračunata vrednost potrošnje iznosi **164,969 MWh_{Th}**. Oduzimanjem ove vrednosti od količine toplotne energije koja je ušla u distributivnu mrežu **192,279 MWh_{Th}** proizilazi da ukupni gubici u distributivnoj mreži za sezonu 2015/2016 iznose **27,310 MWh_{Th}**, izraženo u procentima 14.20%.

U narednoj tabeli su prikazani sažeti podaci za proizvodnju, nabavku i ukupne gubitke u sistemu.

Tab. 6.4 Gubici toplotne energije u proizvodnji/toplotna efikasnost toplane - sezona 2015/2016

GT Termokos - Grejna sezona 2015-2016		
Opis	Jedinia	Vrednost
Bruto proizvodnja u postrojenjima toplane	[MWh _{th}]	0.00
Bruto proizvodnja u postrojenjima za kogeneraciju	[MWh _{th}]	198,696.00
Količinski gubici u transportnoj mreži (TE Kosovo B - GT Termokos)	[MWh _{th}]	3,417.00
Gubici u procentima u transportnoj mreži	[%]	1.72
Sopstvena potrošnja	[MWh _{th}]	3,000.00
Neto proizvodnjaj toplotne energije	[MWh _{th}]	192,279.00
Količinski gubici u distributivnoj mreži	[MWh _{th}]	27,310.00
Gubici u procentima u distributivnoj mreži	[%]	14.20
Snabdevanje potrošača toplotnom energijom	[MWh _{th}]	164,969.00

6.3.2 Proizvodnja, snabdevanje i gubici u GT Đakovica

- Proizvodnja toplotne energije

GT Đakovica je proizvodnju električne energije zasnovala na kotlovima koji kao pogonsko gorivo koriste mazut. Kao što je napred navedeno u sezoni 2015/2016 je proizvodnja električne energije bila znatno smanjena – bruto proizvodnja je iznosila **6,265 MWh_{TH}** dok je neto proizvodnja električne energije iznosila **5,815 MWh_{TH}**. Za ovu proizvodnju je u ovoj sezoni utrošeno 792 tone mazuta kao goriva. Treba istaći da je na osnovu podataka koje je kompanija dostavila, zabeležen je niske termičke efikasnosti u toplani (kotlovima) oko 70%, što prouzrokuje značajne gubitke u procesu transformisanja energije pogonskog goriva u toplotnu energiju, a za koju se procenjuje da iznosi 2,685 MWh_{TH}.

- Snabdevanje grejanjem

GT Đakovica je tokom sezone 2015/2016 imala redukovano snabdevanje, pošto je grejna sezona prepolovljena i smanjena je grejna površina. Snabdevenost potrošača sa toplotnom energijom je u ovoj sezoni bila **4,361 MWh_{TH}**. Ova količina ni približno ne ispunjava zahteve za grejanjem svih potrošača koji su priključeni na sistem grejanja GT Đakovica.

- Gubici u distributivnom sistemu

Gubici u primarnoj distributivnoj mreži predstavljaju razliku između količine električne energije koja ulazi distributivnu mrežu i snabdevanja / potrošnje. Usled nemogućnosti celokupnog merenja isporučene toplotne energije (u podstanicama), za izračunavanje količine snabdevene energije su izvršene neke aproksimacije, korišćenjem pre svega parametara kao što su: Specifični zahtev za toplotni kapacitet (kWh/m²) i sate punog opterećenja odnosno specifičnu potrošnju (kWh/m²). Dakle preračunata vrednost potrošnje iznosi **4,361 MWh_{TH}**. Oduzimanjem ove vrednosti od količine toplotne energije koja je ušla u distributivnu mrežu (**5,815 MWh_{TH}**) proizilazi da ukupni gubici u distributivnoj mreži za sezonu 2015/2016 iznose **1,454 MWh_{TH}**, izraženo u procentima 25%.

U narednoj tabeli su prikazani sažeti podaci za proizvodnju, nabavku i ukupne gubitke u sistemu.

Tab. 6.5 Energetski učinak GT Đakovica

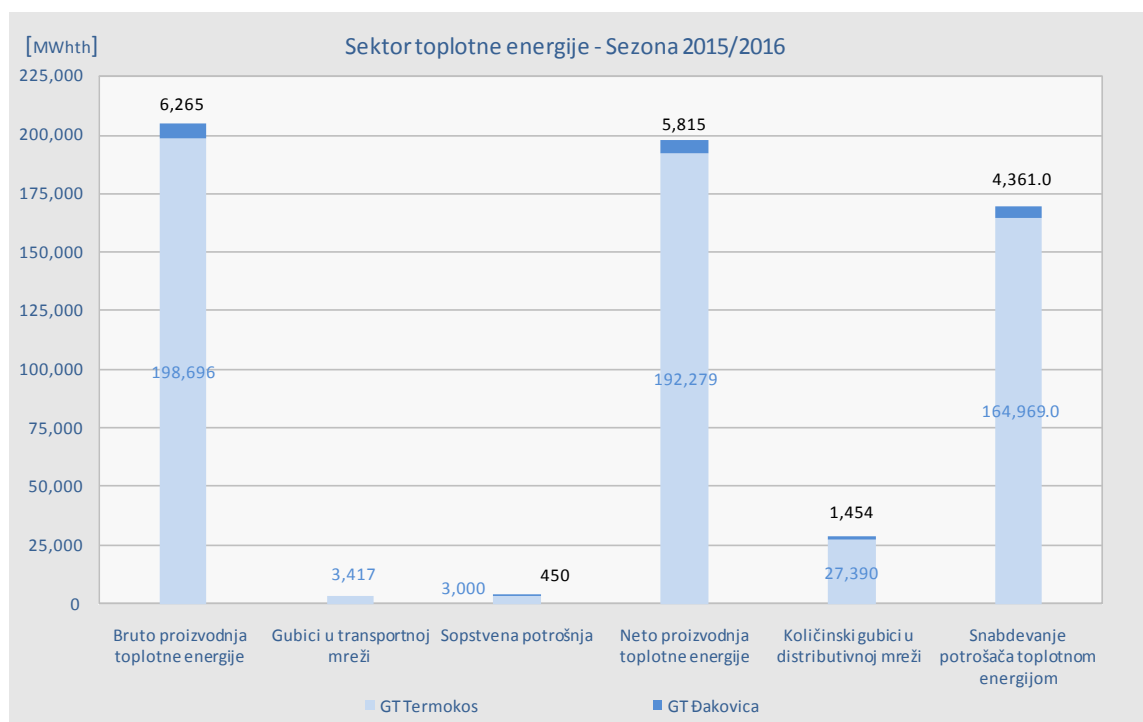
GT Đakovica - grejna sezona 2015-2016		
Opis	Jedinica	Vrednost
Količina goriva -mazuta	[ton]	792.00
Kalorijska vrednost	[MWh _{th} /ton]	11.30
Energija uvedena iz goriva - mazuta	[MWh _{th}]	8,950.00
Efikasnost kotlova	[%]	70.00
Bruto proizvodnja toplotne energije	[MWh _{th}]	6,265.00
Sopstvena potrošnja	[MWh _{th}]	450.00
Neto proizvodnja topl. en. / En. uvedena u distributivnu mrežu	[MWh _{th}]	5,815.00
Količinski gubici u distributivnoj mreži	[MWh _{th}]	1,454.00
Gubici u procentima	%	25.00
Snabdevanje potrošača toplotnom energijom	[MWh _{th}]	4,361.00

6.4 Proizvodnja, snabdevanje i ukupni gubici toplotne energije

U narednoj tabeli su prikazani sažeti podaci za proizvodnju, nabavku i gubitke u sistemu za čitav sektor toplotne energije – sezona 2015/2016

Tab. 6.6 Učink energetskog sektora toplotne energije - sezona 2015/2016

Sektor toplotne energije - Sezona 2015/2016				
Opis	Jedinica	GT Termokos	GT Đakovica	Ukupno
Bruto proizvodnja toplotne energije	[MWh _{th}]	198,696	6,265	204,961
Gubici u transportnoj mreži	[MWh _{th}]	3,417	0	3,417
Gubici u procentima u transportnoj mreži	[%]	1.72	0.00	-
Sopstvena potrošnja	[MWh _{th}]	3,000	450	3,450
Neto proizvodnja toplotne energije	[MWh _{th}]	192,279	5,815	198,094
Količinski gubici u distributivnoj mreži	[MWh _{th}]	27,390	1,454	28,844
Gubici u procentima u distributivnoj mreži	[%]	14.24	25.00	-
Snabdevanje potrošača toplotnom energijom	[MWh _{th}]	164,969.0	4,361.0	169,330

Sl. 6.2 Grafički prikaz energetskog učinka u sektoru toplotne energije – sezona 2015/2016

6.5 Fakturisanje, naplata i grejna površina

6.5.1 Fakturisanje i naplata

Snabdevanje potrošača toplotnom energijom je uglavnom bilo zasnovano na grejnu površinu (po metru kvadratnom). Jednom ograničenom broju potrošača (51 potrošač) uglavnom komercijalnim i institucionalnim potrošačima su dostavljene fakture na osnovu izmerene toplotne energije.

GT Termokos je u sezoni 2015/2016 zabeležila rast u fakturisanju u poređenju sa prethodnom sezonom 2014/2015, što je uglavnom rezultat konstantnog poboljšanja u snabdevanju. U stvari, snabdevanje je u sezoni 2015/2016 iznosilo **5,906,459€**, dok je u sezoni 2014/2015 fakturisanje iznosilo **4,555,024€**, što predstavlja rast od 30%. Međutim ni ove sezone nije postignut nivo planirani nivo fakturisanja usled:

- i) smanjenja faktura zbog dana u kojima nije bilo grejanja i zbog lošeg kvaliteta u snabdevanju (nekim naseljima u Prištini); i
- ii) smanjenja grejne površine nakon verifikacije na terenu.

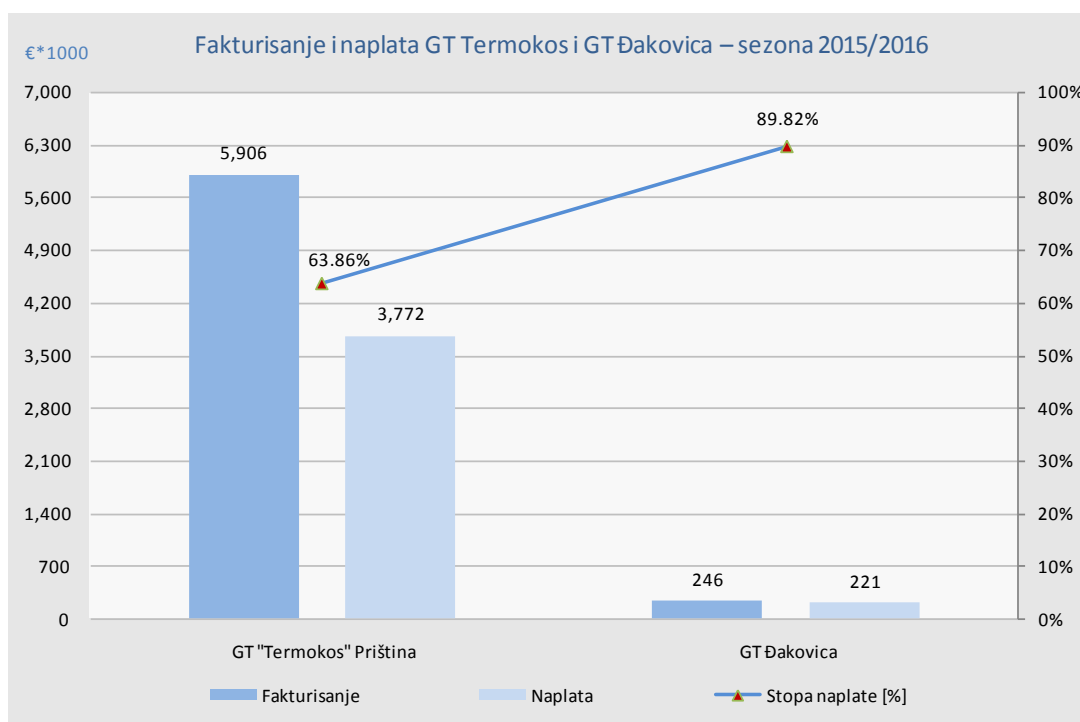
Osim porasta u fakturisanju, postoji i značajan rast i u naplati u poređenju sa prošlom sezonom, u sezoni 2015/2016 je inkasiran iznos bio **3,771,663€**, dok je inkasiran iznos u sezoni 2014/2015 bio **2,584,741€**, što predstavlja rast od 46%. Takođe je zabeležen značajan rast u procentu naplate **56.74%** je uznosio u sezoni 2014/2015 a **63.86%** u sezoni 2015/2016, što je uglavnom rezultat konstantnog poboljšanja snabdevanja toplotnom energijom u kvantitetu i u kvalitetu.

Što se tiče GT Đakovica, kao što je ranije istaknuto, ova toplana je vršila reduktovano snabdevanje, kao posledica prepolovljavanja grejne sezone i smanjenja grejne površine. Stoga je fakturisanje u ovoj sezoni bilo veoma nisko u iznosu od **245,903€**, dok je naplaćen iznos dostigao sumo do **220,868€**, što predstavlja veoma visok iznos naplate od **89.82%**

Detalji u vezi sa fakturisanjem i naplatom su prikazani u narednoj tabeli i grafikonu.

Tab. 6.7 Fakturisanje i naplata u sezoni 2015/2016

Grejna sezona 2015/2016	Grejna površina [m ²]	Fakturisanje (uklj. PDV) [€]	Naplata [€]	Stopa naplate [%]
GT "Termokos" Priština				
Domaćinstva	695,641	2,919,758.00	1,332,616.00	45.64%
Komer. i institucionalni	479,974	2,986,700.00	2,439,047.00	81.66%
Ukupno	1,175,615	5,906,458.00	3,771,663.00	63.86%
GT Đakovica				
Domaćinstva	26,715	75,561.00	66,531.00	88.05%
Komer. i institucionalni	47,718	170,342.00	154,337.00	90.60%
Ukupno	74,433	245,903.00	220,868.00	89.82%

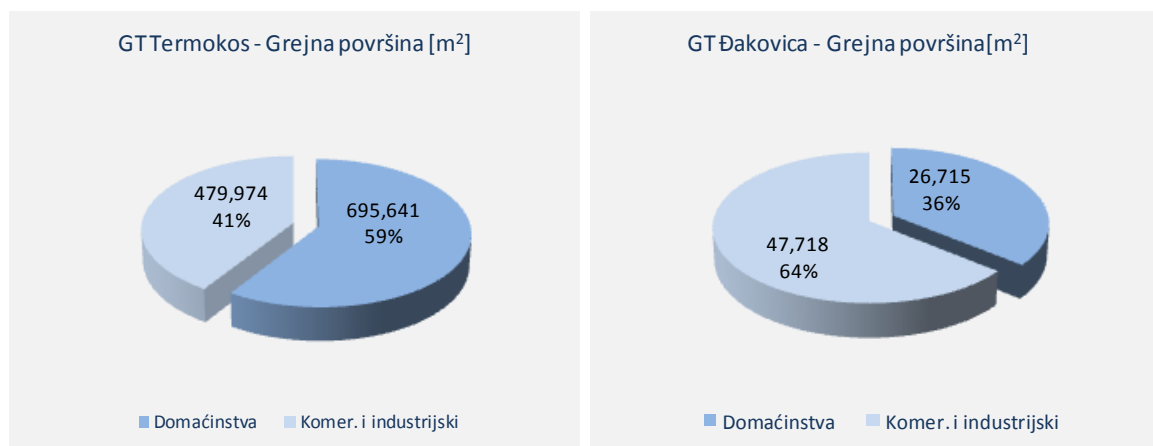
Sl. 6.3 Fakturisanje i naplata GT Termokos i GT Đakovica u sezoni 2015/2016

6.5.2 Grejna površina

GT Termokos je u sezoni 2015/2016 imao ukupnu grejnu površinu potrošača od **1,175,615 m²**, što predstavlja rast od **56,602 m²** ili za oko **5%** u poređenju sa grejnom površinom iz sezone 2014/2015 (**1,119,013 m²**).

Dok je GT Đakovica, iz napred navedenih razloga, u sezoni 2015/2016, značajno smanjila grejnu površinu na samo **74,433 m²**.

U narednim grafikonima su prikazane grejne površine GT Termokos i GT Đakovica, podeljenih prema grupama potrošača.

Sl. 6.4 Grejna površina prema grupama potrošača u sezoni 2015/2016

7 SEKTOR PRIRODNOG GASA

7.1 Perspektiva razvoja sektora prirodnog gasa na Kosovu

Trenutno na Kosovu ne postoji funkcionalna infrastruktura i tržište prirodnog gasa. Međutim, u cilju otvaranja perspektive za razvoj sektora prirodnog gasa i ispunjenja obaveza Kosova koje ima kao punopravna članica prema Ugovoru o energetske zajednici, Skupština Kosova je u junu 2016. godine, u okviru paketa energetskih zakona, usvojila Zakon br. 05/L-082 o prirodnom gasu.

Ovim zakonom je izvršena transpozicija trećeg paketa relevantnog evropskog zakonodavstva za prirodni gas, i to uglavnom:

- Direktiva br. 2009/73/EC o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište prirodnog gasa; i
- Uredba br. 715/2009/EC o uslovima pristupa prenosnoj mreži prirodnog gasa.

Zakon o prirodnom gasu pruža osnov za pravni regulatorni okvir za prenos, distribuciju, skladištenje i isporuku prirodnog gasa, i radu prenosnih i distributivnih gasnih sistema. Stoga se na osnovu ovog zakona, utvrđuje organizam i funkcionisanje sektora prirodnog gasa i pristup mreži tržištu gasa.

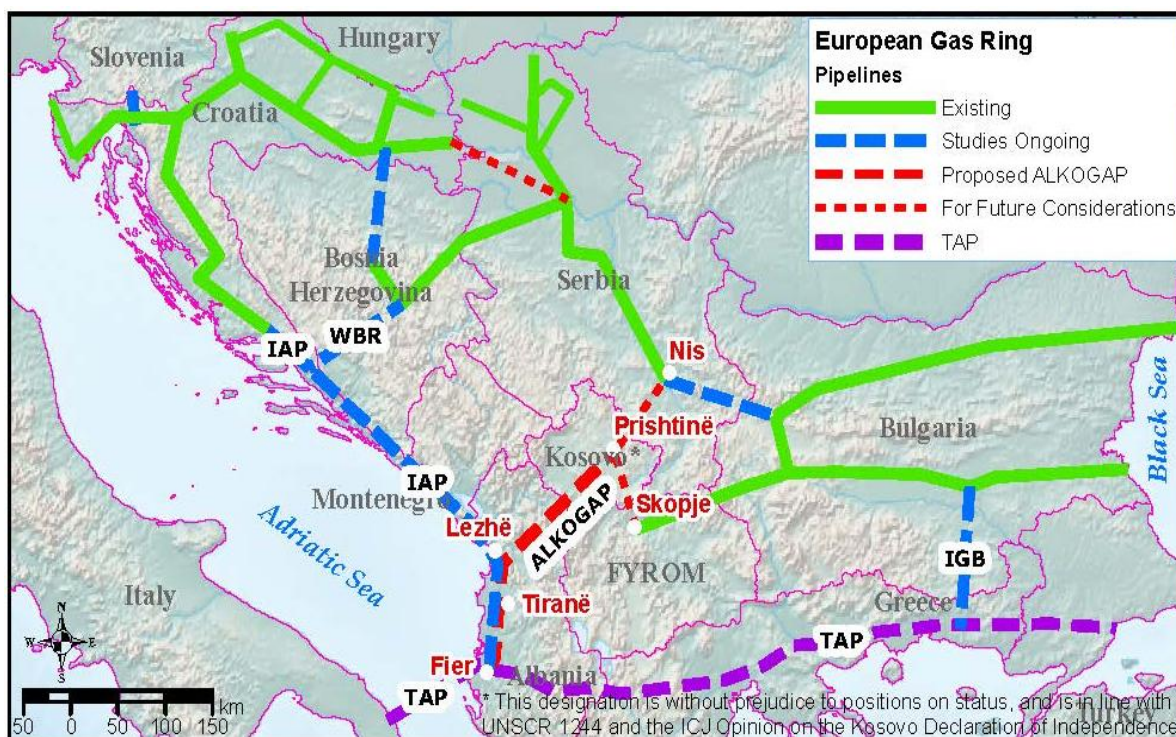
Nacrt Energetske strategije Kosova 2016-2025, je u svoje ciljeve uvrstila i razvoj infrastrukture za prirodni gas, preko priključka (povezivanja) sa projektima gasne infrastrukture u regionu jugoistočne Evrope, naročito sa projektom gasovoda TAP ("Trans-Adriatic-Pipeline" – Trans-jadranski gasovod), i sa gasnim prstenom Energetske zajednice. U vezi s tim treba naglasiti da je projekat gasifikacije odnosno razvoja gasne infrastrukture svrstan na listu prioriteta infrastrukturnih projekata – u oblasti energije, odobreno od strane nacionalnog saveta za investicije i od strane Vlade Kosova.

Procenjuje se da će gasovodni projekat TAP imati pozitivan uticaj na razvoj gasne infrastrukture u Energetskoj zajednici, odnosno u regionu jugoistočne Evrope, pružajući mogućnost za povezivanje regionalnih projekata koji su planirani kao što je prsten gasovoda Jon-Adriatic.

TAP je trenutno u fazi izgradnje (započet je početkom 2016. godine) a planira se da u 2019. godini proteče prvi gas, a do 2020 puna funkcija gasovoda TAP. Planira se da početni kapacitet TAP-a bude 10 milijardi kubnih metara (bcm) u godini, sa mogućim povećanjem do 20 bcm za godinu. TAP će omogućiti interkonektivna priključenja duž gasovoda kako bi se gasom snabdevali ostali regionalni projekti. Dakle uz bilateralne dogovore sa državama "domaćinima" (Grčka, Albanija, Italija) unapred su predviđena mesta za priključak i količine odnosno kapacitet gasa.

7.1.1 Projekat: Gasovod Albanija – Kosovo (ALKOGAP – "Albanija-Kosovo Gas Pipeline")

Povezivanje Kosova preko Albanije sa projektom TAP odnosno IAP se ocenjuje kao povoljna opcija. U tom smeru je Kosovo zajedno sa Albanijom apliciralo sa zajedničkim projektom za prirodni gas kako bi bilo uključeno u listu projekata od interesa za Energetsku zajednicu (PECI – "Projects of Energy Community Interest"). Očekuje se da snabdevanje gasom bude direktno iz gasovoda TAP ili putem gasovoda IAP. Dakle predlog projekta je izrađen zajednički i sadrži sve specifične podatke i informacije za obe države. Kako se može videti u narednoj slici ovaj projekat predstavlja odstupanje od prvobitnog koncepta gasnog prstena, ali koji je dobro dočekan od strane Energetske zajednice – uključivanje u listu „PECI“.

Sl. 7.1 Projekti regionalne infrastrukture za gas i opcije za uključivanje Kosova (uključujući ALKOGAP)

7.1.2 Detalji projekta ALKOGAP

Ovaj projekat u ukupnoj dužini od 260km, ima za cilj stvaranje nove trase za snabdevanje prirodnim gasom sa Bliskog istoka i Kaspijskog regiona, putem gasovoda TAP, pravac severnog dela Albanije, Kosova i dalje ka ostalim regionalnim državama.

Gasovodna trasa će biti procenjena kroz dva scenarija:

1. Leža - Priština: Ovaj scenario pretpostavlja da projekat gasovoda IAP napreduje u fazi sprovođenja i da se snabdevanje odvija preko ovog gasovoda.
2. Fier – Leža - Priština: Ovaj scenario će se razmotriti u slučaju da dođe do zastoja u sprovođenju IAP-a, dakle u tom slučaju se predviđa direktno snabdevanje gasom iz gasovoda TAP.

Projekat će stvoriti preduslove za stvaranje i dalji razvoj tržišta prirodnog gasa Albanije i Kosova na predviđenom godišnjem nivou od 2 bcm (1 – 1.3 bcm za Albaniju i 0.5 - 0.7 bcm za Kosovo). Procenjuje se da će troškovi projekta iznositi 200 miliona evra.

Trenutni status projekta ALKOGAP

Nakon procene radne grupe Energetske zajednice “PECI”, na osnovu utvrđenih kriterijuma, ovaj projekat se kvalifikovao za listu “PECI”, a koji je odobren od strane Ministarskog saveta Energetske zajednice, na kraju 2016. godine.

Albanija i Kosovo su takođe zajednički aplicirale u WBIF – “Western Balkans Investment Framework” – za finansijsku podršku za projekat ALKOGAP, i Upravni odbor WBIF je odlučio da se iz platforme WBIF izdvoji 300 hiljasa evra za pripremu studije pred izvodljivosti. Vodeća finansijska institucija je Evropska banka za razvoj (EBRD).

Treba istaći da je RUE u saradnji sa MER-om dao određene smernice u vezi izrade projekt nacrta za projekat ALKOGAP, kao i u radnoj grupi Energetske zajednice „PECI“. RUE Takođe aktivno učestvuje u radu Energetske zajednice, konkretnije u radnoj grupi za gas Regulatornog odbora Evropske zajednice i u forumu za gas.

Adrese RUE-a

Regulatorni ured za energiju

Ulica: Dervish Rozhaja br. 12

Priština 10000, Kosovo

Tel: +381 (0) 38 247 615

Fax: +381 (0) 38 247 620

Email: info@ero-ks.org

Web: www.ero-ks.org

Odbor Regulatornog ureda za energiju:

Tel: +381 (0) 38 247 615 lok. 101

Sekretarijat:

Tel: + 381 (0) 38 247 615 lok. 104

Odeljenje za zaštitu potrošača:

Tel. + 381 (0) 247 615 lok. 116 i 125

Email: ankesa.dmk@ero-ks.org